

151. Torstaina 13 päivänä joulukuuta 1990

kello 13

Siv.

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ainoa käsittely:

1) Ehdotus valtion tulo- ja menoar-
vioksi vuodelle 1991 5222

Hallituksen esitys n:o 117
Raha-asia-aloitteet n:ot 1—2796 ja
2798—3559

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o
90

Esitellään:

2) Hallituksen esitys n:o 315 valtion
tulo- ja menoarvion väliaikaisesta jär-
jestämisestä 5263

Pöydällepanoa varten esi- tellään:

3) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o
22 hallituksen esityksen johdosta laiksi
Vaasan yliopistosta (HE n:o 87) ”

4) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o
23 hallituksen esityksen johdosta laeik-
si peruskoululain, lukiolain ja eräiden
niihin liittyvien lakien muuttamisesta
(HE n:o 108) ”

5) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o
24 hallituksen esityksen johdosta yksi-
tyisiä kouluja koskevan lainsäädännön
muuttamisesta (HE n:o 88) ”

6) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o
25 hallituksen esityksen johdosta laeik-
si ammatillisista oppilaitoksista annet-
tun lain ja eräiden siihen liittyvien
lakien muuttamisesta (HE n:o 252) ... 5263

7) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o
26 hallituksen esityksen johdosta laiksi
kansanopistojen valtionavusta annetun
lain muuttamisesta (HE n:o 228) ”

8) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o
27 hallituksen esityksen johdosta laiksi
kansalais- ja työväenopistojen valtion-
avusta annetun lain muuttamisesta (HE
n:o 271) ”

9) Liikennevaliokunnan mietintö n:o
9 hallituksen esityksestä laiksi tieliiken-
nelain muuttamisesta (HE n:o 285) ... ”

10) Toisen lakivaliokunnan mietin-
tö n:o 16 hallituksen esityksestä laeiksi
yksinoikeudesta integroidun piirin pii-
rimalliin sekä tekijänoikeuslain, oikeu-
desta valokuvaan annetun lain ja pa-
tentti- ja rekisterihallituksesta annetun
lain muuttamisesta (HE n:o 161) ”

Puhetta johtaa puhemies Sorsa.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi
edustajat Aaltonen, Alho, Antvuori, Elo,
Helle, Ikkala, Joenpalo, Jouppila, Joutsen-
saari, Juhantalo, Järvenpää, Järvisalo, Kek-
konen, Kokko, Kääriäinen, M. Lahtinen,
Lapiolahti, Melin, Nyby, Pokka, Ranta, Sa-
lolahti, Taxell, Vähäkangas, Väyrynen ja
Väänänen.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edus-
tajat M. Lahtinen ja Joenpalo.

Ilmoitusasia:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden takia edustajat Järvisalo ja Kääriäinen, virkatehtävien vuoksi ed. Salolainen sekä yksityisasioiden takia edustajat Kekkonen, Kokko, Lapiolahti, Nyby, Ranta, Taxell ja Väyrynen sekä tästä ja huomista päivästä yksityisasioiden vuoksi ed. Juhantalo.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat :

1) Ehdotus valtion tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1991

Ainoa käsittely

Hallituksen esitys n:o 117

Raha-asia-aloitteet n:ot 1—2796 ja 2798—3559

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 90

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 90.

Yleiskeskustelu:

Ed. Mäki-Hakola: Herra puhemies! Valtiovarainvaliokunta on urakoinut syyskauden päätyönsä eli budjetin ja siihen liittyvän suuren lakimäärän valmiiksi niin hyvissä ajoin, että eduskunta voi ne käsitellä valmiiksi ennen joulua. Näin siitä huolimatta, että viimeiset asiaan kytkeytyvät lait valtioneuvosto joutui antamaan vasta viime maanantaina. Jotakin poliittisesta kulttuurista, ettei sanoisi sovinnon hengestä, ainakin valtiovarainvaliokunnassa osoittaa se, että kaikki tämän vaalikauden budjetit ovat valmistuneet ennen joulua. Tätä ei liene kymmeneen vuosiin tapahtunut.

Tulo- ja menoarvion antamisen ja sen valmistumisen välillä on tapahtunut poikkeuksellisia asioita, jotka ovat jossakin määrin vaikuttaneet budjetin valiokuntakäsittelyyn. Ensimmäinen poikkeama totutusta oli budjetin sisällön ottaminen uuteen käsitteeseen eduskuntaryhmissä välittömästi sen antamisen jälkeen. Tuli mieleen Edvard Iston

taulu ”Hyökkäys”, joka kuvaa kaksipäistä kotkaa repimässä lakikirjaa. Tosiasia oli, että syyskuuisenkin repimisen jälkeen budjetista lähti lehtiä eikä sitä enää uudeksi saanut. Pahaksi menen tuo tilanne olisi saattanut johtaa todellisiin vaikeuksiin. Haluan todeta, että totutuista parlamentaarisista menettelytavoista ei voi hankaluuksitta poiketa. Tämä tapaus osoittaa sen.

Toinen yllätys ilmeni jo lisäbudjetin yhteydessä. Taloudellisen toimeliaisuuden alentumisen todettiin pienentävän verokertymiä arvioidusta. 1 800 miljoonan markan pudotus mm. arvioidun liikevaihtoveron kertymän osalta oli erittäin suuri. Näin suuri arvion heitto tuskin kovinkaan suurta kunniaa laatioilleen tuottaa.

Muutenkin tutkimuslaitokset laidasta laitaan ovat erehtyneet pahan kerran. Väistää ei voi myöskään mielikuvaa, että tutkimuslaitoksissa näkyvät poliittiset taustavoimat. Esimerkiksi Pellervon taloudellisen tutkimuslaitoksen ennusteita seurattessa äänenpainoisuutta kuuluu Suomenmaan ja Maaseudun Tulevaisuuden ääni. Niiden mukaan maan olisi jo tullut kauan sitten olla kaaoksessa, taloudellisessa sekasorrossa. Sitä se ei kuitenkaan ole.

Tulee mieleen vanha kertomus israelilaisista, jotka nähdessään Goljatin sanoivat: ”Hän on niin iso, että emme voi koskaan voittaa häntä.” Daavid katsoi jättäiläistä ja sanoi: ”Hän on niin iso, ettei siihen voi olla osumatta.” Kun lukee Suomen keskustan valiokunnan mietintöön sisällyttämää vastalauseita, tuntuu siltä, että puolue sanoo joka yhteydessä: ”Asia on niin iso, että emme voi koskaan voittaa sitä.” Oli kyseessä sitten Euroopan yhdyntymisen, maatalouspolitiikka, perusturva, verouudistus tai talouspolitiikka, keskustapuolue on valmis heittämään hankat tiskiin ja pessimistisesti ruikuttamaan: Meillä menee niin huonosti, olemme pelottavassa syöksykierteessä, emme voi asialle mitään. (Ed. Virolainen: Eikö olla?)

Tosiasia on, että maamme on muiden maiden tapaan normaaliin kansantalouden toimivuuteen kuuluvassa laskusuhdanteessa. Kauan ennustettu laskukausi on antanut odottaa ja odottaa itseään. Vieläkään ei voi puhua lamasta vaan taantumasta. Vienti vetää suhteellisen hyvin, ja monilla aloilla on edelleen jopa työvoimapulaa.

Kehityksen yhtenä käynnistäjänä ovat ol-

leet vapautuneet pääomaliikkeet. Elinkeinoelämällä ja yrityksillä on ollut rahan tarvetta. On ollut myös velkaantumiskykyä. Niin on ollut myös yksityisillä ihmisillä. Raha on liikkunut ja käynyt hyvin pyydyksiin. Olemme saaneet elää ennenkokemattomia vaurauden ja kasvun vuosia, joita osin on rahoitettu lainapääomin. — Ed. Pekkarista pyydän rauhoittumaan, hänen vuoronsa tulee kyllä.

Yleisimmissä tapauksissa ainakin elinkeinoelämän lainanotto on ollut varsin tarkoituksenmukaista. Tärkeintä on ollut investointitoiminta. Niillähän se maksaa ulkomaanvelkaa takaisin. Tässä yhteydessä säästämistä putosi nollaan, ei sentään miinuksen puolelle kuten esimerkiksi Ruotsissa.

Nyt kun hidastumista suhdanteissa on tapahtunut, on myös säästämistä nousussa. Samalla on ulkomaankaupan vaihtosuhte parantumassa. Verokertymän odotettua pienemmän määrän takia valtiovarainvaliokunta on hallituksen esityksen mukaisesti karsinut budjettia 1,1 miljardilla markalla. Lisäksi lainanottovaltuutta on lisätty.

Kuitenkin valtiontalous on erittäin vankalla pohjalla. Kun valtion lainan määrä on markkamääräisesti neljän vuoden aikana, huomioon ottaen ensi vuonna otettava laina, pysynyt samana, niin rahan arvon alenemisesta johtuen valtion osuus bruttokansantuotteesta on pudonnut vuoden 1987 eli edellisen hallituksen aikaisesta 15 prosentista kuluvan vuoden 10,4 prosenttiin. Sama prosentti on säilyvä myös ensi vuonna, vaikka otetaan huomioon nyt tehdyt lainanottopäätökset. Valtiolla on nyt velanotto-kykyä. Valtiontalous on edellisvuosiin verrattuna tervehtynyt.

Kuten sanottu budjettia karsittiin 1,1 miljardilla valiokunnassa hallituksen esityksestä. Totean kuitenkin, että vaikka valtion velkaantuminen on vähäinen, on käänne huonompaan kuitenkin nopea, ja tällaiset vähennykset eivät aikaa myöten tule riittämään. Nyt on rohkeasti lähdettävä kertomuksen Daavidin tavoin etsimään niitä keinoja, joilla uudessa talouspoliittisessa tilanteessa vastuullisesti toimitaan. Hallitus on jo tekemillään toimilla osoittanut, että sillä on vaalien läheisyydestä huolimatta rohkeutta ja voimaa käyttää sellaisiakin keinoja, jotka tehoavat, vaikka eivät välttämättä ole suosittuja.

Jos talousarviosta vain noin 15 prosenttia

on lainsäädännön ulkopuolella olevia menokohteita, ei niitä karsimalla päästä riittävään tulokseen. Tie-, puolustus- ja muut sellaiset määrärahat eivät voi olla yksinomaan karsimisen kohteena, varsinkin kun ne jo takavuosien ratkaisujen takia ovat olleet valmiiksi karsittuja. Nehän ovat ensiarvoisen tärkeitä osa-alueita, joilla enimmäkseen pudotukset voisivat olla kohtalokkaita. Siksi, ellei veroja haluta korottaa, on puututtava siihen lainsäädäntöön, jolla valtion menoja säädelään. Käsitakseni mukaan säästölait tulevat vastaisuudessa olemaan tarpeellisia.

Tässäkin asiassa on aloitettava omien nurkkien siivoamisesta. Hallitus on oikealla tiellä hallinnon kehittämisessä, byrokratian normien ja lupaviidakon purkamisessa ja siirtymisessä tulosehjaattuun hallintoon. Ainoastaan näin valitulla tiellä voidaan säästää julkishallinnon kustannuksissa ja parantaa sen tuottavuutta ja palvelukykyä. Kansalaisilla on oltava oikeus vaatia henkilökohtaista katetta veromarkkoilleen. Valtion ja kuntien on jatkuvasti harjoitettava itsekriittistä tutkiskelua siitä, tuotetaanko oikeita asioita. Palvelutuotannon välttämättömät kohteet on arvioitava uudelleen ja vaihtoehtoiset tuotantotavat on mahdollistettava.

Hallinnon sisäisen tehokkuuden lisääminen tapahtuu viime hetkellä. Kaikki esteet on raivattava tieltä, jotta myös hallinnossa voidaan antaa sekä taloudellista että hallinnollista valtaa niin alas kuin mahdollista. Samalla on vastuunkantajan oltava nimettävissä ja löydettävissä. Kuntien valtionapujärjestelmää on myös kiireellisesti uusittava.

Edellä sanottu on mahdollista vain tulosehjauksen ja tulosbudjetoinnin avulla. Tulosehjaukseen siirtyminen laajasti valtionhallinnossa vaatii varmasti monta kädenvääntöä eduskunnankin taholta. Aika on kuitenkin kypsä valta- ja vastuusuhteiden uudelleenarvioinnille. Hankkeet valtion toiminta- ja taloussuunnittelun uudistamisesta ovat enemmän kuin tervetulleita. On selvää, että nykyinen käytäntö on käymässä liian hitaaksi nopeasti muuttuvien tilanteiden maailmassa.

Mitä tulee tehtyihin menovähennyksiin, on todettava, että niillä kutakuinkin tasan voitettiin kustantaa sosiaaliturvamaksun 1 prosenttiyksikön alennus. Toimenpide oli aivan oikea. Elinkeinoelämän edellytyksiä ja vientimahdollisuuksia on välttämättä parannettava.

Ennen ei ole mahdollisuuksia koron laskuun, ennen kuin vaihtotaseen vaje on saatu paranemaan. Se paranee vain ulkomaan viennin arvon nousulla eli avoimen sektorin menestyksellä. Tuporatkaisu oli tässä suhteessa myös oikean suuntainen. Jos jonkun mottoajatuksen ottaisın tästä puheestani, niin se on juuri tässä. Perusasiamme on ulkomaanviennin kasvun turvaaminen, avoimen sektorin kannattavuus. Siitä johtuu kaikki muu.

Devalvointipuheet on syytä jättää. Siihen ei ole muutenkaan tarvetta. Monella alalla vallitsee, kuten totesin, työvoimapula, ja kokonaisuudessaankin työttömyysluvut ovat varsin alhaisella tasolla. Joillakin teollisuuden aloilla on tosin vaikeuksia, mutta monilla menee vielä hyvin, jopa niin, että ensi vuonna viennin arvon odotetaan nousevat parilla prosentilla.

Kaiken kaikkiaan kansantalouden keskeinen kysymys on kilpailukyvyen vahvistaminen. Siinä tarvitaan paitsi julkisen vallan toimia myös ja ennen kaikkea työnantajien maltillista palkkapolitiikkaa. Tosiasia on, että ylikuumentuneessa tilanteessa palkkojen sallittiin liukua, ja nyt tästä asiasta on tullut viennille vaikeuksia.

Tämän hallituksen toimesta toteutettu verotuksen kokonaisuudistus on ollut askel oikeaan suuntaan. Sitä kautta on kyetty osaltaan parantamaan avoimen sektorin kilpailuedellytyksiä. Verouudistusta on jatkettava nyt aloitetulla tavalla. Samalla entistä tärkeämmäksi tulee verotuksen harmonisointi kansainvälistä kilpailukykyä tukevaan suuntaan.

Yleensäkin talouspoliittisia päätöksiä tehtäessä kansainvälinen viitekehys on otettava entistä paremmin huomioon. Kansainvälisestä kilpailuvyvästä on oltu tekemässä tunnetonta ja kovaa sananpartta. Sanon kuitenkin, että on muistettava, että kilpailuvyvä puuttuminen on huomattavasti tunteettomampi ja kovempi sanapari, kun laskun siitä joutuu maksamaan yksittäinen veronmaksaja ja kuluttaja.

Olen edellä käsitellyt pitkään taloudellista tilannetta. Sen kehityksen on oltava budjetin tekijöiden ensisijainen asia. Tämä on nykytilanteessa sitäkin tärkeämpää, kun ulkoisissa oloissa tapahtuu voimakkaita muutoksia. Aikaisempina vuosina tärkeän kauppakumppanin Neuvostoliiton talous on kaoottisessa

tilassa. Budjettilakien käsittelyn aikana asiantuntijat valiokunnassa ovat esittäneet huolestumisensa Suomen kaupan muutoksista. Erikoisesti huoli on koskenut Suomen saatavia Neuvostoliitosta.

Valtio on eri muodoissa takaamassa yritysten vientisaatavia yli 6 miljardilla markalla. Vastavakuuksien antaja on Neuvostoliiton valtionpankki. Mikä on pankin asema siinä prosessissa, joka maassa on käynnissä? Kauppa- ja teollisuusjaostossa asiantuntija totesi, että Wärtsilä Marinesta valtiolle aiheutuneet luottotappiot voivat olla lasten leikkiä sen rinnalla, jos todella huonosti käy Neuvostoliiton vientisaatavien. Valtionta kuukeskus onkin pari viikkoa sitten lopettanut toistaiseksi takauksien antamisen kokonaan. Näyttää siltä, että lähitulevaisuudessa joudutaan tilanteeseen, että Suomi itse joutuu takaamaan omia saataviaan Neuvostoliitosta. Tilannetta ei suinkaan paranna maan nopea luopuminen clearing-pohjaisesta kaupasta. En tiedä, käykö ulkopoliittinen johtomme kabinettineuvotteluja Neuvostoliiton kanssa katteen varmistamiseksi saatavillemme. Ainakin olisi syytä.

Ei ole kovinkaan pitkä aika siitä, kun johtavat poliittiset henkilöt maassamme esittivät kriittisiä puheenvuoroja länsikaupan kehittämistä vastaan. Jotkut keskeisissä asemissa tuolloin olleet poliitikot vaativat vain satsaamista idänkauppaan. Nyt voimme vain arvioida, mikä tilanne meillä olisikaan, jos kauppasuhteita ja niiden edellytyksiä länteen ei olisi hoidettu.

Tänään olemme jälleen tilanteessa, jossa kauppasuhteemme Eurooppaan ovat tärkeässä vaiheessa. Ruotsin parlamentin eilinen päätös pyrkiä jäseneksi EC:hen on asia, joka pakosta vaatii Suomeltakin tarkkaa harkintaa. Suomen koko kansantalouden riippuvuus ulkomaankaupasta on niin ratkaiseva, ettei pidä aristella eikä viivyttellä niissä asioissa, jotka tätä koskevat.

Olen huolestuneena seurannut, miten suomalaisten veronmaksajien varoja on oltu työntämässä ulkomaille jopa tietämättä niiden kohdetta ja kritiikittömästi ilman ehtoja. Tuntuu siltä, että monilta erityisesti tiedotusvaltaa käyttäviltä olisi hävinnyt tietoisuus siitä, mistä rahat kehitystyöhön, pakolaistukeen, naapurimaiden ympäristönsuojeluun jne. tulevat. Verovaroja ne ovat, kansalaisillemme koottuja verovaroja. Tilanne ei tule

parantumaan, elleivät valtiot itse ole asioiden korjaamisesta kiinnostuneita.

Kehitysyhteistyövarojen käytöstä on itselänikin käytännön kokemusta. Niiden osalta tarvitaan nyt jonkinlaista kokonaisremonttia, jossa tuen tarve, kohteet ja tuen tavoitteet harkittaisiin uudelleen. Alkua tälle on eduskunnassa tehty päätös kehitysyhteistyömäärärahojen leikkaamisesta 200 miljoonalla markalla. Leikattava summa olisi saanut olla moninkertainen. Tältäkin vuodelta jäänee käyttämättä kehitysapua satoja miljoonia markkoja.

Olen takavuosina kuunnellut täällä julistusta, miten kapitalistinen järjestelmä tuhoaa ympäristön, mutta sosialistinen järjestelmän turvaa. Nyt kun rautaesirippu on pudonnut ja muurikin murrettu ei suinkaan pasuunan äänellä, vaan kovalla D-markalla, on edessämme koko ympäristötuhon kauheus. Sinisilmäsuomalaisilla on monilla se käsitys, että kun me satsaamme, niin kyllä asia sillä korjaantuu. Tosiasia on se, että mm. yksin Itämeren puhdistamista varten tarvitaan satojen miljardien markkojen investointeja ympäristöasioissa.

Me käsitelimme eduskunnassa viime viikolla budjettilain, jossa mahdollistettiin korkotuen myöntäminen 300 miljoonan markan lainalle lähinnä Neuvostoliiton ympäristön parantamiseen. Jatkamatta tästä enempää totean vain, että eräs asiantuntija jaostossa käytti ilmaisua: Ne rahat menevät kankkulan kaivoon. Käyttäkäämme harkiten tukeamme. Sillä on merkitystä vain houkuttimena asianomaisten maiden omien investointien käynnistämiseksi. Muuta sillä ei ratkaista. Onkin terve se ratkaisu, että tässä vaiheessa asianomaiselta momentilta on hallituksen esityksestä valiokunta vähentänyt 15 miljoonaa markkaa.

Pakolaiskysymys on suuren yleisön huomion kohteena. Huomiota on kiinnitetty erikoisesti siihen pitkään aikaan, joka kuluu turvapaikka-anomusten tutkimiseen. Muka-vahan se on asustella vuoden päivät esimerkiksi Turussa neljän tähden hotellissa. Valiokunta onkin lisännyt määrärahaa tilapäisten virkamiesten lisäpalkkaamiseksi anomusten nopeampaan käsittelyä varten.

Maatalousbudjetin laatiminen on tänä vuonna ollut todennäköisesti suurempien ristiriitaisten näkemysten kohteena kuin koskaan aikaisemmin. Syntynyt ratkaisu on

tasapainoinen maatilatalouden ja maaseutuelinkeinojen rakenteellisessa kehittämisessä. Maatalousbudjetissa luonto on sanonut sanaansa — kaksi peräkkäistä hyvää satovuotta ovat kasvattaneet vientitukivarojen ja tasapainottamismenojen määrää.

Opetusministeriön osalta on tärkeää, että taloudellisen nousukauden talttuessa osaamiseen ja koulutukseen jatkuvasti panostetaan. Suomen tulevaisuuden kannalta on pitkäjänteisesti ymmärrettävä se, että vain terveestä oraasta kasvaa tuottoisa sato.

Liikennebudjetin osalta on oltava tyytyväisiä erityisesti tiemäärärahojen kehittymiseen. Niihinhan valiokunta on jatkuvasti viime vuosina kiinnittänyt erityistä huomiota. Vaikka on selvä, että tässä vaiheessa on pääpaino pääteiden parantamisessa, on myös pienempien teiden ylläpitoon jatkossa satsattava. Näin vaalikauden lopussa voi tyytyväisyydellä todeta, että tiepoliittisessa linjassa näkyvät valiokuntamme aikaisempien budjettien yhteydessä esittämät linjaukset.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla jo mainitun työnantajan sosiaaliturvamaksun alentamisen lisäksi keskeistä on painopisteiden asettaminen niihin ihmisiin, jotka todella ovat tuen tarpeessa. Lapsiperheiden asemaan, johon perheen perustamisen, asunnon hankinnan ja opintolainojen lyhentämisen vuoksi kohdistuu huomattavia taloudellisia rasituksia, on panostettu. On panostettu lapsilisien, lasten kotihoidon tuen, päivähoitopaikkojen ja vanhempainrahakauden kautta.

Myös eläkeläisten ja sotaveteraanien sosiaaliturvan parantaminen on ollut pääpainopisteenä tällä vaalikaudella. Kuntoutuksen kokonaisuudistuksella parannetaan edellytyksiä pysyä aktiivisessa työelämässä pidempään. Meillä ei ole varaa menettää yhtään työkuuntoista ihmistä varhaiselle eläkkeelle. Työstä on tehtävä ilo, siitä ovat yhteisessä vastuussa kaikki osapuolet. Eräänä yksityiskohtana ja esimerkkinä siitä, miten valiokunta on työssään pyrkinyt olemaan ajan hermolla, toimikoon tässä valiokunnan tekemä muutos työministeriön hallinnonalaan. Kun budjettiesityksessä vielä puhutaan harjoittelijanvaihdosta sosialististen maiden kanssa, on valiokunta poistanut työministeriön selvityksen pohjalta sanan ”sosialististen” turhana. Niin se maailma muuttuu.

Niin se maailma muuttuu. Olen aikaisem-

min kai yli kymmenen vuoden aikana valio-kunnassa tehnyt oman vastalauseeni vaatien Suomen Rauhanpuolustajille tarkoitettun määrärahan poistamista. Mutta normaalisti edellisten hallitusten aikana valiokunta vain lisäsi määrärahoja. Vuoden 1980 budjettia käsiteltäessä eli tasan kymmenen vuotta siten pidin tältä paikalta budjettipuheenvuoron, jossa selvittelin Suomen Rauhanpuolustajien ja Maailman Rauhanneuvoston poliittisia taustoja. Seuraus oli se, että sain tuolloin ryhmältäni muistutuksen, jota ryhmäkokous seisomaan nousten kuunteli ja kiitti. Vaatimuksia puolueesta erottamisestakin tuolloin esitettiin. Kun on tällaista takana, voi vain arvata, miltä tuntui olla vasaran varressa ja toteuttaa valiokunnan päätös, jolla Suomen Rauhanpuolustajien määrärahoja pudotettiin 300 000 markkaa. Toivon mukaan hallitus ei ensi vuonna tällaisia rahoja edes enää esitä.

Herra puhemies! Haluan kiittää kaikkia poliittisia päättäjiä yhtä hyvin kuin virkamiehiä heidän tulo- ja menoarvioesityksen käsitelyn yhteydessä tekemästään työstä. Se on suuri ja raskas työ. Vaikka tulo- ja menoarvion eduskuntakäsittely on sisältänyt poikkeuksellisia käänteitä, valtiovarainvaliokunnan valiokunnan jäsenet ovat vaalien läheisyydestä huolimatta kyenneet säilyttämään harkintansa ja pitämään päänsä kylmänä. Ilman sitä tämä budjetti ei olisi tullut päätöksentekovaiheeseen ennen joulua. Siksi erityinen kiitos tältä paikalta valtiovarainvaliokunnan jäsenille.

Ed. Luttinen: Herra puhemies! Kulu-neeseen budjettisyksyyn on mahtunut monenlaisia käänteitä ja välillä jopa väänteitä. Hallituksen antamaa tulo- ja menoarvioesitystä täydennettiin ensin eduskunnan, erityisesti sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän, toimeliaisuuden ansiosta. Täydennys sisälsi parannuksia lähinnä perusturvaan. Pientä eläkettä saavien toimeentuloa parannettiin. Ensiasunnon hankkijoilta poistettiin leimavero. Kotihoidon tukea nostettiin jopa tuntuvasti. Toimeliaisuutemme ei ilmeisesti sopinut suhdannetilanteeseen. Siitä me olemme saaneet "markkinakorkotuomion", mutta kansalaiset, jotka hyötyvät tehdyistä korjauksista, ovat luonnollisesti olleet tyytyväisiä.

Pian sen jälkeen, kun olimme saaneet

aloitteisiin perustuvat budjettikorjaukset ja niiden rahoituksen järjestykseen, jouduimme miltei päivastaiseen tilanteeseen. Talousnäkymät ovat oleellisesti heikentyneet syksyn kuluessa. Hallituksen tehdessä elokuussa budjettiesitystään ei ollut tiedossa Persianlahden kriisin aiheuttamia seurauksia. Tuntuva öljyn hinnannousu ei ollut silloin vielä todellisuutta eikä sekään, että Neuvostoliiton selkiintymätön sisäinen tilanne voi johtaa nyt tiedossa oleviin vaikeuksiin keskinäisessä kaupassa.

Muuttuneen kansainvälisen tilanteen vuoksi valtiovarainministeriö joutui alentamaan bruttokansantuotearvioitaan vuodelle 1991. Kasvun hidastuminen taas on vaikuttanut tulo- ja menoarvion perusteisiin sekä luonnollisesti koko valtiontalouteen. Lisäksi kasvun hidastuminen tämän vuoden aikana on ollut ennakoitua nopeampaa, mikä näkyy mm. valtion verotulokertymissä. Leima- ja liikevaihtoverokertymät jäävät miljardeja ennakoitua pienemmiksi. Niinpä olimme tilanteessa, jolloin valtion menojen kasvua täytyi sopeuttaa alenevaan talouskasvuun ja arvioitua pienempiin verotuloihin.

Eduskunta on nyt osoittanut kykynsä tehdä nopeasti myös ikäviä eli menoja leikkaavia ratkaisuja. Budjettiesityksen menojen supistaminen runsaalla miljardilla markalla sekä yksityisen työnantajan kansaneläkemaksun alennus, jolla pyritään hidastamaan työttömyyden kasvua, ovat erinomaisia näyttöjä siitä, että maamme talouden tila on ymmärretty myös näiden seinien sisäpuolella. Erään taloustoimittajan toteamus, jonka mukaan eduskunta koostuisi pääosin kilpailutaloutta ymmärtämättömistä suljetun sektorin hyväkkäistä, ei istu tähän päivään, ei ainaakaan hallituspuolueiden edustajiin.

Valmisteltaessa valtion menojen säästöohjelmaa myös keskusta halusi ja keskustalle annettiin tilaisuus tulla talkoisiin mukaan. Keskustahan on näkyvästi kaivannut tiukempaa taloudenpitoa. Mielenkiintoista oli nähdä, ettei keskustalta todellisuudessa löytynyt säästöhaluja. Puolue asetti mukaantulolleen sellaisia ehtoja, jotka olisivat merkinneet valtion menojen kasvattamista sadoilla miljoonilla markoilla. Myös muu budjettityöskentely tämän syksyn aikana on jälleen kerran paljastanut pääoppositiopolueen sanojen ja tekojen ristiriidan. Muutokset, joita keskusta on budjettiin esittänyt, olisivat

Elintarvikkeiden hinnoista on helppo siirtyä maatalouspolitiikkaan, jossa myös tämä hallitus on epäonnistunut. (Ed. Anttila: Sosialidemokraatit ovat siinä mukana!) Uuden maataloustulolain säätäminen pääosin entisen sisältöisenä oli suuri virhe. Ilmeisesti vuoden 1987 katovuotta osattiin käyttää niin taitavasti maatalouspoliittisessa keskustelussa hyväksi, että monet meistä uskoivat yli-

tuotanto-ongelmien tulleen hoidetuiksi. Väliin meitä on peloteltu maitopulalla. Siihenkin me uskoimme — annoimme lisää maitokiintiöitä. Ensi vuonna taas maksamme tuottajille siitä, ettei lisättyjä kiintiöitä käytetä täysimääräisinä.

Aivan ilmeisesti me teemme eduskunnassa päätöksiä liiaksi alan etujärjestöjen antamien tietojen varassa, eivätkä tiedot ole aina luotettavia. Viime vuosien tapahtumien perusteella voi vain kysyä, kuinka kauan eduskunnan arvovalta antaa myöten tehdä sellaista tilkkutäkkipolitiikkaa, joka tulee kuluttajille vuosi vuodelta kalliimmaksi, mutta ei ratkaise elintarviketalouden perusongelmia. Tässä tilanteessa olisi todella suuri menetys kuluttajille, mikäli Gatt-neuvottelukierros päättyy umpikujaan maatalouskaupan vapauttamisessa.

Budjetin lähetekeskustelussa keskustan puheenjohtaja E. Aho arvosteli hallitusta vinnin yksipuolistumisesta. Vienti on todella yksipuolistunut. Luomme elintasoja pääosin metsä- ja metalliteollisuuden tuotteilla; tekstiileistä, vaatetuksesta, huonekaluista tai muista kulutustavaroista ei kerry mainittavasti vientimarkkoja.

Pääsyy viime vuosina tapahtuneeseen vinnin yksipuolistumiseen löytyy kuitenkin Neuvostoliiton tapahtumista, joten tässä suhteessa hallituksen vaikutusmahdollisuudet ovat olleet rajalliset. Nyt voimme vain olla tyytyväisiä, ettei ulkomaankauppamme ole ollut täysin riippuvainen neuvostokaupasta — näinhän olisi, jos esimerkiksi ed. Tennilän ja kumppaneiden vaatimukset olisivat toteutuneet. Mutta tämä ei tietenkään tarkoita sitä, ettei meidän tässä uudessa tilanteessa tule ponnistella entistäkin enemmän, jotta pärjäisimme nyt ja erityisesti tulevaisuudessa neuvostokaupassa, joka tulee olemaan yhä vaativampi haaste suomalaiselle elinkeinoelämälle. (Ed. Seppänen: Eteenpäin Mäki-Hakolan—Luttisen linjalla!)

Sinänsä on aihetta olla huolissaan siitä, ettei maamme vientiin kelpaava tuotevalikoima ole runsaampi. Keskustalaiset voisivat joulunpyhinä aprikoida, olisiko sittenkin ollut tämän kansakunnan hyvinvoinnin kannalta tuottoisampaa sijoittaa lukuisat maatalouden vientitukimiljardit sellaiseen tuanttoon, jolle olisi maan rajojen ulkopuolella aitoa kysyntää. (Ed. Tenhiälä: Wärtilä Meriteollisuus!) Tällä tarkoitan tuotantoa, josta

maksettaisiin kunnan hinta eli jotain muuta kuin 25 penniä kilolta. Yksipuolinen tuotantorakenne on toki paljolti seurausta keskustan omasta elinkeinopolitiikasta; ei ole haluttu tukea sellaista tuotantoa tai sellaisia tuotteita, joilla olisi tulevaisuutta. (Ed. Tenhiälä: Mitä te olette esittäneet?)

Tämän hallituksen ansiosta tuotekehittelyyn ja tutkimukseen on panostettu enemmän kuin koskaan, joten tuloksia pitäisi ruveta näkymään lähivuosina. Jos tuloksia ei synny, on elinkeinoelämälle jaettavat tuotekehittely- ja tutkimusrahat ja yleensä tukirahat arvioitava uudelleen. On selvitettävä, käytetäänkö tutkimusrahoja pitkäjänteiseen tutkimustyöhön vai ohjautuvatko nämäkin rahat välittömään voiton tavoitteluun.

Tämä hallitus on tehnyt hyvää työtä monissa asioissa. On vaikea kuvitella, että esimerkiksi ympäristöasioissa olisi saatu näkyvää aikaan Suomen keskustan kanssa, puolueen, jolle rantojen omistus on keino rikastua ja vapaana virtaava koski on voimayhtiön puoluekavereillekin keino rikastua.

Lapsiperheiden toimeentuloa on parannettu tuntuvasti. Kuukausittain maksettava lapsilisä on kaksinkertaistunut tämän hallituksen päätöksillä; riippuen siitä, monesko lapsi on kyseessä, lapsilisää saa tällä hetkellä 3 500 — 9 200 markkaa vuodessa puhtaana käteen. (Ed. Jokinen: Ovat hinnatkin nousseet!) Alle kolmivuotiaiden päivähoito on kunnossa, eikä yli kolmivuotiaidenkaan hoitopaikoista ole enää suurta vajuusta. Rajua päivähoidon kehitystä kuvaa se, että vuosina 1985—1989 avattiin uusia hoitopaikkoja jopa yli 50 000 lapselle. Kun samanaikaisesti kotihoidontukirahat budjetissa ovat kolminkertaistuneet, voi kulunutta vaalikautta pitää suorastaan historiallisena lasten kannalta.

Asuntopuolella arava-asuntotuotantoa on lisätty tuntuvasti, mutta siltikään asunnottomuutta ja asuntojen hintaongelmaa ei ole pystytty ratkaisemaan. (Ed. Aittoniemi: Entäs eläkeläisten?) Asuntorahaston perustaminen sekä aravalainoituksen uudistaminen ovat olleet sosialidemokraateille erityisen tärkeitä asioita. Jatkossa on huolehdittava rahaston toimintaedellytysten turvaamisesta, jotta aravaehtoista tuotantoa voidaan lisätä.

Verotusta on kehitetty tämän hallituksen toimesta aikaisempaa pontevammin. Kuinka korkea olisikaan tuloverorasituksemme, mikäli olisi tyydytty vain aikaisempien kausien

inflaatiotarkistuksiin? Seuraavalla hallituksella onkin kova haaste jatkaa edeltäjänsä alkutuotetta: Omaisuus-, myyntivoitto- ja varallisuusverotus vaativat kiristämistä verotomilta ja lievästi verotetuilta osiltaan, jotta palkansaajien ja eläkeläisten verotusta voidaan edelleen keventää.

Eduskunnassa verokeskustelu on velloneut pääosin suurituloisten marginaaliveron ja verovalmistelun viivästymien ympärillä, vaikka verouudistus on ollut paljon muutakin. Meille sosialidemokraateille tulonjakokysymykset ovat olleet perinteisesti tärkeitä. Myös verouudistusta aloitettaessa vaadimme selkeät kirjaukset tulonjakokysymyksistä hallitusohjelmaan. Nyt meiltä kysytään, kuinka on käynyt.

Socialidemokraatteina emme ole täysin tyytyväisiä lopputulokseen. Verotuksen tulopohjan laajennus eli periaate "kaikki tulot samalle viivalle verottajan edessä" ei ole edennyt yhtä ripeästi kuin marginaaliveroalennukset. Tämän seurauksena uusia veromarkkoja ei ole saatu riittävästi aiemmin verottamattomista tuloista, joten olemme joutuneet korottamaan liikevaihtoveroa. Tarkasteltaessa pelkästään veroratkaisuja tulonjako on muuttumassa hyvätuloisia suosivaan suuntaan, mutta tämä ei tarkoita sitä, että pienituloiset olisivat olleet menettäjiä. Tulonsiirrot sekä verotettavan tulon alarajan nousu 40 000 markkaan ovat taanneet kohtuullisen hyvän lopputuloksen myös pienituloisille. Suhteellisesti vaatimattomimman muutoksen ovat kokeneet keskituloiset, mistä johtuen suomalaista pankkitoimihenkilöä verotetaan tänä päivänä paljon raskaammin kuin hänen ruotsalaista kollegaansa. Juuri keskituloisten verotukseen on saatava seuraavassa vaiheessa korjaus.

Luopuminen marginaaliveroalennuksista ei olisi ollut ratkaisu tulonjako-ongelmiin. Meillä ei ole mahdollisuutta ylläpitää korkeampaa työtulojen verotusta kuin muissa maissa, jos haluamme pitää ammattitaitoisen koulutetun työvoiman Suomessa. Työtulojen verotusta on alennettu useimmissa Oecd-maissa, joten meidän on tehtävä samoin. Monissa maissa on vastaavasti tiukempi omaisuuden, omaisuustulojen ja myyntivoittojen verotus kuin meillä, joten tällä tuloluueella meillä on liikkumatilaa. Nämä tulot on saatava kattavasti verotuksen piiriin, niin vaikeaa kuin se käytännössä näyttääkin olevan.

Näin tulonjakomuutokset olisi mahdollista pitää paremmin hallinnassa.

Vaalikauteen sisältyy varsin paljon työtä ja pohdintaa, jota ei suuremmin näy edes hallitusohjelmassa. Yksi tällainen työrupeama on ollut Euroopan talousalueeseen liittyvä neuvottelukierros. Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä edellyttääkin, että tämä hallitus aloittaa niiden lakien valmistelutyön, joilla suomalainen rakennustyö ja tulevaisuus voidaan turvata. Kutsuttakoon tätä lainsäädäntöpakettia vaikkapa suojalainsäädännöksi, lainsäädännöksi, joka turvaa tarpeellisin osin kansalaisemme niin ulkomaiselta kuin kotimaiseltakin mielivallalta. Tätä lainsäädäntöä tarvitaan kansainvälistyvässä ympäristössä riippumatta siitä, mihin ratkaisuun EY:n suhteen lopullisesti päädytään.

Naapurimaamme Ruotsi on osaltaan tehnyt päätöksen anoa Euroopan yhteisön jäsenyyttä. Voi vain toivoa, että EY:n ja Eftan välisissä talousaluetta koskeissa neuvotteiluissa pohjoismainen rintama ei repeilisi enempää. Muussa tapauksessa voi neuvottelujen tulos olla sellainen, että jäljelle jää vain riekaleita, jotka eivät lämmitä ketään. Ruotsin päätös hakea EY-jäsenyyttä edellyttää myös avointa ja perusteellista pohdintaa siitä, millaiset ratkaisut ovat maamme kehityksen kannalta pitkällä aikavälillä parhaita. Meillä tulee olla valmiudet tehdä Eta-neuvottelujen jälkeen uusia ratkaisuja, mikäli tilanne niin vaatii. Joka tapauksessa on selvää, ettei Suomi voi tehdä sellaista ratkaisua, joka merkitsisi puolueettomuutemme vaarantumista. Kaikki muu voikin olla avoimen keskustelun kohteena.

Omistussuhteista käytävässä keskustelussa vallitsee selvästi vähän samanlainen henki kuin pakolaiskeskustelussakin eli helposti ollaan tarjoamassa "rautaa rajalle". Kuitenkin kysyisin esimerkiksi Suomen keskustalta, mikä ero on suomalaisen ja ulkomaisen omistussuhteen välillä, kun puhutaan suomalaisesta maasta tai yhtiöitten osakkeista. Oleellista mielestäni on, että meillä on sellainen niin maanomistusta kuin osakkeidenkin omistusta koskeva lainsäädäntö, joka ei välttämättä keskity siihen, kuka omistaa, vaan siihen, miten maan ja pääoman käyttöä voidaan säädellä. Tällöin on esimerkiksi välttämätöntä saada aikaan kattava rantojen-suojeluohjelma, ympäristölupajärjestelmä, työsuojelulainsäädäntö jne. Samoin tarvit-

semme sellaisen lainsäädännön, jolla voidaan säädellä omistuskasauksia, tarvittaessa jopa purkaa niitä.

Arvoisa puhemies! Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä edellyttää, että varaudumme riittävän pitkäjänteisesti niin kotimaisiin kuin ulkomailtakin tuleviin muutospaineisiin. Meidän on uskallettava kansainvälistyä, mutta samalla meidän on tunnettava yhä suurempaa keskinäistä yhteistuntoa niin kotimaista kuin ulkomaistakin ahneutta vastaan.

Ed. Sasi: Arvoisa puhemies! Harri Holkerin hallituksen toimikausi on ollut taloudellisen hyvinvoinnin aikaa. Kun kansantalouden kasvu 1980-luvun alkupuolella oli 3 prosentin luokkaa, oli se vuosina 1988 ja 1989 yli 5 prosenttia. Hyvinvoinnin mitta-ista kaikkein tärkein, työllisyys, on kehittynyt erittäin myönteisesti. Kun työttömiä vielä talvella 1987 oli 153 000 ja työttömyysaste 6,1 prosenttia, saatiin se painettua tämän vuoden kesällä 82 000:een eli 3,1 prosenttiin. Työttömyys on tosiasiaa vaihtunut työvoimapulaksi.

Kun palkanansaittijoiden reaalin ansiotaso 1980-luvun alkupuolella kehittyi alle 2 prosentin vauhtia, on reaaliensiotaso noussut 1987 ja 1988 yli 3 prosenttia ja vuosina 1989 ja 1990 yli 2 prosenttia.

Nopeasta talouskehityksestä huolimatta inflaatio meillä ei ole Ruotsin tavoin ryöstäytynyt valloilleen, vaan se on kyetty pitämään kohtalaisesti kurissa 6 prosentin tasolla. Suomen ja kilpailijoidemme, Oecd-maiden, välinen inflaatioero on tänä vuonna kurottu kiinni.

Holkerin hallitus on toteuttanut myös kokonaisverouudistuksen. Hallituksen tiedotetta "Verotus kevenee" epäiltiin, mutta nyt tuo otsake voidaan todeta oikeaksi. Kun tuloveroaste vuonna 1987 oli 28,5 prosenttia ja 1988 suhdannepoliittisista syistä 29,7 prosenttia, on se ensi vuonna 27,3 prosenttia. Valtiovarainministeriön tulonjakovaikutusten seurantatyöryhmän raportti koko verouudistuksen vaikutuksista osoittaa, että veroaste ei ole millään tulotasolla eikä millään ammattiryhmällä eikä millään perhetyyppillä kiristynyt vuoden 1987 tasosta.

Kun hallitusohjelman mukaan verouudistus ei saanut missään tapauksessa heikentää pienituloisimpien asemaa, osoittavat verohal-

lituksen ennakkolaskelmat vuoden 1989 verotuksesta, että ylivoimaisesti suurin hyötöjryhmä verouudistuksesta ovat alle 50 000 markkaa ansaitsevat palkansaajat.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä ei ollut tyytyväinen keskituloisten verokohteluun verouudistusvuonna 1989, ja kritiikkimme ansiosta onkin keskituloisia muistettu ylimääräisellä prosenttiyksikön alennuksella veroasteikoissa sekä vuonna 1990 että 1991.

Tärkeintä hallituksen toiminnassa on erityisesti ollut se, että nykyinen sinipunahallitus on kyennyt todella hillitsemään julkisten kokonaismenojen kasvua. Kun julkiset kokonaismenot vielä vuonna 1987 olivat 42,2 prosenttia, alenivat ne vuoteen 1989 38,3 prosenttiin ja ovat tänä vuonna arviolta 39,2 prosenttia. Kun edellisen hallituksen keskustalainen valtiovarainministeri alensi verotusta vaalivuodelle 1987, tapahtui se voimakkaasti velanottoa lisäämällä. Kun siksi valtiovarainosuus vuonna 1987 oli 14,9 prosenttia bruttokansantuotteesta, on se pudonnut tänä vuonna 10,4 prosenttiin ja säilyy viimeimmän ennusteen mukaan myös ensi vuonna 10,4 prosentissa. Hallitus ei siten ole työntänyt omia laskujaan jälkipolvien maksettavaksi.

Hyvinvointi on pyritty jakamaan oikeudenmukaisesti kaikille. Erityistä huomiota onkin kiinnitetty lapsiperheiden asemaan. Kun ensimmäisestä lapsesta maksettava lapsilisä oli keväällä 1987 181 markkaa, nousee se ensi vuoden syksyllä 366 markkaan. Määrä on siis kaksinkertaistunut. Myös lasten kotihoidon tuessa on erityisesti kokoomuksen eduskuntaryhmän ansiosta saatu selvä tasokorotus aikaan. Lapsen kotihoidon tuki oli vuonna 1987 1 147,50 markkaa. Perusosa on ensi syksynä 1 850 markkaa. Päivähoitopaikkoja on lisätty 28 000 paikalla. Varmasti osittain näiden toimenpiteiden ansiosta Suomi kokeekin tällä hetkellä voimakasta lasten syntyvyyden kasvun kautta, baby boomia.

Yhteen asiaan kokoomuksen eduskuntaryhmä ei kuitenkaan ole tyytyväinen. Kuluneen eduskuntakauden aikana ovat asuntojen hinnat vaihdelleet liian jyrkästi ja korkotasoa noussut liian korkealle. Perussyy kumpaankin ongelmaan on pääasiassa vuonna 1986 tapahtuneessa rahoitusmarkkinoiden vapauttamisessa. Ensisijaisesti Suomen Pankki, mutta myöskaan tuolloinen hallitus ei riittävästi miettinyt, mihin nopea pääoma-

markkinoiden vapauttaminen johtaa. Tuoloin olisi pitänyt kyetä riittävästi hillitsemään eri keinoin luoton ottamista, jotta ns. kulusjuhlaa ja asuntojen valtavaa kysyntäpainetta ei olisi syntynyt. Nytemmin tilanne on onneksi saatu hallintaan. Asuntojen reaalihintataso on asettumassa vähitellen siedettävälle tasolle. Myös säästämisaste on voimakkaassa nousussa.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä katsoo, että asuntorakennusmarkkinoilla on luotava mahdollisuudet suurempaan joustavuuteen ja mahdollisuudet sille, että tarjonta voi paremmin vastata kysyntään. Rakennusalan ulkomaisella tuonnilla olisi aikoinaan kyetty tehokkaasti lisäämään asuntorakentamisen kapasiteettia hintatason kurissa pitämiseksi. Asuntotuotanto on viime vuosina entisestään monopolisoitunut ja kartellisoitunut. Rakennuskustannusten hinnan nousun estämiseksi tarvitaan lisää kilpailua. Myös rakentamisen hallinnollista byrokratiaa enemmän purkamalla olisi voitu tehokkaammin estää maan hintaan kohdistuvat nousupaineet. Hallituksen toimenpitein kunnilla on nyt entistä paremmat mahdollisuudet harjoittaa suunnitelmallista maapolitiikkaa asunnontarvitsijoiden eduksi. Kaikki kunnat eivät ole käyttäneet riittävän tehokkaasti maapolitiikkaa asuntojen tonttimaan hinnan vakauttamiseksi sekä maan saamiseksi asuntorakentamiseen.

On kiistatta todettava, että 1980-luku on kaikkialla läntisissä teollisuusmaissa ollut voimakasta kasvun kautta. Suomessa kasvu on kuitenkin ollut muihin maihin verrattuna nopeampaa, minkä vuoksi meitä onkin viime vuosina ryhdytty kutsumaan Pohjolan Japaniksi. Syyt kasvuun voidaan nähdä niissä rakenteellisissa muutoksissa, jotka kokoomuksen ja meidän veljespuolueidemme ajama markkinatalousmyönteinen ajattelu on toteuttanut. Kilpailun esteitä on purettu ja turhia holhoavia normeja poistettu. Valtion omistamia yrityksiä on yksityistetty ja viety pörssiin. Verotuksessa on pyritty suosimaan yrittämistä ja työntekoa. On annettu enemmän tilaa yksityiselle aloitteellisuudelle. Yrittäminen on nostettu kunniaan. 1970-luvun vasemmistolainen epätoivo on vaihtunut 1980-luvun toivoksi.

Konjunkturbilden har under sensommaren och denna höst kraftigt förändrats. Den

ekonomiska utvecklingen i 1980-talets ekonomiska motor Usa har stagnerat. Händelserna i Mellersta Östern har skapat osäkerhet. Den instabila ekonomiska situationen i Sovjetunionen och upplösandet av den tidigare clearinghandeln ändrar på ett avgörande sätt grunderna för Finlands utrikeshandel. Till följd av dessa faktorer har man denna höst varit tvungen att ompröva även detta års budget och att genomföra betydande ändringar i nästa års budget.

Det bör anses gynnsamt att riksdagen lyckades skära ned 1,1 miljard mark i utgifter. Det bör också ses som positivt att vi lyckades reagera snabbt på den förändrade situationen genom att sänka socialskyddsavgifterna med en procentenhet och därmed stärka vår internationella konkurrenskraft och trygga våra arbetsplatser.

Efter dessa budgetändringar kan vi konstatera att budgeten bättre motsvarar den förändrade konjunkturbilden, men samlingspartiets riksdagsgrupp hade ändå välkomnat en ännu stramare budget.

Siksi onkin lyhyesti vielä syytä arvioida eduskuntaryhmien käymää budjettiriihtä eduskunnassa välittömästi budjettiesityksen antamisen jälkeen. Itse toteutetut muutokset: kotihoidon tuen korottaminen, ensiasunnon ostajien leimaveron poistaminen ja eläkeläispuolisoiden aseman parantaminen, olivat sinänsä oikeita ja hyviä ratkaisuja. Ne antoivat kuitenkin vain valitettavasti sillä hetkellä väärän signaalin markkinoille.

Kun rahamarkkinoilla ei uskottu eduskuntaryhmien kykyyn harjoittaa tiukkaa talouspolitiikkaa, nousi korkotaso hyvin nopeasti tehtyjen ratkaisujen jälkeen 1 prosenttiyksiköllä. Olkoon tämä opetus eduskunnalle siitä, että talouspolitiikkaa ei harjoiteta vain pykälillä määräyksiä antamalla vaan omalla toiminnalla ja sen uskottavuudella. Onkin syytä muistuttaa, että kokoomuksen eduskuntaryhmä on kaikissa yhteyksissä ollut valmis pitämään kiinni tiukasta budjettilinjasta. Haluan kuitenkin budjettipäällikkö Sailakselle huomauttaa, että budjettivalta kuuluu eduskunnalle.

Tässä yhteydessä ei voi olla nostamatta esille kysymystä säästölakien säätämisestä. Valitettavana tosiasiana on todettava, että kaikki hallituksen esittämät säästölait oppositio on määrätietoisesti äänestänyt yli val-

tiopäivien. Näin kävi viimeksi tiistaina käsiteltäessä hallituksen esitystä kuntien yleisistä valtionosuuksista. Kun talouspolitiikka on voitava sopeuttaa nopeasti muuttuviin olosuhteisiin ja kun budjetin menoista nykyisin lähes 90 prosenttia on lakisääteisiä, on valitseva pättitilanne kyettävä jollakin tavalla aukaisemaan. Siitä syystä kokoomuksen eduskuntaryhmä kiirehtii ja pitää erittäin tärkeänä, että suhdannepoliittisesti välttämättömät yksivuotiset säästölait voidaan säätää eduskunnassa yksinkertaisella enemmistöllä ilman lepäämäänjättämismahdollisuutta. Ryhmämme pitääkin tärkeänä, että vielä tämä eduskunta saa käsiteltäväkseen tätä tarkoittavan esityksen.

Toinen tärkeä julkisen talouden tervehdyttämisen väline on valtionosuusjärjestelmän uudistaminen. On kysyttävä, mikä on se suuri viisaus, joka Helsingissä istuvilla valtion viranomaisilla on verrattuna kunnissa käytännössä asioita hoitaviin henkilöihin. On myös kysyttävä, miksi niitä kuntia on suosittava, jotka hoitavat taloutensa huonosti, ja asetettava ne kunnat huonompaan asemaan, jotka hoitavat taloutensa hyvin. Siksi kokoomuksen eduskuntaryhmä pitää erittäin tärkeänä sitä, että mahdollisimman pikaisesti voidaan aloittaa valtionosuusjärjestelmän uudistaminen. Vain nykyistä joustavampi ja tehokkaampi toiminta julkissektorilla tarjoaa mahdollisuuden hallintokulujen välttämättömään vähentämiseen.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä on varsin tyytyväinen ensi vuoden budjettiin, ja haluammekin nostaa siitä esille seuraavat asiat verrattuna tilanteeseen neljä vuotta sitten.

Ensiasunnon hankinnan leimaverovapaus on toteutettu, vanhempainrahan kausi on pidennetty 275 vuorokauteen, ylimääräinen rintamalisä on korotettu kolminkertaiseksi 22,5 prosenttiin, sotainvalidien puolisoiden kuntoutusmäärärahat on korotettu yli kaksinkertaisiksi, korkeakouluopiskelijoiden opintoraha on kaksinkertaistettu, korkeakouluopetuksen määrärahoja on korotettu reaalisesti 15 prosenttia jokaisessa budjetissa, tutkimukseen ja tuotekehitykseen on panostettu enemmän kuin koskaan aikaisemmin, kansainvälistä ympäristöyhteistyötä on lisätty varaamalla määräraha Itä-Euroopan ympäristönsuojeluinvestointeihin, rikoksen uhrin korvausoikeuksia on laajennettu, asuntorahoitusjärjestelmä on uudistettu, tiemäärä-

rahoja on korotettu edelleen tuntuvasti, kaukopuhelinmaksuja alennetaan jälleen, yhteistyö Kuolan päästöjen pienentämiseksi on aloitettu, valtion tukemaa asuntotuotantoa — erityisesti vuokra-asuntotuotantoa — on lisätty, ja ensi vuonna aloitetaan ennätyksellinen yhteensä 21 750 uuden valtion lainoitettaman asunnon rakentaminen, asumisoikeusjärjestelmä on otettu käyttöön.

Budjetin ympäristöpolitiikan painopisteinä ovat kansainvälinen ympäristönsuojeluyhteistyö, luonnonsuojelualueiden hankinta ja ympäristötutkimus. Ympäristökysymykset ovat kansainvälisiä, koska maapallomme on yhteinen jakamaton kokonaisuus. Tämä tarkoittaa sitä, että ympäristöongelmia ei voida ratkaista kansallisella päätöksenteolla. Holkerin hallitus on ottanut aktiivisen roolin kansainvälisessä ympäristöyhteistyössä. Tämä näkyy myös budjetissa.

Meillä teollistuneilla länsimailla on tekniikkaa ja rahaa ratkaista omasta toiminnastaan aiheutuvat ympäristöongelmat. Sama tilanne ei ole Itä-Euroopan mailla. Jos me länsimaat emme panosta uuden teknologian kehittämiseen Itä-Euroopan maissa, saamme joka tapauksessa kärsiä vanhentuneen tuotantotekniikan aiheuttamista ympäristöhaitoista omassa luonnossamme. Suomen on jatkuvasti oltava aloitteellinen ja tuettava kaikin keinoin esimerkiksi Euroopan jälleerakennus- ja kehityspankin työtä sekä edistettävä pyrkimyksiä Euroopan ympäristörahaston perustamiseksi.

Kasvavat ympäristöongelmat ovat nostaneet esille monenlaisia tutkimustarpeita. Hallitus onkin lisännyt ympäristötutkimusmäärärahoja varsin tyydyttävästi. Kokoomuksen eduskuntaryhmän mielestä tutkimus- ja kehitystyötä on edelleen lisättävä ja suunnattava se entistä tarkemmin Suomen kannalta keskeisiin alueisiin.

Sekä sosiaali- ja terveyshallinto että ope-
tushallinto ovat sektoreita, joilla palvelutoiminnan tuloksellisuus ilmaisee toiminnan onnistumisen. On vastuun pakenemista väittää, että näillä sektoreilla ei voitaisi puhua tuloksellisuudesta. Mittarit on luonnollisesti sopeutettava palveluiden yhteiskunnalliseen luonteeseen, mutta sekä taloudellisuutta, kustannusvaikuttavuutta että palvelukykyä on voitava arvioida. Yksittäisen ihmisen kannalta tämä tarkoittaa, päinvastoin kuin jotkut ovat yrittäneet väittää, parempia pal-

veluita vähemmällä veromarkoilla, mikä vaatimus on täysin oikeutettu.

Ensisijaisena lisäkustannuksia aiheuttavien toimenpiteiden rahoitusratkaisuna on harkittava voimavarojen uudelleenkohdentamista. Hyvänä esimerkkinä tästä on selvitysmiehen esittämä malli opintotuen uudistamisesta. Opintolainojen korkotuki on siirrettävä asteittain suunnattavaksi opintorahana päätoimisesti opintoja harjoittaville henkilöille. Näin tuetaan edellytyksiä kokopäivätoimiseen opiskeluun. Kokoomuksen eduskuntaryhmä edellyttää, että valtioneuvosto tekee vielä tällä vaalikaudella periaatepäätöksen opintotukijärjestelmän kokonaisuudistamisesta.

Jotta koulutukseen kohdistettavat resurssit mahdollistavat pitkäjänteisen koulutuspolitiikan, on niiden oltava riittäviä riippumatta kansantalouden suhdannevaikutuksista.

Sosiaalipolitiikan arkkitehdit ovat nyt merkittävän kysymyksen edessä: Paikataan-ko vuotava katto ja tehdäänkö täysremontti? Aikoinaan rakentamisvaiheessa pystytetyt tukipilarit ovat nyt ainakin käymässä tarpeettomiksi ja tukahduttamassa inhimillisyyden sosiaalipalveluiden ympäriltä. Sosiaalipalveluiden on tuettava aktiivisuutta ja oma-toimisuutta, ei lisättävä ihmisten avuttomuutta.

Talouspolitiikassa meille kaikille asetetaan nyt erittäin keskeinen kysymys: Miten tästä eteenpäin? Kuten jo aiemmin totesin, taloudellinen kasvu on selvästi hidastunut sekä kansainvälisesti että meillä, öljyn hintakehitys on epävarma ja Neuvostoliiton-kaupan odotettavissa oleva putoaminen koskettaa erityisesti Suomea. Hyvien vuosien erityinen ongelma kannaltamme on ollut vaihtotaseen vajeen voimakas kasvu. Olemme tulleet taantumaan mutta emme missään tapauksessa lamaan.

Kokoomuksen eduskuntaryhmän mielestä on nähtävissä kuitenkin selvästi jo myönteisiä merkkejä taloudellisen kehityksen ohjautumisesta oikealle uralle. Viimeisimmät tiedot osoittavat, että kauppataaseemme on tasapainottumassa ja muodostumassa jopa positiiviseksi ja jopa vaihtotaseen vajeen voidaan odottaa pian kääntyvän laskevalle uralle. Syy kehitykseen löytyy osittain siitä, että investointitoiminnan tarpeet ovat vähentyneet, sekä toki korkeasta korosta.

Kallion tulopoliittiselle ratkaisulle on an-

nettava erityistä tunnustusta siitä, että vaikka sekin ilmeisesti oli hieman ylimitoitettu, antaa se kuitenkin tukevat raamit tasapainoisemmalle taloudelliselle kehitykselle. Myös palkkaliikumukset pysyvät hyvin kurissa muuttuneen taloudellisen tilanteen johdosta.

Kun aiemmin Suomen ongelma on ollut itse synnyttämämme sisäsyntyinen inflaatio, jossa asuntojen hintojen nousulla on ollut hyvinkin keskeinen rooli, on tilanne nyt tervehtymässä. Inflaation voidaan olettaa lähiaikoina laskevan nykyisistä lukemista selvästi. Ennusteiden mukaan pääsemme selvästi Oecd-maiden inflaatiotason alapuolelle. Edellytykset kilpailukyvyn paranemiselle on luotu.

Myös korkotason voidaan lähiaikoina olettaa laskevan. Ruohonjuuritasolta saatu tieto kertoo, että pankinjohtajilla tällä hetkellä ei ole juurikaan luoton kysyjä. Se osoittaa sen, että lainanottajille nykyinen korkotaso on liian korkea. Kun toisaalta lähdeverojärjestelmä lisää säästämistä, eivät pankit pitkään voi nykyisellä korkotasolla ostaa sisään rahaa ja pyrkiä myymään sitä ulos nyt pyydetyillä koroilla. Tästä syystä onkin odotettavissa, että ensi vuoden aikana korkotaso tulee selvästi alenemaan.

Kokoomuksen eduskuntaryhmän mielestä vakaan markan politiikka on tämän päivän Euroopassa perusteltua ja taloutta vakauttavaa politiikkaa. Suomesta ei enää pidä tehdä eteläamerikkalaista inflaatiohullunmyllyä, jossa talous on jatkuvassa kriisikierteessä. Talouden täytyy antaa sopeutua omin keinoin. Mielenkiintoista onkin se, että eduskunnassa oppositio usein vaatii sekä markan devalvointia että korkotason alentamista. Juuri puheet markan devalvoinnista ovat niitä tekijöitä, jotka johtavat Suomessa korkeaan korkotasoon. Niinpä, kun eräät edustajat puhuvat markan devalvoitintarpeesta, pitävät he samalla suomalaisen asunovelallisen korkoa selvästi korkeammalla tasolla kuin olisi tarvetta.

Budjetin elvytysvaikutus voidaan arvioida ensi vuonna jossakin määrin suuremmaksi kuin se on budjetin perusteluissa arvioitu. Tämä johtuu siitä, että tuloja on jo jouduttu arvioimaan alaspäin, ja on mahdollista, että näin joudutaan jatkossakin tekemään. Toisaalta menot, erityisesti työllisyysmenot, tulevat kasvamaan.

Onkin syytä muistuttaa, että parin viime

vuoden aikana taloutta on hoidettu siinä määrin hyvin, että Suomella on tällä hetkellä elvytysvaraa. Elvytyksessä kuitenkin on muistettava se, että sen tulee ohjautua mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla. Esimerkiksi työllistämiseksi ei tulisi pyrkiä tehottomaan pakkotyöllistämiseen vaan sellaisten tehtävien hoitoon, joista koko yhteiskunnan kannalta on hyötyä.

Keskeisin kysymys kansantalouden tervehdyttämisessä on elinkeinoelämän toimintaedellytysten parantaminen erityisesti avoimen sektorin kilpailukykyä vahvistamalla.

Suomi on suurten haasteiden edessä. Oppositio on koko ajan arvostellut hallituksen esityksiä ja talouspolitiikkaa. Tähän päivään mennessä emme ole kuitenkaan eduskunnassa saaneet kuulla oppositiolta konkreettista näkemystä suomalaisen yhteiskunnan tulevasta kehittämisestä emmekä rakentavaa vaihtoehtoa hallituksen talouspoliittiselle linjalle. Jääkin odottamaan budjettiaänestyksissä erityisesti keskustapuolueen tasapainotettua tai mieluummin budjettia kiristävää vaihtoehtoa ehdotuksissa ja äänestyksissä.

Herra puhemies! Kokoomuksen eduskuntaryhmän mielestä Suomen tulee suuntautua Eurooppaan ja muuttaa taloutensa rakenteita. Verouudistusta on jatkettava tavoitteena länsieurooppalainen tuloverotaso. On edelleen jatkettava sääntelyn purkua ja kilpailun lisäämistä kaikilla aloilla. Nykyistä kustannus- ja hintatasoa ei voida pitää oikeana, vaan Suomen hintataso on eurooppalaistettava, myös maataloustuotteissa.

Ed. Tenhiälä: Herra puhemies! Kun kuunteli valtiovarainvaliokunnan puheenjohtajan Pentti Mäki-Hakolan puheenvuoroa, sai sen käsityksen, että nopeasti hän on takkinsa vaihtanut, kun pari viikkoa sitten hän puhui aivan toisella äänensävyllä kuin tänään.

Mitä ed. Sasin puheenvuoroon tulee, pelkäänpä, että ed. Sasi edelleen nukkuu sitä prinsessa ruususen unta, jota hän on ilmeisesti tehnyt tähänkin asti.

Suomen talous on syöksykierteessä. Maamme kansantalous velkaantuu kiihtyvällä vauhdilla. Suomesta on tullut sietämättömän korkeiden hintojen ja huippukorkojen maa. Hallituksen mainostama rakennemuutos on epäonnistunut Suomen viennin yksipuolistuessa. Kansainvälinen hintakilpailu-

kykymme on jatkuvasti heikentynyt. Inflaatio on lähes kaksinkertainen hallituksen aloittamisajankohtaan verrattuna.

Suomen ulkomainen nettovelka nousee vuoden 1987 luvusta 60 miljardia markkaa ensi vuonna 132 miljardiin markkaan eli yli kaksinkertaiseksi vaalikauden aikana. Jo kaista suomalaista kohden laskettuna kansantalouden ulkomainen velka on kasvanut 12 000 markasta yli 26 000 markkaan. Jos kehitys jatkuu nykyisellään, on ulkomainen nettovelkamme vuonna 1994 32 000 markkaa jokaista suomalaista kohti eli 128 000 markkaa nelihenkeistä perhettä kohden.

Vaihtotaseen vajeen kasvu on ollut räjähdysmäinen. Kun vaihtotaseen alijäämä oli vielä vuonna 1986 alle 4 miljardia markkaa, kasvaa se hallituksen omankin arvion mukaan ensi vuonna yli kuusinkertaiseksi. Budjettiesitys ennusti vajeeksi 25 miljardia markkaa, mutta jo nyt on valtiovarainministeriö joutunut tarkistamaan budjettiesityksen arviota 26,5 miljardiin markkaan ja eräät tutkimuslaitokset ennustavat huomattavasti suurempaakin alijäämää ensi vuodelle.

Viennin osuus bruttokansantuotteesta laskee jatkuvasti. Kauppatase oli vielä vuonna 1986 noin 5 miljardia markkaa ylijäämäinen, mutta viime vuonna se oli vaipunut lähes 6 miljardia markkaa alijäämäiseksi. Myös kotimarkkinoilla suomalainen tuotanto on menettänyt asemiaan, sillä tuonti on kasvanut nelinkertaista vauhtia vientiin verrattuna.

Suomalaisen tuotannon hintakilpailukyky on nyt alhaisimmillaan sitten 1970-luvun lamavuosien. Hallitus arvioi budjettiesityksessään, että viime ja tänä vuonna hintakilpailukyky heikkenee yhteensä 7,5 prosenttia. Parannusta ei ole odotettavissa ensi vuonna. Kokonaiset tuotannonalat uhkaavat hävitä jatkuvasti kohoavien kustannusten seurauksena ja ulkomaisen kilpailun paineen kasvaessa. Hallituksen epäonnistuneen talouspolitiikan seurauksena yhä useampi suomalainen yritys harkitsee toimintojensa siirtämistä ulkomaille.

Näyttävästi mainostettu hallittu rakenneuutos on epäonnistunut viennin yksipuolistuessa. Muiden alojen kuin metsä- ja metalliteollisuuden osuus viennistämme on laskenut vuoden 1986 vajaan 30 prosentista viime vuonna 18 prosenttiin. Hallitusohjelmassa kuitenkin luvattiin ”kiinnittää erityistä huomiota viennin monipuolistamiseen ja

ulkomaankaupan tasapainon säilyttämiseen”.

Hallituksen talouspolitiikan konkurssi maksatetaan kansalaisilla ja yrityksillä korkeina korkoina. Ohjelmassaan hallitus vielä lupasi yhdessä Suomen Pankin kanssa alentaa korkotasoa. Markkinakorot ovat kuitenkin tällä hetkellä hallituksen aloittamisajankohtaan verrattuna yli 4 prosenttiyksikköä korkeammalla. Peruskorkokin on puolitoista prosenttiyksikköä ylempänä kuin hallitusohjelmaa kirjoitettaessa. Asuntovelalliset, pienyrittäjät ja maanviljelijät maksavat miljardien markkojen lisälaskun korkojen noususta, josta päävastuun kantaa Holkerin hallitus.

Korkotason laskua on turha odottaa, ellei vaihtotaseongelmaa saada kuriin. Sitä ei lähitulevaisuudessa ole näköpiirissä, kun valtiovarainministeriökin on korjannut ensi vuoden vaihtotasealijäämäarvioitaan huonompaan suuntaan. Suomen korkotaso tulee säilymään 2—3 prosenttiyksikköä kansainvälistä korkotasoa korkeammalla vaihtotaseen vajeen kattamiseksi, kuten budjetin taloudellisessa katsauksessa todetaan. Myös huonosti ajoitettu talletusten lähdevero lisää paineita korkotason nostamiseksi ensi vuonna entisestäänkin. Odotettavissa on yritysten konkurssreja, lomautuksia, irtisanomisia, työttömyyttä ja henkilökohtaisia vararikkoja. Hallituksen talouspoliittisten virheiden korjaaminen korkeilla lainakoroilla tekee yhteiskunnallisesti rumaa jälkeä: Köyhät köyhtyvät ja rikkaat rikastuvat.

Hallitus on tähän asti vastannut keskustan talouspoliittiseen arvosteluun kehumalla valtiontalouden ylijäämäisyyttä. Valtiontaloutta onkin tähän asti pidetty ylijäämäisenä ennätyskireällä verotuksella. Kokonaisveroaste nousee budjettiesityksen mukaan ensi vuonna yli 4 prosenttiyksikköä korkeammaksi kuin se oli hallituksen aloittaessa vuonna 1987. Talouden taantuessa pettävät kuitenkin veroarviot ja tämän ja ensi vuoden budjetteihin onkin hetkessä ilmestynyt lähes 10 miljardin markan aukko. Kun otetaan huomioon ensi vuonna tapahtuva siirto valtion eläkerahastosta budjettiin, ei ensi vuoden budjettiesitys enää ole todellisuudessa ylijäämäinen.

Ensi vuoden budjettiesitys on valmisteltu pettävälle pohjalle. Valtiovarainministeriön viimeisen ennusteen mukaan bruttokansan-

tuote ei kasva ensi vuonna ollenkaan. Valtion menot sen sijaan kasvavat parillakymmenellä miljardilla markalla ja hallituksen omankin arvion mukaan reaalisesti 4 prosentilla. Hallituksen budjettiriihessä menoja lisättiin 3 miljardilla markalla. Ennen kuin budjetin käsittely edes eduskunnan valtiovarainvaliokunnassa alkoi, lisäsivät hallituspuolueiden eduskuntaryhmät valtion menoja vuositasolla lähes miljardilla markalla.

Pari kuukautta budjetin antamisen jälkeen hallitus yllättäen huomasi budjettiarioidensa pettävyyden. Omaksumalleen poliittiselle kulttuurille tyypilliseen tapaan hallitus ei kuitenkaan myöntänyt itse tehneensä mitään virheitä. Syylliset etsittiin mahdollisimman kaukaa Persianlahdelta, missä öljyn hintaa nostanut kriisi kylläkin oli puhjennut jo puolitoista kuukautta ennen budjetin antamista eduskunnalle.

Budjetti rakennettiin tietoisesti virheellisten olettamusten varaan. Hallitusta lähellä oleva Uusi Suomi kertoi jo syyskuun 12 päivänä otsikolla ”Vaalibudjetti sittenkin”, miten budjettiriihessä harrastettiin poliittista oikolukua. Lehti osoitti lukuisin esimerkein, miten valtiovarainministeriön virkamiesvalmistelussa syntynyt ”liian synkkä kuvaus taloudesta” kirjoitettiin budjettiriihen aikana myönteisempään sävyyn. Hallitus uskoi, että sen laatima vaalibudjetti kestää keväthangille eduskuntavaaleihin asti, mutta kupla puhkesi jo ennen ensilumia.

Pääministeri Holkeri kertoi budjettiriihen jälkeen, että hallitus ei enää tee merkittäviä päätöksiä, vaan nyt alkaa sadonkorjuun aika. Sato näyttää jäävän tällä hallituksella kylläkin korjaamatta. Suomen idänkaupan romahtaminen heikentää entisestään työllisyysnäkymiämme. Konkurssit uhkaavat kokonaisia tuotannonaloja ja tuhansia ihmisiä. Idänkaupan lovea pitäisi nyt paikata lisääntyvällä länsiviennillä, mutta hallituksen onnetoman talouspolitiikan vuoksi on sekin tie tukossa. Kaikki tämän hallituksen budjettiesitykset ovat olleet liian löysiä, ja nyt tarvittava talouden elvytysvara on syöty jo etukäteen talouden kasvun lihavana vuosina.

Keskusta on pitkään varoittanut hallituksen talouspolitiikan seurauksista. Olemme myös useaan otteeseen tarjonneet yhteistyötä hallitukselle kansantalouden tervehdyttämiseksi ja julkisten menojen kasvun hillitsemiseksi. Huhtikuussa 1988 keskusta lähestyi

pääministeri Holkeria varoittaen uhkaavasta vaihtotaseen vajeen kasvusta ja tarjoten yhteistyötä talouden tervehdyttämiseksi.

Kaksi vuotta sitten joulukuussa keskusta uudisti vetoomuksensa pääministerille ja ilmoitti olevansa valmis neuvottelemaan "kaikista hyödyllisistä talouden tervehdyttämis-toimista hallituksen kanssa, erityisesti niistä, joissa eduskunnalla valtion menoista ja tuloista päättävänä valtioelimenä on ylin päätösvalta".

Keskusta on tämänkin jälkeen eduskunnassa budjetin käsittelyn yhteydessä ilmoittanut valmiutensa yhteistyöhön hallituksen kanssa kansantalouden tervehdyttämisohjelman laatimiseksi ja ensi vuoden budjettiesityksen muuttamiseksi sen edellyttämällä tavalla.

Hallituksella ei ole ollut todellista halua yhteistyöhön opposition kanssa talouspolitiikan korjaamiseksi. Hallituksella ei ole ollut kykyä ja halua valmistella säästölakeja, joilla julkisen talouden menojen kasvua hillitään. Jos hallituksella olisi itsellään ollut selkeä käsitys maan talouden tilasta ja sen vaatimista toimenpiteistä, olisi sen pitänyt antaa tarvittavat säästölait eduskunnalle tänä syksynä. Näin ne olisi ollut mahdollista saada voimaan opposition vastustuksesta huolimattakin jo ensi keväänä.

Säästölakien valmistelun sijasta hallitus on keskittynyt puuhaamaan laajakantoista perustuslakiuudistusta, jolla lainsäädäntöä voitaisiin muuttaa enemmistö päätöksellä vaikkapa tilapäisenkin enemmistön turvin. Kun nykyinen hallituspohja monien puheenvuorojen perusteella haluaa jatkaa myös vaalien jälkeen, olisi sen pitänyt esitellä eduskunnalle säästöohjelmansa ja hakea sille vaaleissa äänestäjien tuki.

Todellisen kansantalouden tervehdyttämisohjelman sijasta hallitus laati 1,1 miljardin markan säästölistan, jolla katetaan suunnilleen se lisärahoitustarve, joka syntyy työnantajan sosiaaliturvakustannusten alentamisesta. Miljardien markkojen arviovirhe verotuloissa katetaan lisävelan otolla eikä säästötoimenpiteillä, kuten ainakin osaksi pitäisi tehdä.

Keskusta ei eduskunnassa ole kasvattamassa hallituksen budjettiesitystä hallituspuolueiden päinvastaisista väitteistä huolimatta ja niistä väitteistä, joita ed. Luttinen äsken esitti. Hyväksymme nimittäin hallituk-

sen 1 100 miljoonan markan säästölistasta säästettäväksi noin 980 miljoonaa markkaa ja esitämme lisäyksinä lähinnä kansalaisten perusturvan kannalta välttämättömiin menoihin noin 970 miljoonaa markkaa. Jos hallituksella olisi ollut poliittista rohkeutta yhteistyöhön keskustan kanssa, olisimme yhdessä kyenneet tuntuviin kansantalouden tervehdyttämisen edellyttämiin budjettisupistuksiin.

Verotuksen kevenemistä luvannut Holkerin hallitus on nostanut kansalaisten verorasituksen ennennäkemättömän korkeaksi. Kokonaisveroaste nousee vuoden 1987 40,3 prosentista ensi vuonna 44,4 prosenttiin ja on korkeampi kuin koskaan aikaisemmin Suomessa. Hallituksen toteuttama verouudistus on epäsosiaalinen ja suosii hyvätulaisia. Kaikkein suurituloisimpien tuloverotusta on tuntuvasti kevennetty lähinnä veroasteikkoja tarkistamalla. Suurituloisten veronkevennykset on hallitus maksattanut nostamalla kolme kertaa liikevaihtoveroa, joka kohdistuu kaikkein raskaimpana pieni- ja keskituloisiin ja etenkin lapsiperheisiin.

Verouudistus on johtanut myös vuoden 1989 verotuksen viivästymiseen jopa kesään 1991 asti. Veronmaksajan oikeusturvan kannalta on täysin kohtuutonta, että verotus valmistuu vasta kaksi vuotta verojen keräämisen jälkeen. Erityisen hankalaksi tilanne muodostuu niille ihmisille, joiden sosiaali-tuudet määräytyvät verotietojen perusteella.

Hallituksen tarkoituksena oli tietoisesti yllimitoittaa viime vuoden ennakonpidätykset niin suuriksi, että eduskuntavaalien alla olisi veronmaksajille jaettavana runsaasti tuntuja veronpalautuksia. Verohallituksen ennakkotiedot kertovat kuitenkin, että yli 830 000 palkansaaajaa joutuu maksamaan lisäveroja keskimäärin 5 000 markkaa.

Hallitus on heikentänyt mm. työmatkakustannusten, sairauskulujen ja asuntolainojen korkojen verovähennysoikeutta korottamalla tuntuvasti niiden omavastuuosuutta. Moniin sosiaalipoliittisiin vähennyksiin ei ole myöskään tehty inflaatiotarkistuksia. Valtionverotuksen yksinhuoltajavähennys ja puoliso vähennys, kunnallisverotuksen opiskelijavähennys sekä lastenhoitovähennys on kokonaan poistettu.

Hallituspuolueiden edustajat ovat innokkaasti puhuneet elintarvikkeiden hintojen alentamisesta, mutta hallitus on omilla toi-

menpiteillään kohottanut ruuan hintaa tiukentamalla sen verotusta. Budjettiin sisältyvä hallituksen esitys maitotuotteiden alkutuotevähennyksen heikentämiseksi lisää näihin tuotteisiin sisältyvää veroa yli 400 miljoonalla markalla vuodessa. Hallituspuolueiden budjettilisäysten rahoittamiseksi kiristettiin lihan verotusta lähes 200 miljoonalla markalla vuodessa heikentämällä lihan alkutuotevähennystä. Keskusta ei ole näitä elintarvikkeiden veronkiristystyksiä ja samalla hinnankorotuksia hyväksynyt, vaan esittää liikevaihtoveron poistamista kokonaan elintarvikkeilta.

Holkerin hallitus lupasi ohjelmassaan poistaa asunnottomuuden. Asunnottomuus ei ole poistunut, vaan asunnottomia on edelleen yhtä paljon kuin hallituksen aloittaessa toimintansa. Asuntojen hinnat ovat kohonneet maailmanennätysvauhtia. Pariissa vuodessa vanhojen kerrostaloasuntojen neliöhinnat nousivat koko maassa keskimäärin yli 76 prosenttia. Pääkaupunkiseudulla hintaharppaus oli vieläkin suurempi.

Asuntojen hintojen ja asuntolainojen korkojen raju nousu on lisännyt tuntuvasti asumismenoja. Ensiasunnon hankinta ja perheen kasvun johdosta välttämätön asunnon vaihto on tullut monille taloudellisesti lähes mahdottomaksi. Esimerkiksi pääkaupunkiseudulla 35 asuntoneliön hankinta maksaa 15 vuoden asuntolainalla nyt kuukaudessa keskimäärin 6 234 markkaa, kun se kolme vuotta sitten maksoi 2 796 markkaa kuukaudessa. Holkerin hallituksen aikana tällaisen asunnonvaihtajan asumiskustannukset ovat kasvaneet noin neljä kertaa ja asunnosta maksettavat leimaverot yli kaksi kertaa enemmän kuin heidän palkkatulonsa.

Asuntojen hintojen kaksinkertaistumista seurannut hintatason lasku ja korkojen jyrkkä nousu johti asuntomarkkinoiden pysähtymiseen. Monia kahden asunnon loukkuun jääneitä uhkaa henkilökohtainen konkurssi. Asuntovelat ovat erityisen voimakkaasti kasvaneet yksin asuvilla, nuorilla, lapsiperheillä ja yksinhuoltajilla. Suurimmat asuntolainat ovat pääkaupunkiseudulla 25—34-vuotiaiden perheillä, joilla on alle 7-vuotiaita lapsia. Onneton asuntotilanne on tällä hetkellä suurin perhepoliittinen ongelma.

Vaikka Suomi on maailman rikkaimpia maita, on se asuntopoliittikan kehitysmä. Kun muissa teollisuusmaissa kaksilapsisen perheen normaalin perheasunnon hankkimi-

seen riittävät kolmen vuoden käytettävissä olevat tulot, niin pääkaupunkiseudulla siihen tarvitaan lähes 6,5 vuoden tulot. Kehityssaikin vastaavan asunnon saa 5,5 vuoden tuloilla. (Ed. Tiuri: Entäs Tokiossa?)

Korkojen nousu pilviin hallituksen epäonnistuneen talouspolitiikan seurauksena ja asuntomarkkinoiden epänormaalin voimakkaat vaihtelut ovat suistamassa tuhansia tai jopa kymmeniätuhansia tavallisia suomalaisia perheitä asunnonvaihtoloukkuun, jossa he samanaikaisesti joutuvat maksamaan kahden asunnon velkataakkaa. Kun asuntolainojen hoitokulut ovat tällöin kuukaudessa jopa pitkälti yli 20 000 markkaa, on tilanne täysin epätoivoinen. Hallitus ei ole kuitenkaan hyväksynyt keskustan esitystä pahiten velkaantuneiden asuntovelkaisten aseman helpottamiseksi esimerkiksi erityisen korkotuen tai vakautuslainan muodossa.

Ensi vuoden budjettiesitys ei helpota asuntokriisin ratkaisua. Tempoileva asuntopoliitiikka ja ainaiset järjestelmien muutokset aiheuttavat epävarmuutta sekä asunnontarvitsijoiden että asuntoviranomaisten keskuudessa. Aravaomistuslainoitusta ja perusparrannusta uhkaa ensi vuonna voimakas supistuminen. Asuntolainojen korkojen verovähennysoikeutta heikennetään entisestään ja pienituloisilta aravaomistusasuntojen omistajilta poistetaan asuntolainojen korkojen verovähennysoikeus kokonaan.

Holkerin hallituksen aikana ei ole käynnistetty yhtään merkittävää kansalaisten perusturvaa parantavaa uudistusta. Vähimmäistoimeentulon varassa elävät eläkeläiset, sairaat, työttömät, opiskelijat ja lasta kotonaan hoitavat vanhemmat ovat jääneet kokonaan osattomiksi yhteiskunnan yleisen hyvinvoinnin kasvusta.

Kansaneläkeuudistuksen kaikki tähänastiset vaiheet toteutettiin silloin, kun keskusta oli hallituksessa. Holkerin hallitus hautasi ensi töinään kansaneläkeuudistuksen neljännen vaiheen komiteaan. Hallitus väittää, että eläkeuudistus ja koko perusturva maksaa aivan liikaa ja ettei kansakunnalla ole niihin varaa. Tämän hallituksen aikana ovat valtion budjetin menot kasvaneet kuitenkin 55 000 miljoonaa markkaa.

Koko perusturvan toteuttaminen maksaa tästä summasta vain noin kymmenesosan ja eläkeuudistuksen neljännen vaiheen toteuttaminen vain kahdeskymmenesosan. (Ed.

Dromberg: Siirretään maataloudesta!) Suurituloisimmille hallitus antaa jopa kymmenien-tuhansien markkojen verohelpotuksia, mutta 347 markkaa puolisoaleneman poistamiseksi kokonaan pienituloisilta kansaneläkeläisiltä on hallituksen mielestä aivan liikaa. Hallitusryhmien lupaus kansaneläkkeen lisäosan 19 prosentin puolisorangaistuksen pienentämisestä 15 prosenttiin on vain vaalitarjous, jonka varjolla kansaneläkeuudistuksen neljäs vaihe yritetään lopullisesti kuopata. Kansaneläkkeisiin ei aiota tehdä tasokorotusta eikä niitä aiota sitoa TEL-indeksiin.

Eduskunnan kannanotoista piittaamatta hallitus on laiminlyönyt opintotuen kehittämisen. Hallitus ei ole ottanut kantaa opintotuen selvitysmiehen esitykseen, jossa opintorahan määrä sidotaan täyteen kansaneläkkeeseen.

Holkerin hallituksen aikana on kansalaisten peruspalveluita etenkin haja-asutusalueilla ryhdytty voimakkaasti supistamaan. Räikein esimerkki tästä on lähes 2 000 postitoimipaikan sulkemispäätös. Ensi vuoden budjettiesityksessä luvataan noin 1 000 lakkautettavan postitoimipaikan palvelut siirtää kauppojen ja muiden yritysten yhteyteen. Korvaavien postijärjestelyjen järjestäminen on kuitenkin vasta aluillaan. Määrärahaa postipalvelujen turvaamiseksi ei budjettiesityksessä ole markkaakaan, vaikka Posti- ja telelaitoksen voitoksi arvioidaan 490 miljoonaa markkaa.

Keskustan esityksestä hyväksyttiin lainmuutos, jolla pankeille annetaan mahdollisuus tehdä sopimus Posti- ja telelaitoksen kanssa postipalvelujen tarjoamisesta omissa konttoreissaan. Lakkautettavien postitoimipaikkojen säilyttäminen ja korvaavien postipalvelujen järjestäminen kaupoissa, pankeissa ja muissa yrityksissä edellyttää kuitenkin yhteiskunnan tukea, jota hallituspuolueet eivät ole olleet valmiita budjettiin lisäämään.

Postipalvelujen karsimisen lisäksi kansalaisten peruspalveluita heikennetään suuntaamalla tiemäärärahat yksipuolisesti pääteiden kunnostukseen, jolloin alemman asteen tieverkon kehittämishankkeet pysähtyvät. Peruspalveluiden heikkeneminen näkyy myös linja-autoliikenteessä. Valtionapu joukkoliikenteen kehittämiseen ja tukemiseen on budjetissa selvästi alimitoitettu.

Myös valtionhallinnon palveluksia haja-asutusalueilla ollaan heikentämässä mm. yh-

distämällä nimismiespiirejä. Monien alueellisten ja paikallisesti tärkeiden kehittämissuunnitelmien toteutus uhkaa romuttua hallituksen leikatessa voimakkaasti läänien kehittämiskassaa. Maaseudun kehittämisedellytyksiä heikennetään voimakkaasti supistamalla rajusti mm. maatilatalouden kehittämiskassaan ja nuorten viljelijöiden aloittamisavustuksiin osoitettuja määrärahoja.

Hallitus on kasvattanut alueellista eriarvoisuutta siirtämällä verorasitusta kuntien kannettavaksi. Lähinnä hallituksen päätösten seurauksena joutui veroäyriään korottamaan vuonna 1988 81 kuntaa, vuonna 1989 101 kuntaa, tänä vuonna 87 kuntaa ja ensi vuonna 97 kuntaa.

Herra puhemies! Keskustan eduskuntaryhmä tulee budjetin yksityiskohtaisen käsittelyn yhteydessä esittämään muutosehdotukset, joilla korjataan budjettiesityksen suurimpia puutteita varsinkin kansalaisten perusturvan ja peruspalvelujen säilyttämiseksi ja kehittämiseksi.

Ed. M. Lahtinen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Laaksonen: Herra puhemies! Tuloja menoarvion käsittelyssä vasemmistoliiton eduskuntaryhmä on pyrkinyt oikeudenmukaiseen verotukseen, ympäristön huomioon ottamiseen sekä asumisen, toimeentuloturvan ja hyvinvointipalvelujen kehittämiseen.

Hallitus ja sitä tukevat puolueet, joiden joukosta yksi livahti aivan viime metreillä, on epäonnistunut asunto- ja ympäristöpolitiikassa. Verotus on suosinut rikkaita ja hyvätulaisia, mutta toisaalta ahdistanut tavallista ihmistä. Vaalien pölyn laskeuduttua nykyiset hallituspuolueet aikovat korottaa veroja. Ne ulottavat liikevaihtoveron palveluihin ja säättävät asumiskustannuksia nostavan kiinteistöveron.

Työttömyys lisääntyy maassamme rajusti. Ensi vuonna kymmenentuhannet marssivat kortistoon. Monen hyvän vuoden eväät on syöty, ja hallitus seisoo tumput suorina tekemättä mitään oleellista, mikä parantaisi työllisyyttä. (Ed. Dromberg: Liioittelua!) Mitä on kauppa- ja teollisuusministeri saanut muuta aikaan kuin sählännyt telakat sosialidemokraattien kanssa umpisolmuun? Menetettiin ainutlaatuinen tilaisuus kehittää telakoita ja muusta metalliteollisuudesta

vientiteollisuuden tukijalka metsäteollisuuden puujalan tueksi.

Hallitus ja Suomen Pankki, kumpiko mahtaa toisen kahleissa pitää, tervehdyttävät taloutta yltiöpäisen jäykällä ja korkealle nau-latulla markan ulkoisella arvolla. Korot on ajettu ylös. Kannattaa kysyä, jääkö tästä kuurista mitään jäljelle. Teollisuuden raken-ne yksipuolistuu, jää vain yhä enemmän energiaa ahmiva metsäteollisuus.

Neljä vuotta hallituksella on ollut aikaa hallitusti vähentää maatalouden ylituotantoa, jotta vuotuiselta 3 miljardin vientilaskulta vältyttäisiin. Sillä rahalla näet kehitettäisiin merkittävästi muita elinkeinoja ja estettäisiin vientisektorin yksipuolistuminen. Vientituki on kaksi kertaa niin iso kuin budjetissa varataan teollisuutta ja muita elinkeinoja edistävään tutkimustoimintaan. Entäpä jos tästä maatalouden ylituotannosta aiheutuvasta summasta 1 miljardi voitaisiin käyttää pienen ja keskisuuren yritystoiminnan kehittämiseen, 1 miljardi vaikkapa vaikeuksissa olevien alojen auttamiseen ja 1 miljardi ohjattaisiin uuteen tutkimus- ja kehitystyöhön? Esimerkiksi muutaman sadan miljoonan panostus biotekniikan puolelle vuodessa saattaisi hyvinkin synnyttää uutta ja kestäväää.

Otsikonomaisesti voisi hallituksen talouspolitiikasta todeta: Talous taantuu, kulutus vaisua, investointien kasvu taantumassa, tuotannon kasvu pysähtynyt, työttömyys lisääntyy nopeasti, korkeat korot heijastavat markkinoiden epävarmuutta. Näin siis taas oppositio perusteettomasti arvostelee hallitusta? Ei suinkaan! Minä vain luettelin valtiovarainministeriön kansantalousosaston tässä kuussa julkaistun suhdannekatsauksen keskeisiä otsikoita. Tällaiseen jamaan Holkerin rakennemuutoksen hallitus on maamme talouden ajanut.

Vasemmistoliiton mielestä yhtenäisen ja tasoltaan riittävän perusturvan aikaansaaminen on tärkeä ja kiireellinen tehtävä. Vuosikymmenen sosiaaliturvauudistukset ovat kansaneläkeuudistusta lukuunottamatta kohdistuneet ennen kaikkea ansioturvan kehittämiseen. Etenkin hyvätuoloisten, pitkään ja vakiintuneesti työsuhteessa olleiden toimeentuloturva onkin parantunut. Sen sijaan eri etuuksien vähimmäistasoa on korotettu varsin vähän. Tulocerot ovat kasvaneet myös sosiaaliturvan sisällä. Ansiosidonnainen

etuus on yleensä tasoltaan riittävä, ainakin jos on kysymys parempituloisesta henkilöstä. Vähimmäisturva taas ei aina riitä edes ihmisarvoiseen elämiseen. Muutoinkin alhaisessa perusturvassa on vielä tasoeroja. Niitä on perusteltu järjestelmien erilaisilla tavoitteilla.

Tällä etuuden varassa elävän kansalaisen kannalta keinotekoisella teorialla on kuitenkin käytännössä puolusteltu vain sitä, että jonkin lain mukainen perusturva on vielä pienempi kuin jonkin toisen. Perusturva on myös aukollista. Järjestelmät eivät ole kattavia. Etuuksien saamiselle on sekä säädetty että käytännössä asetettu erilaisia esteitä. Myös hakemusten käsittelyajat voivat aiheuttaa toimeentulo-ongelmia.

Eduskunnan enemmistö ja sen pystyessä pitämä hallitus ovat osoittaneet harvinaista kylmäkiskoisuutta perusturvan kehittämiseen nähden. Kansaneläkkeen puolisoalenemaa ne eivät ole halunneet poistaa. Hallitus on toki nostanut lapsilisiä suhteellisen paljon viime vuosina, mutta silti on jääty jälkeen siitä, mitä sosialidemokraatit vaaleissa näyttävästi lupasivat.

Hyvinvointipalveluihin saadaan uutta henkilöstöä myös liian vähän, ja työn raskaus ja alhainen palkkaus karkottaa myös nykyisin. Hallitus on pitänyt tärkeämpänä työntekijöiden turvaamista yksityiselle sektorille kuin hyvinvointipalveluihin. Toisin sanoen se näkee, että julkisen sektorin alhaisempien palkkojen korottaminen pakottaisi myös yksityisen sektorin korottamaan alhaisempia palkkojaan. Tässä hallitus asettuu häikäilemättä naisten palkkojen parantamista vastaan. Tasa-arvoa tärkeämpi on yksityissektorin lyhytnäköinen etu.

Pitkän päälle kuitenkin voimakas ja jäsenistön etuja ajava ammattiyhdistysliike olisi koko yhteiskunnan kannalta hyödyllinen. Se pitäisi yritysjohtajat koko ajan varpaillaan miettimässä toiminnan kehittämistä. Ei olekaan ihme, että maat, joissa ammattiyhdistysliike on pantu polvilleen, jäävät takapajuisiksi, kun omistajat pääsevät liian vähällä.

Hallitus aikoi alun perin tuoda valtionosuusjärjestelmän uudistuksen eduskuntaan vielä ennen vaaleja, mutta luopui sitten siitä yrityksestä. Ehdotus olisi ehkä merkinnyt paperityön yksinkertaistamista, mutta käsittely olisi toisaalta myös paljastanut koko kataluuden. Uudistus olisi saattanut ahdinkoon nykyisinkin vaikeuksissa olevat erityi-

sesti kehitysalueiden kunnat, ja mikä pahinta, antanut valtiovarainministeriölle pysyvän kuristusotteiden kunnista, otteen, jolla yhteiskunnan hyvinvointipalvelut voidaan romuttaa.

Hallituksen verolinja on ollut yksinkertainen ja johdonmukainen: suurten tulojen ja suuren varallisuuden verotuksen alentaminen. Tasapainon vuoksi on lisätty välillistä veroa, ja tavallinen kansa sen maksaa. Mutta ei tämä tähän jää. Jos kokoomus ja sosiaalidemokraatit saavat vaalien jälkeen jatkaa, pannaan palvelut liikevaihtoverolle ja säädetään kiinteistövero.

Jotenkin kuvaavaa painopistejattelulle on se, että vuonna 1987, jolloin myös SMP oli hallituksessa mukana, vapautettiin liikevaihtoverosta pienlentokoneet, mutta hylättiin samassa yhteydessä lastenvaatteiden vapauttamisen liikevaihtoverosta. Samoin he ovat lisänneet elintarvikkeiden liikevaihtoveroa kaventamalla alkutuotevähennystä. Vaalien alla toverit sosiaalidemokraatit heräävät puhumaan elintarvikkeiden hinnoista, mutta tuttu ei taida olla ajatus, että tarttis tehdä myös jotain.

Korkotulojen lähdeveron ansiosta tukkuttallettajat maksavat korkotuloistaan vain 10 prosentin veron, kun taas tavallinen palkansaaja maksaa pienestä palkastaan paljon suuremman veron. Vaalien jälkeen, jos nykyinen hallituspohja saa jatkua, muidenkin omaisuustulojen verotus yhtenäistetään samalle alhaiselle tasolle. Se on sitä tämän hallituksen sosiaalisuutta, että säälitään niitä, joilla paljon jo ennestäänkin on, mutta unohtetaan yhteiskuntamme vähempiosaiset.

Hallitus ja hallituspuolueet ovat aloittaneet vuokrasäännöstelyn purkamisen, minkä takia vuokrat nousevat useissa tapauksissa kohtuuttomiksi. Vuokrat nousevat, mutta silti vuokra-asuntojen määrä ei lisäännä oleellisesti. Vuokra-asuntojen tuotantoa hallitus ei halua lisätä. Asuntorahastokin aiotaan pikemmin käyttää yhtenä suhdanne-sääntelyn välineenä kuin tehokkaana keinona asuntotuotannon lisäämiseksi. Me olemme halunneet vuokra-asuntojen tuntuvaa lisäämistä. Nykyisillä koroilla ja vapailla vuokrilla joutuu moni nuori vuosiksi vanhempiensa ristiksi. Ihmiset ovat vihaisia tälle hallitukselle.

Nämä nykyiset korot eivät myöskään paljon naurata asuntovelkaista. Hallitus ei välitä, vaikka lähiaikoina merkittävä määrä val-

tion osalainoittamien asuntoja vapautuu myyntirajoituksista, jolloin ne voidaan myydä omistusasunnoiksi. Ed. Helteen lakialoite pyrki puuttumaan tähän. Sen tarkoituksena on jatkaa valtion osalainoittamia vuokratulojen ja vuokra-asuntojen käyttö- ja luovutusrajoituksia 20 vuodella, jotta estettäisiin asuntojen myyminen omistusasunnoiksi rajoitusten päättyessä. Me halusimme säilyttää olemassa olevan vuokra-asuntokannan. Muuten vuokra-asuntojen uustuotanto hupeenee poistuman korvaamiseen, jos riittää siihenkään.

Lailla on pienille lapsille turvattu oikeus päivähoitoon. Samaan tapaan työllisyyslaki velvoittaa tietyille ryhmille järjestämään työtä. Samaan tapaan tarvitaan kunnille ja valtiolle selkeästi määriteltävää vastuuta ihmisten asumisesta. Ed. Uiton lakialoitteessa kunnille asetettaisiin ehdoton asunnon järjestämisvelvollisuus mm. kolmen eri kansalaisryhmän osalta, jotka ovat

- pitkäaikaisesti asunnottomat yli 18 vuotta täyttäneet, joiden asuminen tilapäismajoituksessa on jatkunut yli kolme kuukautta,

- sellaiset täysi-ikäiset nuoret, jotka ovat joutuneet asumaan vanhempiensa kodissa yli kahden vuoden ajan asunnon puutteen vuoksi, ja

- kolmantena ryhmänä olisivat asunnottomuuden vuoksi laitoksissa asuvat sekä vankeista vapautuneet.

Jotakin tämän kaltaista remonttia myös asuntopolitiikan osalta tarvittaisiin. Ei siis pidä pyrkiä siihen mihin hallitus, että velvoitteita puretaan ja pohjoismaisen hyvinvointivaltion sisältö romutetaan. Hyvinvointivaltiota on edelleen kehitettävä. Kokoomuksen olisi jo aika unohtaa hyvinvointiyhteiskunnan tuhoavat säästölait. Margaret Thatcher, Englannin hyvinvoinnin tuho, ei ole enää virassa.

Herra puhemies! Valtiovarainvaliokunnan jäljiltä hallituksen esitys on huonompi kuin valiokuntaan mennessään. Valiokunta vähensi menoja hallituksen käskyn mukaan, vaikka perusteita olisi ollut asuntotuotantoon, ympäristöön, hyvinvointipalveluiden ja toimeentuloturvan kehittämiseen.

Ed. Malm: Herr talman, herra puhemies! Jag tänker försöka på det sättet hålla ett annorlunda budgettal att jag skall försöka

undvika att skryta över mitt eget parti och min egen riksdagsgrupp och också låta bli att kritisera övriga riksdagsgrupper oberoende av om det gäller regeringspartier eller opposition.

Behandlingen av regeringens förslag till budget för 1991 har detta år varit annorlunda på många sätt. Regeringspartierna gick in i behandlingen med ryggen före genom att företa kostnadskrävande ändringar utan att statsutskottet på något sätt berett förslagen. Den ekonomiska utvecklingen i världen och i vårt land tvingade regeringen att komma med nedskärningsförslag till riksdagen som gav signaler om en stramare ekonomisk politik. Det råder en utbredd uppfattning i landet om att ytterligare nedskärningar skulle krävas men det finns inte tillräckligt med beredskap att röra vid de lagstadgade utgifterna, de som utgör de verkligt stora posterna i statsbudgeten. Budgeten för 1991 färdigställdes i riksdagen med en känsla av att den inte kommer att kunna förverkligas under året.

Hallituksen esityksen vuoden 1991 tulo- ja menoarvioksi on tänä vuonna ollut monella tavalla erilainen. Hallituspuolueet lähtivät käsittelemään asiaa selkä edellä tekemällä kustannuksia aiheuttavia muutoksia ilman, että valtiovarainvaliokunta millään tavoin olisi valmisteellut ehdotuksia. Muualla maailmassa ja maassamme tapahtunut taloudellinen kehitys pakotti hallituksen antamaan eduskunnalle leikkausehdotukset, jotka antoivat merkkiä tiukemmasta talouspolitiikasta. Maassa vallitsee laaja käsitys, että lisäleikkauksia tarvittaisiin, mutta riittävää valmiutta ei ole puuttua lakisääteisiin menoihin, jotka ovat todella suuria eriä valtion tulo- ja menoarviossa.

Vuoden 1991 tulo- ja menoarvion valmistuessa eduskunnassa tunne on sellainen, ettei sitä kyetä toteuttamaan ensi vuoden aikana.

När remissdebatten om regeringens budgetförslag fördes i september så ansåg svenska riksdagsgruppen att förslaget borde ha varit stramare med tanke på den försämrade ekonomiska situationen i landet. Vi ansåg då att den snabbt påkomna förhöjningen av budgeten skulle ge felaktiga signaler till finansmarknaden. Vi hade också indikationer på att den ekonomiska situationen ytter-

ligare skulle försämrats. Då var det svårt att vinna förståelse för vår uppfattning trots att finansministern i stort hade samma åsikter.

I dag måste vi medge att budgetförhöjningen gav en signal som medförde att räntan höjdes. Nedskärningar som vi redan då befarade har förverkligats. Eftersom nedgången har varit snabbare än vi befarade på hösten så anser svenska riksdagsgruppen att det finns orsak att ytterligare se över statens utgifter. Dels måste man se över de lagstadgade för att inte skapa en skevhet mellan dem och de icke lagstadgade. Dels så måste man vidtaga åtgärder som stimulerar till produktion och som skapar förutsättningar för export och för att klara konkurrensen på hemmamarknaden. De sparåtgärder som vidtagits påverkar nästan uteslutande den offentliga sektorn.

En översikt av den ekonomiska situationen ger vid handen att imbalansen i bytesbalansen inte ser ut att förbättras. Detta trots att handelsbalansen förbättras på grund av att importen minskar. Detta beror på att vår ekonomi nu svalnar i snabb takt — till och med snabbare än väntat.

Avsvalningen i ekonomin hänger samman med vårt ytterst höga ränteläge, vilket i sin tur är en indikation på att den ekonomiska politiken inte varit helt lyckad. Den ekonomiska tillväxten är redan nu nere på nollprocenttillväxt, även om tillväxten under 1990 blir cirka 2 procent i medeltal. Stagnationen i ekonomin leder till svårigheter med sysselsättningsläget, arbetslösheten kommer att växa snabbt till cirka 5 procent, vilket betyder minst 125 000 arbetslösa redan i vinter.

Det finns dessvärre heller inga tecken på ljusning, åtminstone inte på kort sikt. De dåliga tiderna fortsätter de närmaste åren och medför hög arbetslöshet. Utsikterna för internationell draghjälp med konjunkturen är dåliga eftersom ekonomins tillväxt dämpas inom Oecd-länderna.

Det vore skäl för oss att ta en grundlig funderare på vår ekonomiskpolitiska situation.

Suomi on valinnut lähtökohdaksi vakaan valuutan. Luottamuksen hankkimiseksi tälle linjalle kansallisesti ja kansainvälisesti vaaditaan yksimielistä asettumista tiukan talouspolitiikan taakse. Talouspolitiikassa tarvi-

taan merkittäviä toimia, jotta maamme kustannustaso saataisiin nopeasti alhaisemmaksi. Olisikin tehtävä kunnollinen säästöpaketti, jonka tulisi koskea myös lakisääteisiä menoja. On toteutettava julkisen sektorin rakennemuutos, jonka tavoitteena on tehokkaampi voimavarojen käyttö kuitenkin siten, että palvelutaso säilyy.

Ruotsalaisen eduskuntaryhmän mielestä kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistaminen on välttämätöntä. Nykyisessä järjestelmässä on aivan liiaksi rakenteellista menoautomaatiikkaa. Uudistus on valmisteltava perusteellisesti, ja eduskunnalle on annettava aikaa perusteelliseen käsittelyyn. Olemmekin tyytyväisiä hallituksen ilmoitukseen siitä, että hallituksen esitys valtionosuusjärjestelmästä annetaan vasta seuraavalle eduskunnalle.

De resurser som lösgörs bör målmedvetet sättas in som stödåtgärder till den öppna, konkurrensutsatta sektorn med särskild inriktning på exportnäringarna. Den sänkning av socialskyddsavgifterna som nu genomförs är ett steg i rätt riktning, men ur ekonomisk synvinkel hade det troligen varit bättre att vi som en selektiv åtgärd givit lättnad åt industrin, och då en något större lättnad.

Bilden av vår ekonomiska utveckling är inte helt mörk. Det finns en hel del positiva drag. Omsättningsskatteformen som nyss slutbehandlats i riksdagen är ett stort framsteg som befrämjar näringslivet och exportnäringarna, eftersom den avskaffar kumuleringen i det nuvarande systemet.

Sparkvoten stiger, vilket är bra. Visserligen beror detta i första hand på det höga ränteläget, men det är bra att hushållens skuldsättning dämpas. Inflationstakten avtar, men är ännu för hög eftersom den fortfarande ligger över Oecd-genomsnittet.

Slutsatsen är, att de viktigaste målsättningarna för vår ekonomiska politik är att fortsättningsvis bekämpa inflationen, att få ner kostnadsnivån i landet, att förbättra verksamhetsförutsättningarna för exportnäringarna och att få ner underskottet i bytesbalansen till rimlig nivå.

Endast den vägen kan vi få ner den höga räntenivån, som nu är en hämsko på framför allt de små och medelstora företagens verksamhet och som också i övrigt har vittgående följder för många, t.ex. för dem som har bostadslån.

Utvecklingen i världen skapar större osäkerhet än på länge. Den politiska utvecklingen har snabbt förändrat världen i positiv riktning också om osäkerheten kring Persiska viken inger ganska stor oro. Däremot ser det ut som om den ekonomiska politiken skulle ha hamnat i en återvändsgränd. Svårigheterna att nå överenskommelse i Gatt-förhandlingarna beror inte enbart på problemen kring lantbruket. Det är uppenbart så att också andra sektorer av de femton som finns med i förhandlingsrundan inger bekymmer. Diskussionerna om det planerade Ees-avtalet löper inte heller smärtfritt. Inom EG råder det sannolikt olika uppfattningar både när det gäller Gatt och Ees. Därtill kommer synbarligen den ekonomiska utvecklingen i vårt östra grannland att påverka utvecklingen i hela Europa och världen mera än de pågående EG-förhandlingarna. Vår egen förändrade situation när det gäller handeln med Sovjet kommer att medföra avsevärda omställningar och betydande problem.

Maailmalla tapahtuva kehitys luo suurempaa epävarmuutta kuin pitkiin aikoihin. Poliittinen kehitys on nopeasti muuttunut maailmalla myönteiseen suuntaan, vaikkakin epävarmuus Persianlahdella aiheuttaa huolta. Sen sijaan vaikuttaa siltä, kuin talouspolitiikka olisi joutunut umpikujaan. Vaikeudet päästä sopimukseen Gatt-neuvotteluissa eivät johdu ainoastaan maatalouden ongelmista. Ilmeisesti on niin, että myös muut neuvottelukierroksella mukana olevista 15 neuvottelusektorista aiheuttavat huolia. Neuvottelut suunnitteilla olevasta Eta-sopimuksesta eivät suju myöskään kivuttomasti. EY:n piirissä on todennäköisesti erilaisia käsityksiä koskien sekä Gatt- että Eta-kysymyksiä.

Lisäksi ilmeisesti itäisissä naapurimaissamme käynnissä oleva taloudellinen kehitys tulee vaikuttamaan kehitykseen koko Euroopassa ja maailmassa enemmän kuin Eta-neuvottelut. Meidän oma muuttunut tilanteemme Neuvostoliiton kanssa käytävässä kaupassa aiheuttaa huomattavia muutoksia ja merkittäviä ongelmia.

Svenska riksdagsgruppen anser dock inte att Finlands situation på något sätt skulle vara omöjlig. Den ekonomiska utvecklingen i vårt eget land och i världen gör dock att vi har orsak att reagera och agera på utveck-

lingen. Vi kan inte stå på sidan om och vi kan inte isolera oss.

Kommunernas ekonomi har starkt försämrats de senaste åren. Ett klart bevis på detta är utvecklingen av skattörespriset i kommunerna. Ett allmänt fenomen de senaste tre åren har nämligen varit, att 80—100 kommuner årligen tvingats höja sitt skattörespris. Detta är en utveckling, som knappast kan anses önskvärd.

Orsakerna till denna utveckling är säkert flera. Skattereformen inverkar mycket olika beroende på kommunens struktur. Klart är också att tillväxten av skattörenas antal har minskat. Under innevarande år torde tillväxten av skattörenas antal bli lika stor som den allmänna kostnadsökningen. Under nästa år får vi räkna med att ökningen av skattörenas antal stannar klart under den allmänna kostnadsutvecklingen. Detta innebär att trycket på skattörespriset stiger, då alla nya kostnader skall finansieras med lån eller höjt skattörespris. Här är det särskilt de från tidigare svaga kommunerna som hamnar i ett svårt ekonomiskt läge.

När nu regeringen fortsätter beredningen av den nya statsbidragsreformen bör man fästa särskild uppmärksamhet vid de ekonomiskt svaga kommunernas situation och beakta de merkostnader som t.ex. språkförhållanden, glesbygd och skärgård medför för kommunerna. Det går inte att i iveren att banta ner statens utgifter urskillningslöst taga bort det statliga stödet till kommunerna.

Ruotsalainen eduskuntaryhmä on johdonmukaisesti puhunut pienimpien eläkkeiden korottamisen puolesta riippumatta siitä, mitkä ryhmät ja järjestelmät ovat kyseessä. Tähän tarvittavia menetelmiä on tarkoin harkittava ottaen huomioon tarpeet, oikeudenmukaisuusnäkökohdat ja kustannukset.

Olemme tämän vuoksi pitäneet kansaneläkeuudistuksen neljättä vaihetta yhtenä toimenpiteenä muiden joukossa eläkeläisten aseman parantamiseksi. Kansaneläke on liian pieni. Tätä emme epäile lausua. Lisöosan korotustarve onkin nähtävä tätä taustaa vasten. Taloudellinen tilanne ei kuitenkaan salli kalliita uudistuksia, ei edes tällaista. Tämä on selitys ruotsalaisen eduskuntaryhmän kriittiseen suhtautumiseen lisämenoihin, jotka syntyivät neuvotteluissa täällä edus-

kunnassa. Tulos yksinäisten eläkeläisten osalta voidaan sitä paitsi asettaa voimakkaasti kyseenalaiseksi. He ovat yleensä heikommassa tilanteessa kuin puoliset ja ansait-sisivat edelleenkin suuremman lisäosan.

Maanviljelijät ovat yksi eläkeläisryhmä, jolla on pieni eläke. Ainoana mahdollisuutena saada ratkaisu tähän problematiikkaan näyttää olevan sen rajan nostaminen, jolloin muut eläkkeet alkavat vaikuttaa kansaneläkkeen lisäosaan. Ainoastaan maatalousyrittäjäeläkkeen ja suuremman lisäosan käsittävän kansaneläkkeen avulla maanviljelijät voivat saavuttaa hyväksyttävän kokonaiseläkkeen.

Regeringens förslag om att Institutets för arbetshygien nybygge skulle finansieras med penningautomatföreningens vinstmedel väckte kraftiga protester bland social- och hälsovårdsorganisationerna. Reaktionen var förstälilig, eftersom dessa medborgarorganisationer är mycket beroende av penningautomatmedel för sin verksamhet. Det gäller inte minst finlandssvenska organisationer. I svenska riksdagsgruppen är vi nöjda med slutresultatet, dvs att propositionen förkastades. Samtidigt betonar vi att detta inte skall uppfattas som en åtgärd riktad mot Institutet för arbetshygien. Institutet bör i sinom tid få tidsenliga utrymmen som skall finansieras med statsmedel.

Svenska riksdagsgruppen uttrycker sin oro över att anslagen för biståndsverksamheten förefaller att få allt färre försvarare. Vårt land går emot svårare tider men de problem vi står inför finns i en helt annan kategori än problemen i många av de länder, som vi idkar utvecklingssamarbete med. Dessa brottas inte bara med övermåttiga skulder till utlandet, därtill har de drabbats synnerligen hårt av de förhöjda oljepriserna, som krisen vid Persiska viken medfört. Bekymmersamt är det också att flera teoretiskt orienterade biståndsdebattörer helt ifrågasatt biståndet och därmed gett frisignal för finansministeriets rödpenna.

Inom utrikesministeriets biståndsavdelning planeras därtill vissa omläggningar av förvaltningen, vilka hotar att placera de humanitära aspekterna på biståndet i en undanskymd position. Det finns skäl att varna för dåligt genomtänkta förvaltningsreformer även i det här fallet.

Liksom i fråga om biståndet gör sig

trångsynthet och egoism gällande även i fråga om flyktingpolitiken. Det är en hedersfråga för vårt land så som vi ser det i svenska riksdagsgruppen att vi sköter flyktingfrågorna på det sätt som väntas av ett nordiskt land, som följer de internationella avtal det anslutit sig till.

Ulkoasiainministeriön kehitysyhteistyösastolla suunnitellaan eräitä hallinnollisia muutoksia, jotka uhkaavat asettaa kehitysavun humanitääriset aspektit syrjään. Onkin syytä varoittaa huonosti harkituista hallinnon uudistuksista myös tässä tapauksessa. Kuten kehitysavussa on ahdasmielisyyden ja egoismin merkkejä, niin on myös pakolaispolitiikassa. Maamme kunnia-asiana on hoitaa pakolaisasiat siten kuin voidaan odottaa Pohjoismaalta, joka noudattaa kansainvälisiä sopimuksia, joihin se on liittynyt.

I dagens utveckling mot koncentration och allt större enheter inom olika sektorer kommer regionerna i kläm. Finland får inte vara så Europatillvänt att man glömmer utvecklingsområdena och de enskilda människorna. Resurserna måste fördelas så att olika delar av landet ges utvecklingsmöjligheter både när det gäller kunskaper och utkomst. Vi måste våga styra utvecklingen också i en värld där mark och penni talar.

Diskussionen om lantbrukspolitiken och livsmedelsförsörjningen har ofta varit framme under höstens lopp. Detta i synnerhet som frågorna har ansetts vara problematiska såväl i Gatt- som Ees-förhandlingarna. Svenska riksdagsgruppen anser det riktigt att den inhemska produktionen bättre anpassas till konsumtionen. Samtidigt anser vi det viktigt att landet är självförsörjande med livsmedel. Vi anser det också riktigt att produktionsmedlen, jorden, hålls i produktionsdugligt skick inte minst med tanke på miljöutveckling och livsmedelsbehov i vår omedelbara närhet.

Svenska riksdagsgruppen anser det viktigt att regeringen också i de fortsatta förhandlingarna såväl i Gatt som i Ees slår vakt om ett tillräckligt skydd för den inhemska livsmedelsproduktionen och grönsaksodlingen.

Ruotsalainen eduskuntaryhmä kannattaa suunnitelmia elintarvikkeiden ja muun avun lähettämiseksi Neuvostoliittoon avuntarvitsi-

jolle. Ryhmän mielestä meidän tulisi osoittaa suurempaa aktiivisuutta apuun. Hätä on nyt niin lähellä meitä, ettei meillä ole mahdollisuutta sulkea silmiä ongelmilta. Me emme myöskään voi olla antamatta apua siinä pelossa, että se antaisi maataloudelle mahdollisuuksia suurempaan tuotantoon yhteiskunnan kustannuksella.

Talman, puhemies! De enskilda gruppmedlemmarna i svenska riksdagsgruppen kommer att i detaljbehandlingen gå in på olika problemställningar som vi har diskuterat och som vi anser väsentliga i svenska riksdagsgruppen. För övrigt är svenska riksdagsgruppen beredd att godkänna statsutskottets betänkande med förslag till statsbudget för år 1991.

Ruotsalainen eduskuntaryhmä on valmis hyväksymään valtiovarainvaliokunnan budjettietinnön.

Ed. Kettunen: Arvoisa puhemies! Suomen talous on saanut pahan virustartunnan, jonka nimi on laskusuhdanne tai pahemmalla nimeltään lama. Vielä syyskesällä, kun valtioneuvosto laati tulo- ja menoarvioesitystään eduskunnalle, näytti maamme taloudellinen tilanne suhteellisen hyvältä, tosin laskusuhdanteen alkamisen tunnuspiireet olivat jo näkyvissä.

Tulevan vuoden näkymät olivat kuitenkin vielä suhteellisen hyvät ja budjettiesitys laadittiin varovaisen elvyttäväksi. Nyt muutamaa kuukautta myöhemmin tilanne on aivan erilainen: synkimmät ennusteet povaavat syvää taloudellista lamakautta jo tulevan vuoden aikana korkeine työttömyyksineen, valtiontalouden heikentyvänä tilanteena ja vientimarkkinoiden huomattavana huononemise-
na. Tästä taas on odotettavissa tuntuvia kuluja valtiontaloudelle kasvavina työllisyydenhoitokuluina, teollisuuden kaipaamina elvyttävinä toimenpiteinä ja lisääntyvänä lainan tarpeena. Näin ollen eduskunnan hyväksyttävänä oleva tulo- ja menoarvioesitys on valitettavasti jo tällä hetkellä vanhentunut eikä kaikilta osin vastaa niitä odotuksia, joita sille elinkeinoelämän ja kansalaisten taholta tulevana vuonna tullaan asettamaan.

Valtion tulo- ja menoarvio olisi tullut voida laatia esitettyä enemmän elvyttäväksi niin, että tuotantoelämämme olisi voinut

paremmin edellytyksin lähteä kilpailemaan asemistaan yhtenevän Euroopan markkinoilla. Mikäli riittäviä tukitoimenpiteitä ei anneta, menettävät suomalaiset markkinaosuutensa avautuvien tullimuurien myötä.

Lisäksi erittäin pahana suoneniskuna suomalaiselle elinkeinoelämälle on tullut romahtanut idänvienti. Pahimman takaiskuna tämä Suomen talouden vielä muutamia vuosia sitten taannut Neuvostoliiton-vienti sai Neuvostoliiton ilmoitettua luopuvansa täysin clearing-pohjaisesta kaupasta ja siirtyvänsä myös Suomen kanssa normaaliin, vaihdettavilla valuutoilla tapahtuvaan kauppaan. Käytännössä tämä siis merkitsee maiden välillä tehtävien tavaravaihtosopimusten lakkaamista ja oston ja myynnin siirtymistä yritysten väliseksi kaupoiksi. Tämä taas merkitsee tuntuvasti kovempaa kilpailua neuvostomarkkinoista.

Toinen merkittävä tekijä on luonnollisesti neuvostotalouden sekava ja jopa kaaosmainen tila, josta johtuen Suomen saatavat ovat eräiden tietojen mukaan jo yli 7 miljardia markkaa. Valtion takaukset ovat noin 6 miljardille markalle.

Se, kuinka Suomi tulee lähivuosina kansainvälisessä kilpailussa menestymään, riippuu paljolti meistä suomalaisista itsestämme, mutta myös koko maailmantalouden kehitymisestä. Mikäli maailmantalous joutuu laman kouriin esimerkiksi korkeana pysyttelevän raakaöljyn hinnan vuoksi tai muista syistä, emme voi välttää samaa tilannetta myöskään Suomessa. Mikäli kuitenkin Länsi-Saksan, USA:n ja Japanin sekä muutamien muiden Suomelle tärkeiden maiden talous pysyttelee suhteellisen vakaana, on meillä kaikki mahdollisuudet säilyttää lähes nykyinen korkea tuotantoasteemme.

Meillä on kuitenkin mahdollista heikentää omia kilpailuasetelmiamme kansainvälisillä markkinoilla hinnoitteleamalla itsemme ulos kotimaasta lähtöisin olevilla kustannuspaineilla. Juuri sovittu tuloratkaisu on kuitenkin suhteellisen maltillinen ja antaa joksikin aikaa hyvät edellytykset teollisuudellemme, mutta tämän lisäksi tarvitaan myöskin valtion talouspolitiikan tarjottuja tukitoimia. Tällaisia ovat mm. työntekijöiden sosiaalikulujen pienentäminen, investointien tukeminen sekä vientitoimintaan tarkoitettut tukitoimet. Lisäksi nyt tarvitaan korkeasuhtanteen aikana tehtyjen suhdannetalletusten vapauttamis-

ta, jotta elinkeinoelämä voi edelleenkin investoida ja kehittää tuotantoaan alati muuttuvia markkinoita vastaavaksi.

Arvoisa puhemies! Eräs vakava ongelma, joka vaarantaa myös elinkeinoelämän kilpailukykyisyyttä, on ylikorkea korkotasomme. Suomessa on tällä hetkellä eräs teollistuneen maailman korkeimmista korkotasosta, ja tämä vaikuttaa suoraan vientiteollisuutemme kilpailukykyyn. On jopa ihmeteltävää, kuinka suomalaiset yritykset yleensä pystyvät kilpailemaan kansainvälisillä markkinoilla, kun niiden pääoma on 5–10 prosenttia kalliimpaa kuin kilpailijamaissa. Tämän lisäksi tulevat korkeat työntekijöiden sosiaaliturvakustannukset ja suhteellisen korkea palkkataso.

Meidän on pystyttävä nopeassa tahdissa ja lyhyellä aikavälillä laskemaan merkittävästi korkotasomme, mikäli aiomme parantaa nykyistä kilpailukykyämme yhdyntyvässä Euroopassa tai edes säilyttää sen ennallaan. Korkotason pikaista alentamista kaivataan myös kansalaisten keskuudessa kohtuuttomiksi muodostuneiden asuntolainojen korkokustannusten takia. Olemme ylikorkealla korkotasolla ajamassa itseämme tahalliseen lamakauteen ja heikentämässä muutenkin Suomen asemia kansainvälisesti. Hallituksen ja Suomen Pankin tulee nopeasti tehdä oikeat johtopäätökset ja alentaa merkittävästi peruskorkoa. Ei ole mitään suhteellisuutta siinä, että vielä muutamia vuosia sitten tuomittiin lukuisa joukko ihmisiä ylikorkotalleuksista heidän saadessaan noin 12 prosentin suuruisia korkoa sijoittamisestaan varoista. Tänä päivänä pankit kilpailevat mainoksissaan jopa merkittävästi mainittua korkotasoa suuremmilla talletuskoroilla. Kuinka tämä on mahdollista?

Arvoisa puhemies! Hallituksen budjettiesitys vuodelle 1991 suosii valitettavan yksisilmäisesti hyvätuloisia ja rikkaita kansalaisia. Hallituksen jatkama verouudistus on kääntynyt alun pieni- ja keskituloisia suosivalta linjaltaan vähitellen pelkästään varakkaita hyödyttäväksi ja tavallista kansalaista syrjiväksi. Hyvinä esimerkkeinä tästä ovat hallituksen esittämät korkotulon lähdevero ja marginaaliveron kevennyksen painopisteajattelu.

Korkotulon lähdevero on mielestämme epäonnistunut laki. Näin siksi, että se alentaa merkittävästi suuria säästöjä omaavien

henkilöiden verorasitusta. Aikaisemman progressioverotuksen sijaan suursijoittajat joutuvat maksamaan korkotuloistaan ainoastaan 10 prosentin suuruisia veroa. Pien-säästäjät taas selvisivät ennen joko täysin ilman veroa tai maksoivat suursijoittajia merkittävästi alhaisemman progressioveron. Nyt molemmat ovat täysin samalla viivalla, mikä ei ole millään perusteella ajateltuna oikeudenmukaista.

Marginaaliverouudistus haluttiin hallituksen toimesta painottaa lähes yksinomaan kaikkein eniten ansaitsevia suosivaksi. 4 prosentin suuruinen marginaaliveron alentaminen — siis nimenomaan yläpäässä — hyödyttää eniten yli 300 000 markkaa vuodessa ansaitsevia kansalaisia. Heidän verouudistuksessa saamansa hyöty on vuosittain useita tuhansia, ellei kymmeniätuhansia markkoja. Kaikkein pienituloisimmille kansalaisille annettiin marginaaliverouudistuksessa ainoastaan 2 prosentin suuruinen kevennys, mikä tarkoittaa markkoiksi muutettuna ainoastaan muutaman sadan markan suuruisia veronkevennystä vuodessa.

Eläkeläiset jätettiin hallituksen verouudistuksessa tällä kertaa täysin ilman heille kuuluvaa osuuttaan. Eläkeläisten verotusta ei kevennetty lainkaan, ja tämän takia on vaarana heidän maksamansa vero-osuuden kasvaminen. Mielestämme eläkeläisille myönnettävää eläketulovähennystä tulee merkittävästi korottaa, samoin pienituloisille myönnettävää kunnallisverotuksen perusvähennystä. Tällä tavoin päästään myös kunnallisverotuksessa kaikkein pienituloisimpien osalta nostamaan verosta vapaan tulon ylärajaa. Se olisi valtiontaloudellisesti yksinkertaisin ja edullisin osatoimenpide perusturvan kehittämiseksi. Lisäksi olemme esittäneet alle 1 000 markan valtionveron perimättä jättämistä, joka vapauttaisi käytännössä alle 65 000 markkaa vuodessa ansaitsevat valtionverosta.

SMP:n mielestä maahamme tulee nopealla aikataululla luoda kattava kansalaisten perusturva. Tämän tasoksi olemme rahan nykyarvossa esittäneet 3 500 markkaa kuukaudessa verottomana. SMP:n hallituksessa oloaikana tästä perusturvauudistuksesta toteutui osa lähinnä valtionverosta vapaan tulon ylärajan korottamisena 3 000 markkaan. Muita osatekijöitä uudistuksesta ei kuitenkaan ole lähdetty riittävän ripeällä

tahdilla toteuttamaan. Tällaisia puuttuvia uudistuksia ovat esimerkiksi kansaneläkkeiden eläketulovähennyksen ja kunnallisverotuksen perusvähennyksen korottaminen sekä opiskelijoiden opintorahan nostaminen jne.

Hallitus ei ole jostain syystä halunnut tällä kertaa muistaa vähempiosaisia kansalaisia kuin antamalla eläkeläispuolisioille 4 prosentin suuruisen korotuksen kansaneläkkeen lisäosan määrään. Tässäkin hallituksen toteuttamassa uudistuksessa on se epäkohta, että osa eläkeläisistä menettää uudistuksen myötä 15 prosenttia kansaneläkkeen lisäosastaan.

Mielestämme perusturva on asia, joka on sosiaalipoliittisesti kaikkein tärkein tulevien vuosien aikana toteutettava uudistus ja johon kansantaloudellamme on oltava varaa. Perusturvan luomiseen olisi ollut riittäviä edellytyksiä juuri nyt, kun valtiontalous on vielä varsin hyvässä kunnossa ja budjetti on ollut runsaasti ylijäämäinen jo useiden vuosien ajan.

Perusturvan piiriin kuuluvaksi tulevat kansalaiset eivät ole suinkaan eläneet korkeasuhdanteen aikaankaan kulutusjuhlaa, vaan päinvastoin heidän elintasonsa on ollut jatkuvassa laskussa. Tämä johtuu mm. siitä, että asuntojen hinnat ja vuokrat ovat jyrkästi nousseet, kansaneläkkeen indeksitarkistus on jäänyt alle palkansaajien reaaliensoiden kasvun sekä opiskelijoiden opintotuki on kehittynyt liian hitaasti. Elintarvikkeiden hinnat ovat myös olleet muita tuoteryhmiä nopeammassa nousussa.

Suomen kaltaisen varakkaan maan tulee pystyä takaamaan kaikille kansalaisilleen riittävä perustoimeentuloturva niin, ettei kenenkään tarvitse tinkiä kaikkein välttämättömmimmistä tarpeistaan, kuten riittävän monipuolisesta ruoasta, lämpimästä asunnosta ja riittävästä vaateuksesta.

Arvoisa puhemies! SMP vaati hallituksen budjettiriihessä voimakkaasti kansaneläkeuudistuksen nk. neljännen vaiheen osittaista toteuttamista. Esitimme kansaneläkkeiden lisäosan puolisoaleneman poistamista eli kansaneläkkeen lisäosan maksamista kaikille eläkkeensaajille sataprosenttisena. Vaatimusme olisi tiennyt vuositason valtiolle noin 1 010 miljoonan markan kustannuksia, joita muiden hallituspuolueiden taholta pidettiin ylivoimaisena menoeränä. Samaan aikaan oltiin kuitenkin valmiita sijoittamaan pakolaistoimintaan ja kehitysavun lisäämiseen lä-

hes sama rahamäärä. Hallituspuolueiden mielestä ikääntyneiltä kansalaisilta, jotka ovat rakentaneet nykyisen hyvinvointi-Suomen, voitiin kieltää heille ehdottomasti kuuluvaa osuutensa vallitsevasta hyvinvoinnista.

SMP:n eduskuntaryhmä ei voinut hyväksyä sitä kansaneläkeuudistuksen vesitystä, mitä puolisoille maksettavan lisäosan korottaminen 4 prosenttiyksiköllä 81 prosentista 85 prosenttiin merkitsi. Uudistus oli naurettava varsinkin, kun osalla eläkeläisistä alenee kansaneläkkeen lisäosa 100 prosentista 85 prosenttiin. Näin ollen hallituksen esittämällä uudistuksella osa eläkeläisistä tulee hyötymään noin 70 markkaa kuukaudessa ja osa kärsii lähes 300 markan kuukausittaiset tappiot. Asumistukiudistuksen osalta esitys tyydytti pääpiirteittäin SMP:tä, mutta se ei voinut korvata lisäosauudistuksessa tapahtunutta epäoikeudenmukaisuutta.

SMP:n hallitusneuvottelijat eivät voineet yhtyä muun hallituksen kantaan eläkeuudistuksesta, ja näin ollen SMP käteltiin elokuuna yönä ulos hallituksesta kesken budjettineuvottelujen. Mielestämme tämä oli vakava tappio eläkeläisille ja koko vähäväkiselle Suomen kansalle. Vähätuloiset kansalaiset ja kehitysalueemme menettivät ainoan puoletapuhujansa hallituksessa. Tämän jälkeen olemme oppositiosta käsin yrittäneet valtion vuoden 1991 tulo- ja menoarvioon ja siihen liittyviin lakeihin valiokuntakäsittelyn aikana vaikuttaa siten, että eläkeuudistus olisi saatu vielä esittämällemme tavalla korjatuksi. Tämä ei ole kuitenkaan onnistunut, vaan sen sijaan hallituspuolueet järjestivät vielä eduskunnassa syksyn aikana oman surkuhupaisan näytelmänsä eläkeläisten hämäämiseksi. Todellisuudessa tämän kohunäytelmän tuloksena ei kukaan hyötynyt mitään, mutta eduskunnan arvovalta kärsi jälleen yhden vakavan kolauksen.

Arvoisa puhemies! Nykyinen hallitus ei ole SMP:n jatkuvista vaatimuksista huolimatta kiinnittänyt riittävästi huomiota pienen ja keskisuuren työvaltaisen teollisuuden tilanteeseen. Yrittäjätoiminnan harteille on jatkuvasti sysätty uusia maksuja ja rasitteita, joiden seurauksena työvaltaisen teollisuuden välittömät ja välilliset työvoimakustannukset ovat huippuluokkaa maailmassa. Tästä on aiheutunut useiden yritysten kaatuminen ja jopa keskisuuren teollisuuden pakeneminen ulkomaille. Mikäli nykyisen kaltaiseen suun-

taukseen ei saada muutosta, vähenee maamme teollinen yritystoiminta edelleen.

Hallitus on valitettavasti laiminlyönyt asuntopolitiikan riittävän tehokkaan hoitamisen. Maassamme vallitsee varsinkin suurissa asutuskeskuksissa vaikea asuntopula ja asuntojen hinnat ja vuokrat ovat huippukorkeat. Vallitsevasta vaikeasta tilanteesta huolimatta toimenpiteissä on viivytelty ja huomio on keskitetty sivuseikkoihin. SMP:n mielestä asuntotilanteeseen ei saada ratkaisevaa parannusta, ennen kuin asuntolainat ovat riittävän halpakorkoisia, pitkällä maksuajalla ja lainojen korkojen vähennysoikeuden virheet on korjattu. Lisäksi riittävän laaja yhdistyspohjainen ja valtakunnallinen asumisoikeusasuntojärjestelmä tulee nopeasti luoda Ruotsin ja Norjan mallin mukaisesti.

Asuntolainojen verovähennysjärjestelmä on tällä hetkellä kieroutunut: avopuolisot saavat lähes kaksinkertaisen verovähennyksen verrattuna avioliitossa elävään pariskuntaan. Tilannetta on yritetty korjata nostamalla aviopuolisoiden verovähennysoikeutta jonkin verran ja pitämällä yksinään asuvien kansalaisten verovähennys entisellään. Tämä on aiheuttanut yksinäisten henkilöiden aseman heikentymisen. SMP esitti jo hallituksessa ollessaan verouudistusta käynnistettäessä asuntolainojen verovähennysjärjestelmän uudistamista siten, että kaikille kansalaisille myönnettäisiin saman suuruinen, henkilökohtainen ja perhesuhteista riippumaton asuntolainojen korkojen verovähennys.

Olemme viimeksi tänä syksynä tulo- ja varallisuusverolain käsittelyn yhteydessä esittäneet kaikille kansalaisille myönnettävää 22 000 markan suuruisia henkilökohtaisia asuntolainojen korkojen verovähennystä. Vähennys annettaisiin kaikille riippumatta siitä, asuvatko he yksin vai yhdessä ja olisivatpa he naimisissa tai eivät. Tämän lisäksi pääasialliselle huoltajalle annettaisiin 5 000 markan suuruinen vähennys ensimmäisestä ja 10 000 markan suuruinen lisävähennys toisesta tai sitä useammista lapsista.

Asumisoikeusasuntojärjestelmä on hyvä ajatus, joka hallituksen toimesta on kuitenkin onnistuttu vesittämään. SMP korosti jo voimassa olevan asumisoikeusasuntojärjestelmän eduskuntakäsittelyssä sitä, että nykyisen lain sijaan tulisi nopeasti saada aikaan uusi laki, jolla luotaisiin maahamme laaja valtakunnallinen ja yhdistyspohjainen asumis-

oikeusasuntojärjestelmä. Tälle järjestelmälle tulisi taata riittävä rahoitus siten, että sen avulla voitaisiin nopeassa tahdissa rakennuttaa useita tuhansia asuntoja. Näin luotaisiin Suomeen toimiva järjestelmä, jossa erittäin pienellä pääomalla asukkaat pääsisivät lähes omistamistasoisen asumisvarmuuden omaaviin asuntoihin. Jostakin syystä kuitenkin sosialidemokraatit ovat jyrkästi tätä sosiaalista asumismuotoa vastaan. Heidän mielestään asuntopolitiikassa tulee pysytellä torppariasteella ja nykyisessä vuokratuuruudessa. Myös kokoomus meni jälleen kerran sosialidemokraattien asettamaan loukkuun ja tyytyi vähäpätöisellä vastamyönnytyksellä SDP:n vaatimuksiin.

Arvoisa puhemies! Voimassa oleva ulkomaalaislaki on osoittautunut vallitsevassa tilanteessa käytännössä varsin huonosti toimivaksi. Vaikka kiistatta on näytettävissä toteen, että merkittävä osa pakolaisista on rahan avulla saapuneita "pakolaisturisteja", eivät viranomaiset ole pystyneet estämään heidän tuloaan. Yhteiskunnalle aiheutuu suuria kustannuksia pakolaisten ylläpidosta, majoittamisesta, avustavien henkilöiden palkkaamisesta ja pakolaisten päivärahoista.

Toinen merkittävä ongelma vallitsevassa pakolaistilanteessa on se, että maahan päästetyn pakolaisen turvapaikkahakemuksen käsittely kestää tällä hetkellä lähes vuoden johtuen sisäasiainministeriön Ulkomaalaiskeskuksen riittämättömistä resursseista. SMP on vaatinut ja esittänyt Ulkomaalaiskeskuksen toimintaedellytysten nopeaa parantamista niin, että turvapaikkahakemus voidaan käsitellä kuukaudessa. Tällä toimenpiteellä, jonka kustannukset ovat valtiontaloudellisesti varsin mitättömät, voidaan vähentää Suomelle aiheutuvia pakolaiskustannuksia sadoilla miljoonilla markkoilla vuodessa sekä inhimillistä pakolaisten henkisiä kärsimyksiä, jotka johtuvat käsittelyn aikaisesta epävarmuudesta.

SMP:n kansanedustajat jättivät hiljattain lakialoitteen voimassa olevan ulkomaalaislain muuttamisesta siten, että pakolaiset voitaisiin käännättää jo rajalta siinä tapauksessa, että on perusteltua syytä olettaa heidän turvapaikkahakemuksensa tulevan hylätyksi. Pikainen korjaus voimassa olevaan lakiin tarvittaisiin siksi, että uusi ulkomaalaislaki etenee äärimmäisen hitaasti valiokunnassa ja toisaalta se on jo tällä hetkellä vanhentunut.

Kaiken lisäksi hallitus ei ole kyennyt ratkaisemaan sitä, miten sen antamaa uutta ulkomaalaislakiesitystä tulisi eduskunnassa korjata.

Ulkomaalaisasiassa on toisten puolueiden taholta keskitytty lähinnä haukkumaan SMP:tä rasisteiksi sen sijaan, että olisi otettu lusikka kauniiseen käteen ja ryhdytty ed. Vistbackan aloitteen pohjalta muuttamaan voimassa olevaa lakia toimivaksi ja ajan tasalla olevaksi. Sen jälkeen eduskunnalla olisi mahdollisuus käsitellä uutta ulkomaalaislakia riittävän huolellisesti niin, että siitä saataisiin toimiva ja ajan tasalla oleva.

Tällä hetkellä voimassa oleva kiintiöpakolaismäärä eli 500 pakolaista vuodessa on vallitsevassa muuttuneessa tilanteessa ylikorkea. Mielestämme kiintiöpakolaismäärä tulisi tulevana vuonna alentaa 250:een, ja mikäli spontaanipakolaisten määrän kehitys jatkuu nykyisen kaltaisena, tulee kiintiöpakolaisten ottamisesta kokonaan luopua tulevien kahden vuoden aikana.

Kun on keskusteltu siitä, että pakolaisten avulla saataisiin maamme väestönkasvu pysymään riittävän korkeana ja suurten ikäluokkien eläketurva kustannettua, ollaan pahasti hakoteillä. Täysin toisen kaltaisista, omaa maatamme merkittävästi alkeellisemmista olosuhteista tulleista pakolaisista ei ole edes keskipitkällä tähtäimellä suurta hyötyä maamme kansantaloudelle. Sen sijaan hyötyä voi olla Euroopan sisällä kasvavasta siirtolaisuudesta, sillä kaavaillun Ees-järjestelmän sisällä jokaisella kansalaisella on mahdollisuus kolmen kuukauden ajan hakea työtä mistä tahansa järjestelmään kuuluvasta maasta. Näin ollen korkeasti koulutetulla eurooppalaisella työvoimalla on mahdollisuus tulla täydentämään suomalaista työvoimaa niin halutessaan. Tämä on merkittävästi terveempää väestörakenteemme korjaamista kuin pakolaistoiminta.

Arvoisa puhemies! Muiden puolueiden toimesta on SMP:tä jatkuvasti haukuttu siitä, että olemme lakkauttamassa maamme pienet postitoimipaikat. Tämä virheellinen väittäminen muodostunut jo lähes ikivihreäksi iskelmäksi. SMP esitti budjettiriihen aikana määrärahaa Posti-Telelle lakkautusuhana olevien postitoimipaikkojen säilyttämiseksi ja henkilökunnan aseman turvaamiseksi yhteensä 200 miljoonaa markkaa. Lisäksi esitimme sitä, että lakia Posti- ja telelaitoksesta

muutettaisiin siten, että eduskunnalla olisi jälleen päättövalta, kuinka Postin palvelutavoitetta käytännössä toteutetaan. Tulomme-kin mielenkiinnolla seuraamaan budjetin yksityiskohtaisen käsittelyn aikana sitä, ketkä kansanedustajat ja mitkä puolueet ovat todella pienpostien säilyttämisen kannalla.

Arvoisa puhemies! Mainitsin jo puheeni alkuosuudessa SMP:n vaatimasta kansalaisten perusturvauudistuksesta. Tavoitteenamme on 3 500 markan suuruinen kuukausittainen perustoimeentuloturva verottomana. Kansaneläkkeiden osalta tähän päästäisiin tekemällä niihin tasokorotus sekä korjaamalla eläkkeissä olevat epäoikeudenmukaisuudet. Tämän lisäksi on useita kansalaisryhmiä, joiden sosiaaliset tukimuodot tulee saat-taa samalle perusturvan tasolle. Näitä ovat opiskelijoiden opintotuen, sairauspäivärahan, työttömyyspäivärahan ja lasten kotihoidon tuen nostaminen.

SMP:n mielestä työttömyyspäivärahajärjestelmä on tällä hetkellä valjastettu ruokki-maan ay-liikettä ja sen taloutta. Olemme esittäneet uudistusta, jossa nykyisistä kahdesta erilaisesta työttömyysturvajärjestelmästä luovuttaisiin ja luotaisiin yksi, kaikille yhtenäinen perustyöttömyysturvajärjestelmä. Tämä Kansaneläkelaitoksen toimesta maksettava työttömyyspäiväraha ei olisi tulosi-donnainen eikä olisi riippuvainen ammat-tiyhdistysliikkeen työttömyyskassojen jäse-nyydestä. Lisäksi olemme esittäneet työttö-myyspäivärahan maksamista kaikilta seitse-mältä viikonpäivältä, mikä on mielestämme luonnollistakin jo joka päivä aiheutuvien elinkustannusten takia.

Arvoisa puhemies! Lähes kaikki ryhmät ovat ilmoittaneet tavoitteekseen verojen alen-tamisen. Tämä on kannatettava tavoite. SMP:n käsityksen mukaan kansalaisten ve-roja on kuitenkin mahdotonta alentaa, ellei laajalla poliittisella rintamalla voida tehdä samanaikaisesti päätöstä turhien kustannus-ten karsimiseksi sekä valtion että kuntien tasolla. Yhteiskunnan menojen alentaminen edellyttää myös turhien virkojen lakkautta-misia kaikilla tasoilla. Ketään ei tule kuiten-kaan potkia työttömäksi, mutta tarpeettomat virat voitaisiin lakkauttaa viranhaltijan jää-dessä eläkkeelle tai muuten siirtyessä toisiin tehtäviin. Kaiken kaikkiaan SMP:n mielestä tulevan vaalien jälkeisen hallituksen on otet-tava yhdeksi tärkeimmistä tehtävistään val-

tion käyttö- ja hallintomenojen alentaminen.

SMP:n ryhmän jäsenet tulevat yksityiskoh-taisen käsittelyn aikana tekemään tulo- ja menoarvioon ne muutos- ja perusteluehdo-tukset, jotka mielestämme ovat tärkeitä.

Ed. Moilanen: Arvoisa puhemies! Tär-keintä tässäkin budjetissa eivät ole pää-luokkien ja momenttien markkamäärät ja määrärahat, vaan tärkeintä on se perusta, jolta budjettia on lähdetty rakentamaan. Mitkä ovat budjetin rakentamisen taustalla olevat edistettävät arvot? Mistä näkökulmas-ta lähdetään liikkeelle? Nämä ovat avainky-symyksiä niin budjetin kuin koko lainsää-dännönkin ja sitä kautta koko yhteiskunnan rakentamisessa.

Peruskysymyksiä eivät ole taloutemme hä-tätila, kasvava työttömyys, huippulukemiin yltävä vaihtotaseen vaje, lähes kokonaan kadotettu kansainvälinen kilpailukyky, ke-stämättömän korkea korkotaso, kiihtyvä inflaatio, kasvava rikollisuus, huumeiden käytön lisääntyminen, yleistynyt ilkivalta ja väkivalta, Persianlahden kriisistä aiheutuvat häiriötekijät, ympäristön saastumisen aiheut-tamat näkymät, Neuvostoliiton talouden ja koko yhteiskunnan romahtaminen tai Eu-roopan yhdentymiskehityksen jalkoihin jää-misen uhka. Nämä ovat lähinnä seurauksia virheellisesti ratkaistuista peruskysymyksistä, vaikka sinänsä hyvin tärkeitä asioista.

Harvemmin yhteiskunnat sortuvat talou-tensa heikkoon tilaan. Naapurissammekin talouskriisi on vain yksi monista aatteen seurauksista. Niin tapahtumat naapurimaas-samme kuin kansainvälinenkin kehitys ovat selkeästi osoittaneet aatteen heikkouden. On vaikeata löytää sellaisia tahoja, jotka vielä uskoisivat kommunismin toimivuuteen yh-teiskunnan rakentamisen perustana.

Meillä yhteiskuntaa on viime vuosina py-ritty kehittämään arvojen sekatalouden poh-jalta. Osin on pyritty luomaan myös täysin arvovapaata yhteiskuntaa. Mutta nähdäkseni näissäkin pyrkimyksissä ei ole täysin onnis-tuttu. Näkyvimpänä pontimena ovat olleet materialismin, oman edun tavoittelun, itse-kyyden, jopa "sulle mulle, sulle mulle"-tyylisen kähminnän periaatteet. Tämä linja on otettu vallan jaon, rahan ja virkojen jaon perustaksi. Toki näin oppositiopuolueesta käsin ei voi tietää kaikkia jaon takana olevia kuvioita, mutta joitakin sentään täältäkin

voidaan havaita. Tämä jakolinja jäytää yhteiskunnan eettistä selkärankaa heikentäen työmoraalia ja yrittämisen halua. Se ei ole uusi, ainoastaan tämän hallituksen aikainen ilmiö, mutta se ei ainakaan ole lieventynyt viime vuosina.

Toinen ehkäpä juuri tämän hallituksen mainostaman uuden poliittisen kulttuurin ilmentymä on huonojen lakien syyttäminen. Lakeja ei haluta palauttaa uudelleen valmistaviksi tai edes korjata epäkohtien välttämiseksi, koska on sovittu, että tietyt uudistukset viedään läpi. Siinä ruletissa ei merkitse tärkeiden suomalaisen yhteiskuntaan ja kulttuuriin perinteisesti kuuluvien arvojen kaan polkeminen yhtään mitään. Kristillinen arvomaailma on nähty jopa vihoviimeiseksi vaihtoehdoksi, jota ainakin pitää vastustaa. Jopa isänmaalliset arvot ovat liian kovaa tavaraa tälle hallitukselle yhteiskunnan perussolun, avioliittoperheen, aseman arvostamisesta tai vahvistamisesta puhumattakaan. Tämä näkyy niin lainsäädännössä kuin budjettiratkaisuissakin. Se näkyy myös aineellisen hyvinvoinnin keskellä yltyvänä pahoinvointina.

Liian monen nuoren elämästä puuttuu tänä päivänä usko tulevaisuuteen. He eivät näe tarkoitusta elämälleen, eteenpäin ponnisteleminen, opiskelulle ja työnteolle. Liian moni nuori sanoo vakavissaan tänään, että on pakko ottaa pää täyteen, sillä se helpottaa paineita. Liian monelta lapselta ja nuorelta puuttuvat tänä päivänä selkeät elämisen raamit tarjoava kotikasvatus ja sitä tukeva kestäviin arvoihin perustuva päiväkotijä koulukasvatus. Oikean ja väärän rajat ovat hämärtyneet, ja ilman näitä rajoja ei voi ihminen elää tasapainoisesti, henkisesti ja sosiaalisesti hyvinvoivaa elämää.

Perheet hajoavat. Itse aikuisetkin ovat tyytymättömiä, kun huomaavat, että elämän irrallisuudessa ei sittenkään ole mitään mieltä. Työelämässä nelikymppiset jo miettivät, miten nopeimmin ja parhaiten pääsisivät eläkkeelle. Työnteolle ja yrittämiselle ei nähdä riittävää perustetta. Alkoholi alkaa olla yhä useamman yksilön ja perheen valinta paineiden lievittäjänä. Tosin vähän ajan kuluessa havaitaan, että ei sekään auta vaan tuo ainoastaan lisää murheita.

Rikollisuusmäärät kasvavat, rikokset ammatimaistuvat, tulevat vakavammiksi, huumeongelmat ja siihen liittyvä rikollisuus kas-

vavat puhumattakaan mitä erilaisimmista ilki- ja väkivallan ilmentymisistä. Kuitenkin meneillään olevan rikoslain kokonaisuudistuksen erääksi tärkeimmistä tavoitteista on otettu vankimäärien alentaminen lähes hinnalla millä tahansa. Samanaikaisesti heikennetään poliisin mahdollisuuksia vastata kasvavan ja teknistyvän rikollisuuden haasteisiin. Esitutkinta- ja pakkokeinolakipaketin yhteydessä luvatuista poliisin viroista on vielä valtaosa myöntämättä. Seuraukset näkyvät. Rikosten selvitysaste alenee, ja yleinen turvallisuus ja järjestys heikkenevät etenkin suurissa asutuskeskuksissa.

Arvoisa puhemies! Yhä laajemmin aletaan yhteiskunnassa keskustella siitä, ketä hoidetaan ja ketä ei. Kristillisen liiton toiminnan alkuaikoina oli lainsäädännössä varsin ajankohtaisena kysymys siitä, kuka saa syntyä ja kuka ei. Nyt kysytään, mikä on itse kunkin sallittu elinikä. Sitähän ikärajojen ottaminen hoitoon pääsyn ja hoidon ulkopuolelle jättämisen ratkaisujen perustaksi käytännössä merkitsee. Se on seurausta vanhempien kunnioittamisen periaatteen sivuuttamisesta. Sanotaan, että sivistysvaltion kriteerinä on sen suhtautuminen lapsiin ja vanhuksiin. Meillä klikkaa pahasti molemmilla alueilla. Mistä se johtuu? Eikö nimenomaan siitä, että meillä ihmisen arvon mittarina on hänestä yhteiskunnalle saatava hyöty, hänen asemansa ja hänen merkityksensä tälle yhteiskunnalle eikä niinkään ihmisen arvo sinänsä?

Edellä kuvatut ilmiöt on koottu ympäröivästä yhteiskunnasta. Niiden paikkansapitävyttä on vaikea kiistää. Joku voi kuitenkin kysyä, miten tämä kaikki liittyy valtion budjettiin. Kyllä se liittyy. Arvot ratkaisevat perustan, jolta yhteiskuntaa kehitetään. Rahaa riittää sinne, mikä nähdään tärkeäksi.

Verolainsäädännössä ei ole nähty tärkeäksi vahvistaa avioliittoperheen asemaa yhteiskunnan perussoluna, vaan aviopareja rangaistaan mm. velkojen korkojen vähennysoikeuden menetyksillä, jopa 10 000 markalla vuodessa. Eläkeläisaviopuolisoiden kansaneläkkeen lisäosan menetys on noin 300 markkaa kuukaudessa. Tämä epäkohta olisi korjautunut kansaneläkeuudistuksen neljännen vaiheen toteuttamisella. Sitähän kristillisen liiton eduskuntaryhmä on ajanut systemaattisesti jo vuosikausia. Neljännen vaiheen toteutushan olisi ollut luonnollinen jatke kolmannelle vaiheelle, joka jokin aika sitten

saatiin toteutetuksi. Opiskelijat menettävät papin aamenen myötä monia taloudellisia etuuksia. Mitä muuta nämä esimerkiksi osoittavat kuin avioliittoperheen aseman heikentämistä perinteisten lainsäädäntöperiaatteiden vastaisesti?

Linja näkyy myös koulupoliittisia ratkaisuja tehtäessä. Mitkä tahansa arvot ja aatteet hyväksytään, kunhan vaietaan suomalaiseen kulttuuriperinteeseen olennaisesti kuuluvista kristillisistä ja isänmaallisista arvoista avioliittoperheen kunnioittamisen ohella. Kuitenkin kristillinen perinne on tuonut maahamme yliopistokulttuurin, vanhusten, vammaisten ja sairaiden hoidon sekä heikossa sosiaalisessa asemassa olevien ihmisten auttamisen.

Linja näkyy myös suhtautumisessa uskonnollisten lehtien tukeen, kristilliseen päihdetyöhön, raittiustyöhön ja moneen muuhun yhteiskunnan ongelmien lievittämisen kannalta tärkeään asiaan. Samoin se linja näkyy budjettipäällikön budjettia koskevassa suurimmassa huolenaiheessa, josta saatoimme tänään lukea päivälehdistä, eli siinä, että alkoholin kulutus saattaa laskea hinnankorotusten johdosta ja valtion verotulot sitä kautta vähetä. Sanonta osoittaa ainakin rehellistä Suomen todellisen alkoholipoliittisen linjan tunnustamista. Suomi viis veisaa Who:n tavoitteesta vähentää alkoholin kulutusta 25 prosentilla vuoteen 2000 mennessä, ja Suomi näkee vain näennäisten verotulojen kertymisen tärkeäksi.

Toiseksi budjettipäällikön huoli osoittaa kokonaisnäkemyksen puuttumista. Ei edes valtiovarainministeriössä näy otettavan huomioon kokonaisuutta, vaikka juuri sen tulisi olla kokonaisnäkemyksen ekspertti, kun muut hallinnonalat lujasti pitäytyvät omaan rooliinsa. Eikö valtiovarainministeriö ole todellakaan havainnut, että alkoholin kulutuksen kasvu lisää haittoja ja niistä eri hallinnonaloille aiheutuvia kustannuksia? Terveys- ja sosiaalitoimen menoista melkoinen osa on yhteydessä alkoholin käyttöön, samoin liikenneonnettomuuksien, väkivaltarikosten ja menetettyjen työpäivien aiheuttamat menot. Nämä kustannukset ovat niin mittavia, että kulutuksen mahdollisesta vähenemisestä ei tarvitse ollenkaan olla huolissaan. Jos budjetin suurimmat virheet olisivatkin sen alkoholipoliittisissa linjauksissa, saisimmekin olla melko tyytyväisiä ensi vuoden tulo- ja menoarvioon.

Budjettipäällikkö jatkaa pahoitteluaan ja pitää kielteisenä populismina ensiasuntojen leimaveron poistumista ja väittää sen vain auttavan rikkaita. Eipä näytä budjettipäällikkö kovin olevan selvillä maamme asuntokurjuudesta. Vuokra-asuntoja ei ole tarjolla kuin joillekin etuoikeutetuille. Ainoaksi vaihtoehdoksi useimmille jää omistusasunto. Tällaisena tilanne jatkuukin niin kauan, kunnes saamme vapaille markkinoille vuokra-asuntoja. Yhteiskunnan varoin ei koskaan kyetä rakentamaan niin suurta määrää vuokra-asuntoja, että se yksin kattaisi vuokra-asuntotarpeen. Sitä paitsi on syytä todeta, että meillä on noin 17 000 asuntoa parhailaankin tyhjillään sen takia, että asuntopoliittikkamme on hoidettu järjettömästi. Ne saadaan käyttöön vuokrasääntelyä lievittämällä, vuokratulon verotusta uudistamalla ja huoneenvuokralain epäkohdat korjaamalla. Tämä on realiteetti, jonka oivaltamisen vain ideologinen jälkejnëäisyys estää.

Arvoisa puhemies! Ympäristöongelma tulee lähivuosina yhä akuutimmaksi. Tarvitsemme kansallisia ja kansainvälisiä toimia ilman, veden, maaperän ja koko luonnon pelastamiseksi. On myönteistä, että ympäristöasioihin on kiinnitetty aiempaa suurempaa huomiota, mutta se ei vielä riitä. Tarvitaan kattava ohjelma, jonka tavoitteena ovat ympäristöämme säästävät ratkaisut, jopa taloudellisten uhraustenkin kustannuksella. Mutta kristillisen liiton eduskuntaryhmä ei voi hyväksyä sitä linjaa, että ympäristöveroja kerätään vain yleensä budjettimenojen kattamiseksi. Taloudellisten uhrausten ansiosta saatavat varat tulee käyttää ympäristön pelastamiseen eikä budjetin tasapainottamiseen.

Tasavallan presidentti kehotti rukouspäiväjuhlustuksessaan kirkkoja ja niiden jäseniä tuntemaan vastuunsa ympäristökriisin uhatessa ja kehotti kirkkojen edustajia Raamatun luomiskunnon pohjalta uudestaan kysymään, mikä on ihmisen tehtävä luomakunnan vallitsijana, viljelijänä ja varjelijana. Kehotus on aivan oikea ja täysin sen linjan mukainen, jota kristillinen liitto on koko toimintansa ajan korostanut. Mutta tasavallan presidentin julistus tulee ulottaa kirkkojen ja seurakuntien ohella koskemaan myös poliittista päätöksentekoa. Kirkkojen ja seurakuntien mahdollisuudet ovat rajalliset, mikäli poliittiset päätökset eivät anna edellytyksiä kansalaisten ympäristömyönteisille

ratkaisuille. Kristilliseen perinteeseenhan juuri kuuluvat ahkera työnteko, yritteliäisyys ja vaatimaton elämäntapa. Nämä kaikki ovat omiaan säästämään ympäristöä toisin kuin nykyajalle ominainen kulutushysteria ja jupinkulttuuri.

Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen alkuvuodet olivat voimakkaan korkeasuhdanteen aikaa. Silloin olisi luullut olevan varaa toteuttaa kattava perusturvauudistus etenkin, kun kokonaisverouudistus lisäsi kansalaisten kokonaisverorasitusta niin, että bruttoveroaste nousi vuoden 1987 tasosta merkittävästi. Kaiken lisäksi valtion budjetit tuolloin olivat vieläkin väljempiä kuin nyt.

Tuolloin olisi pitänyt pystyä toteuttamaan kansaneläkeuudistuksen neljäs vaihe, suorittaa kansaneläkkeiden tasokorotus ja vapauttaa ne korotuksen jälkeen kansaneläkeindeksistä ja sitoa kansaneläkkeet TEL-indeksiin sekä myös palauttaa ns. heinäkuun väliindeksitarkistus. Näin olisi nimenomaan pienintä eläkettä saavien eläkeläisten ja veteraanien asemaa voitu merkittävästi kohentaa.

Pienituloisten ja pieneläkeläisten kunnallisverotuksen alarajaa tulisi myös nostaa. Valtionverotuksessa korotuksen olisi tullut olla nyt esitettyä korkeampi kristillisen liiton lakialoitteen mukaisesti.

Tämä hallitus on korottanut useampaankin otteeseen liikevaihtoveroa. Liikevaihtoveron korotukset ovat leikanneet nimenomaan pienituloisten ja pieneläkeläisten ostovoimaa ja siten kohdistuneet kipeimmin juuri näihin väestöryhmiin, sillä heiltähän suurin piirtein kaikki tulot menevät kulutukseen. Tämä epäkohta, verorasituksen kohdistuminen liian suurena pienituloisiin ja pieneläkeläisiin, olisi osin korjaantunut sillä, että peruselin-tarvikkeet olisi vapautettu liikevaihtoverosta. Viimeisten korotusten tapahduttua tämä olisi erityisesti ollut välttämätöntä ja tarpeellista sosiaalisen lopputuloksen saavuttamiseksi.

Tänä päivänä kotona hoitotyötä tekevät jäävät edelleen sosiaali- ja eläketurvan ulkopuolelle. Tämä epäkohta voitaisiin korjata, jos suostuttaisiin toteuttamaan kristillisen liiton jo vuosikausia ajama hoitopalkka las-ta, vanhusta, sairasta ja vammaista hoitavalle henkilölle. Monet jäävät pois ansiotyöstä hoitaakseen läheistään ja menettävät hoitoa-jalta täysin sosiaali- ja eläketurvansa. On jopa monia, joilta kunnallinen kotihoidon tuki uhataan ottaa pois joissakin kunnissa

sen vuoksi, että sosiaalitoimen menot ovat viime vuosina merkittävästi kasvaneet mm. toimeentulotukiudistuksen vuoksi. Kotona hoitotyötä tekevät suorittavat kuitenkin merkittävää yhteiskunnallista työtä ja ansaitsevat uhrauksillaan suuret taloudelliset säästöt yhteiskunnalle nimenomaan laitospaikkakustannuksilta säästymisen kautta. Vähintä, mitä tässä voitaisiin tehdä, olisi nimenomaan toteuttaa hoitopalkka, joka turvaa sosiaali- ja eläketurvan.

Hallituksen talouspoliittiset toimet ovat suurelta osin johtaneet maamme nykyiseen talouslamaan, jonka osoituksena jo nyt ovat kasvavat konkurssien määrät, taloudellisen toiminnan taantuminen, työttömyyslukujen kasvu, asuntojen pakkohuutokaupat sekä pääomien ja yritysten siirtyminen ulkomaille yhä laajemmassa mitassa.

Hallituksen talouspolitiikka on antanut lopullisen kuoliniskun monelle työllistävälle pienelle ja keski-suurelle yritykselle, johtanut viennin supistumiseen ja ulkomaankaupan pohjan kaventumiseen. Tämän hallituksen aikana viennin osuus on laskenut noin 5 miljardin ylijäämästä noin 5 miljardin alijää-mään. Vaihrotaseen vaje on kasvanut 4 miljardista markasta niin, että se ensi vuonna kivunnee jo 30 miljardin markan tuntumaan. Valtion nettovelka on tämän hallituksen aika-na määrältään kaksinkertaistunut.

Valtionhallinnon tehostaminen ja byrokra-tian vähentäminen oli tämän hallituksen oh-jelman painopistealueita. Tavoitteita ei ole saavutettu, vaan hallintomme toimivuus on päinvastoin jopa heikentynyt useilla hallin-nonaloilla. Verotus on viivästynyt kohtuut-tomasti atk-sotkujen vuoksi, terveys- ja so-siaalitoimessa sekä koululaitoksessa on en-nenäkemätön henkilöstöpula, mikä jo nyt olennaisesti vaikeuttaa näiden alojen toimin-taa. Luetteloa voisi jatkaa. Hallituksen itsel-leen asettamien tavoitteiden saavuttamisen epäonnistumisen aiheuttamia haittoja eivät poista jotkut yksittäiset onnistumiset halli-tuksen toiminnassa, kun kokonaisuuden hoi-tamisessa on epäonnistuttu.

Hallitus pyrkii paikkaamaan virheensä mm. säästölakien avulla ja vaatii niiden säättämisyjärjestyksen lieventämistä. Tätä sää-ttämisyjärjestyksen muuttamiskaavailua kristil-lisen liiton eduskuntaryhmä ei voi hyväksyä.

Nykyisen taloustilanteen vakavuutta lisää se, että Euroopan yhdentymiskehitys edistyy

vauhdilla ja edellyttää nykyistä huomattavasti suurempaa kilpailukykyä, taloudellisen toiminnan vireyttä ja joustavuutta talouselä-mältämme.

Arvoisa puhemies! Korjausta tarvitaan maan asioiden hoitoon. Korjaus lähtee vain asennemuutoksen pohjalta. Kaiken toiminnan tavoitteeksi on otettava työnteon, yritteliäisyyden ja erityisesti pienen ja keskisuurien yritystoiminnan edellytysten parantaminen sekä säästäväisyys ja ns. nollabudjetointiperiaatteen hyväksyminen budjetin laadinnan perustaksi, eli kun laaditaan seuraavien vuosien budjetteja, tulee miettiä jokaisen menoerän ja jokaisen viran kohdalla, onko tämä todella edelleen tarpeen, eikä vain tehdä niin, että kun on kerran jotakin hyväksytty, se aina vuodesta toiseen edelleen hyväksytään ja mieluiten vähän suurempana kuin edellisenä vuotena. Tältä suunnittelu-pohjalta ei koskaan päästä tiukkoihin, säästävääsiin budjettiratkaisuihin, ja nimenomaan sellaisia tarvitaan maassamme, mikäli mie-limme Euroopan yhdentymiskehityksessä py-syä mukana niin, että meidän kansainvälinen kilpailukykyämme on sitä luokkaa, että meillä on menestymisen mahdollisuuksia Euroopasa- ulkomaankaupassa.

Tämä talouden saattaminen asianmukai-seen kuntoon on erinomaisen tärkeää sen vuoksi, että vain hyvin hoidettu kansanta-lous antaa mahdollisuudet vastata asianmu-kaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon kasva-viin haasteisiin.

Ed. Joenpalo merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! 1970-luvun viesti sitä seuranneelle vuosikym-menelle oli tarve ekologiseen heräämiseen paikallisten ympäristökatastrofien toimiessa havahduttajana. 1980-luku koki tämä ideaksi kestävästä kehityksestä ja kestävästä talou-desta. Jos aiempien kulttuurien ihmiset olivat olleet kykenemättömiä ottamaan huomioon tuotantonsa ja suvunjatkamisensa vaikutuk-sia arvoihinsa ja asenteisiinsa, niin teollisen kulttuurin tiedollisesti, taidollisesti ja moraa-lisesti valistunut ihminen oli oleva etevämpi kuin edeltäjänsä.

Hallituksilta ja niiden muodostamilta kan-sainvälisiltä järjestöiltä odotettiin toimia, jot-

ka viitoittaisivat tietä kestäväan kehitykseen. Tekojen tasolla odotettiin, jollei nyt koko-naisuudistusta, niin ainakin esimerkkejä siitä, kuinka kestävää kehitystä voitaisiin käytän-nössä toteuttaa.

Kansainvälinen keskustelu ulottui myös Suomeen. Henkilöt, jotka kirjoittivat vuonna 1987 työnsä aloittaneen hallituksen ohjel-man, olivat ilmiselvästi tietoisia siitä, mistä maailmalla puhutaan ja puhuttiin silloin. Kun vihreät olivat osallistuneet kyseessä olevaan keskusteluun niin ulkomailla kuin kotimaassakin, odotimme, että pääministeri Harri Holkerin hallitus olisi edeltäjistään poiketen ja myös hallitusohjelmansa henges-sä ryhtynyt käymään eduskunnan kanssa keskustelua niistä perustavista luonnon ja ihmisen vuorovaikutussuhteeseen liittyvistä kysymyksistä, joista Suomenkin tulevaisuus on riippuvainen.

Näin ei ole kuitenkaan valitettavasti tapahtunut. Keskustelu ei ole poikennut siitä, mihin maassa on totuttu. Seuraava katsaus-kin vaalikauden tapahtumiin toteutetaan tä-män keskustelun tapaan ja tyyliin.

Arvoisa puhemies! Siirtyminen kestäväan kehitykseen ja talouteen merkitsee todellista rakennemuutosta yhteiskunnassa. Rakenne voi muuttua myös monella muulla tavalla. Pääministeri Harri Holkerin hallituskin kut-sui taipaleensa alussa itseään rakennemuu-toshallitukseksi, mutta luopui tästä ilmaisus-ta pian vähin äänin. Ehkä toteutunut raken-nemuutos ei ollutkaan hallituksen mielen mukainen.

Hallitus syntyi noususuhdanteen kultainen lusikka suussa. Perinnökseen se oli saanut Suomen Pankin käynnistämän ja edellisen hallituksen tukeman rahamarkkinoiden vapauttamiskehityksen. Markkinatalouteen kuuluva suhdannevaihteluilmio puolestaan tarjosi hallitukselle lottovoittona aina kulu-neeseen syksyyn asti ulottuneen nousu- ja korkeasuhdanteen.

Ulkoiset puitteet ovat olleet näin parem-mat kuin yhdelläkään aikaisemmalla halli-tuksella. Näillä eväillä olisi ollut mahdolli-suus päästä hallitusten historiassa superme-nestyjien vähälukuisen joukkoon. Näin ei ole kuitenkaan ilmiselvästi käymässä. Mark-kinataloudessa ja erityisesti vapauttavaan suuntaan kehittymässä olevassa markkinata-loudessa on tärkeää ajoittaa talous- ja fi-nanssipoliittiset toimet kellosepän tarkkuu-

della toimien oikein. On myös kyettävä ennakoimaan tuleva kehitys oikein. Hallituksen kannalta onnettomasti kummassakin suhteessa on epäonni ollut myötä.

Holkerin hallitus hyväksyi ilman varauksia edellisen hallituksen aikana aloitetun rahamarkkinoiden vapauttamispyrkimyksen ja on toiminut kaiken aikaa niin, että tämä kehitys on estottomasti kiihtynyt. Tämä antoi aineksia kasinopelin käynnistymiseen siitä aiempaa kokemusta omaamattomassa yhteiskunnassa. Alhaisella korolla kaupattu raha houkutteli tekemään velkaa niin kasinopeliä, jokapäiväistä kulutusta kuin asunnonhankintaakin varten. Yritykset puolestaan investoivat sekä kotimaahan että ulkomaille ja ottivat luottoa niin ikään suhteellisen alhaisella korolla.

Rinnan edellä kuvatun kanssa hallitus ennakoi vuonna 1987 suhdannekehityksen täysin väärin. Odottaen suhdannenousun taittumista se laati vuotta 1988 varten "lievästi elvyttävän budjetin", kuten silloinen valtiovarainministeri hengentuotettaan kuvasi. Nousukausi ei kuitenkaan taittunut, vaan jatkui ylikuumentuvana korkeasuhdanteena. Se puolestaan oli omiaan nostamaan hintoja. Suomalaista muutoinkin korkeaa kustannustasoa heivattiin näin talouspoliittisen virhearvion avulla entisestään ylöspäin.

Kun investointivauhtia ei ylikuumentuneessa korkeasuhdannevaiheessa joko onnistuttu hidastamaan tai edes kunnolla yritetty hidastaa, synnytti investointitavaroiden tuonti kulutustavaroiden tuonnin rinnalla melkoisesti painetta vaihtotaseeseen, jonka vaje on muodostunutkin parina viime vuonna ennätysmäiseksi. Hallituksen taholta ei ole toki sanoin ruokittu tätä kehitystä, mutta sitä ei ole myöskään pystytty rajoittamaan. Ajopuu on kulkenut virran mukana.

Parin suurimman liikepankin luottokelpoisuusluokan lasku oli jo selvä merkki siitä, että Suomen kokonaisuutenakin harjoittama talous- ja finanssipolitiikka eivät olleet onnistuneet toivotulla tavalla. Markkamme oli muodostunut selvästi yliarvostetuksi. Tässä tilanteessa olisi ollut paikallaan suorittaa hallittu devalvaatio, mutta hallitus valitsi korkeiden korkojen tien, jota kulkien oli sitten pantava vaihtotase tasapainoon. Tästä tavoiteparista on toteutunut edellinen, ei jälkimmäinen. Vaihtotaseen vaje on päättynyt-

välttämättä vuodelta parissakymmenessä miljardissa markassa.

Elvyttävä talouspolitiikka eli käytännössä väljä budjettipolitiikka yhdistettynä rahamarkkinoiden lisävapauttamiseen väärässä suhdannevaiheessa johtivat kasinopeliuhmaan ja talouselämähumalaan, joiden jälkeinen krapula alkaa jo olla pahimmoillaan. Korkea korkotaso on purrut kaikkiin, joilla on jotain tekemistä lainarahan kanssa.

Ensimmäinen epäonnistuneen kasinopelin uhri oli Postipankki, joka kannattavuuskriisiin jouduttuaan päätti lakkauttaa pankkinsa palvelut tuhannesta postitoimipaikasta. Tästä seurasi, että Posti- ja telelaitos päätti lakkauttaa näiden postitoimipaikkojen lisäksi tuhat muuta, kun nyt kerran lakkautta-
maan ryhdyttiin. Maamme haja-asutusalueiden kannalta kohtalokas kehitys voidaan vielä katkaista myöntämällä riittävä määrä-
raha Posti- ja telelaitokselle näiden postitoimipaikkojen toiminnassa pitämiseen, mutta tätä määrärahaa ei löydy valtiovarainvaliokunnan mietinnöstä. Tarjottu tekstimuutos ei ole riittävä toimenpide, vaan asia on korjattava ison salin äänestyksissä.

Arvoisa puhemies! Myös muut pankit ovat ajautuneet kannattavuuskriisiin, mitä kuvaa hyvin se, että ne ovat yksipuolisesti nostaneet mm. myöntämiensä asuntolainojen korkoja. Ensimmäisten tapausten oikeellisuus on tutkittavana Oulun raastuvanoikeudessa. Pankkien selvästikin liian tiheän konttoriverkon karsiminen on sinänsä oikea toimenpide, mutta siinä pitäisi päästä sillä tavalla eteenpäin, että esimerkiksi säästöpankit ja osuuspankit yhdistyisivät yhdeksi pankkilaitokseksi, jolloin riittäisi taajamaan yhdistynyttä laitosta edustamaan yksi konttori. Vasta tällainen järjeistäminen todella tuntuisi kustannuksia leikkaavasti.

Hallituksen korkean korkotason politiikan tavoitteena oli siis vaihtotaseen vajeen merkittävä supistaminen. Tässä se ei ole onnistunut, mutta se on onnistunut saattamaan monet kotitaloudet konkurssiin tai sen partaalle. On selvää, että nämä tahot eivät ole kulutusjuhlaa jatkamassa, mutta inhimillisten tragedioiden ohella tästä on moninaisia muita seuraamuksia, jotka jatkossakin koskettavat julkisen vallan varojen käyttöä. Huonoimmista tapauksista ollaan turvautumassa toimeentulotukeen.

Jo käynnistynyt konkurssiaalto lisää työt-

tömyyttä ja jyrkentää talouden laskukautta, jonka kulku-uralle siirryttiin syksyn kulussa. Pahinta tässä laskukaudessa on, että pitkään kestänyt ja nyt jo historiaa oleva korkeasuhdanne nojautui paljolti luonnon riistoon, kuten sitä edeltäneet voimakkaan taloudellisen toimeliaisuuden kaudetkin. Kun näin on, joudutaan laskukauden aikana sijoittamaan entistä enemmän varoja sekä toimintaa jatkavien yritysten että julkisen vallan taholta ympäristönsuojeluun. Kun lähinaapurit ovat käyttäytyneet vielä surkeammin kuin me täällä Suomenniemellä, oman etumme vuoksi joudumme tarjoamaan taloudellista ja tietotaitoapua myös itäisille ja eteläisille naapureillemme.

Arvoisa puhemies! Kaikki taloudellista kehitystä seuraavat tutkimuslaitokset ennustavat, että maamme on siirtymässä ensi vuodesta alkaen useiksi vuosiksi bruttokansantuotteen kehityksessä nollakasvun kauteen. Me vihreät puhumme mielellämme taloudellisen kasvun mahdollittomuudesta ja tähdenämme nollakasvuvaihtoehdon merkitystä. Meidän pitäisi siis teoriassa olla tyytyväisiä, kun lähivuosiksi ennustetaan nollakasvun kautta. Aihetta täydelliseen tyytyväisyyteen ei kuitenkaan ole. Markkinataloudessa ekologisesti kestävien vaihtoehtojen valikoitumisen tulisi tapahtua toisin kuin tämä hallitus on antanut tapahtua.

Jo vaalikauden alussa tähdensimme, että on pikaisesti siirryttävä ympäristömaksujärjestelmään: Se on: on tehtävä verotuksen keinoin ekologisesti hyväksyttävä halvaksi ja ekologisesti vahingollinen kalliiksi ja siten ohjattava kuluttajat tekemään ostotilanteissa markkinataloudessa oikeita valintoja. Silloinen valtiovarainministeri innostuikin asiaan, mutta valitettavasti innostus ei realisoitunut ympäristömaksujärjestelmän sisäänaajona korkeasuhdanteen aikana. Silloin se olisi sopivasti hillinnyt taloudellista toimeliaisuutta ja antanut toimivan mahdollisuuden jopa säästää varoja laskukautta varten. Nyt hallitus sai aikaan vain ympäristömaksuharjoitelmia. Uuden valtiovarainministerin toimesta on järjestelmän kehittäminen pantu jäihin. Perusteena on ollut ”toteuttamiselle sopimaton suhdannevaihe”, kuten asia kyselytunnilla ilmaistiin.

On erittäin valitettavaa, että hallitus on lähtenyt tässä, kuten lähes kaikissa ympäristönsuojeluun tähtäävissä lakiehdotuksissaan,

Teollisuuden Keskusliiton kelkkaan. Ympäristömaksujärjestelmään siirtyminen olisi pakkottanut nimittäin suuret ja keskikokoiset teollisuusyritykset ottamaan noususuhdanteen aikana käynnistämässään tuotannon kehittämissuunnitelmissa ympäristönsuojelunäkökohdat täysipainoisesti huomioon. Nyt TKL satsaa verbaaliseen taisteluun ympäristömaksujärjestelmää vastaan, mihin hallitus on sitä omalla tavallaan kannustanut.

Arvoisa puhemies! Hallitus on asettanut selvästi sekä suurissa että pienissä asioissa lyhyen aikavälin taloudelliset edut ympäristönsuojelun edelle. Suuriin asioihin on luettava mm. Gatt- ja Eta-neuvottelut. Edellisissä ei ympäristönsuojeluasioilla ole ollut minikäänlaista osaa. Suomi ei ole ollut vaatimassa, että vuonna 1971 Gattiin perustettu kansainvälisen kaupan ympäristövaikutuksia arvioiva työryhmä olisi aktivoitu, puhumattakaan siitä, että itse ratkaisevissa neuvotteluissa olisi vaadittu pienintäkään ympäristöpoliittista varaamaa. Luonnonsuojelujärjestöt kylläkin ovat sekä kansallisesti että kansainvälisesti muistuttaneet näistä puutteista jo neuvottelutavoitteissa tämän lohkon ministeritason neuvottelijoita.

Jos Gatt-neuvotteluissa olisi päästy Yhdysvaltain näkemyksen mukaiseen lopputulokseen, olisi viety pohja pois monilta vaikein aikaansaaduilta ympäristönsuojelutoimilta eri puolilla maapalloa. Ne olisivat aina kilpailun esteitä. Kun vastakkain ovat kauppa ja ympäristö, kauppa voittaa aina. Uuden Gatt-sopimuksen solmimisen myötä ilmaisu ”aina” myös käytännössä tarkoittaisi sitä.

Gattin Uruguayn kierroksen tähtäimessä oleva sopimus olisi isku myös maatalouden perheviljelmille niin Suomessa kuin monissa kehitysmaissakin. Vapaakauppa ei ota huomioon erilaisia viljelyolosuhteita, ei esimerkiksi sitä, että Suomessa maanviljelyä harjoitetaan pohjoisempana kuin missään muussa maassa. Trooppisen ja subtrooppisen vyöhykkeen kehitysmaissa vapaakauppa taas johtaa siihen, että parhaat viljelymaat on kylvettävä tai istutettava tuottamaan tuotteita maatalousvientiin. Paine vähemmän edullisiin viljelymailhin kasvaa silloin siinä määrin, että niille tuotetaan rakenteellisia vaurioita. Ei siis ole kehitysmaidenkaan kannalta yhdentekevää, minkä kannan Suomi ottaa kulloisessakin neuvottelutilanteessa.

Arvoisa puhemies! Maamme on historian

saatossa oppinut ottamaan ulkopoliitikassa huomioon maantieteen. Ulkomaankauppapolitiikassa vastaavasti luetut läksyt eivät näytä vielä menneen jakeluun. Tämä on näkynyt selvästi asennoitumisessa Gattin Uruguayn kierrokseen, mutta sen ohella myös ”pienois-Gattissa” eli Eta-neuvotteluissa.

Hallitus on mennyt henkisesti antamaan periksi Eta-neuvotteluissa niistä poikkeuksista, joista eduskunta antamassaan neuvottelumandaatissa edellytti pidettäväksi kiinni. EY on pelannut kaksoisstrategialla kovanaamaa molemmissa Suomen kannalta tärkeissä neuvotteluissa. EY:n taktiikka on ollut selvä. Se, mikä mahdollisesti menetetään Gatt-neuvotteluissa, otetaan takaisin Efta-mailta Eta-areenalla. Jollei Suomi itsekkäästi pidä kiinni omista eduistaan, ei niistä pidä kukaan mukaan kiinni.

Jos Suomi hyväksyy Yhdysvaltain mallin mukaisen Gatt-sopimuksen tai hyväksyy Eta-sopimuksen sellaisena kuin Euroopan yhteisöt on sitä tarjonnut, Suomen maaseutu on kummassakin tapauksessa suurin häviöjää. Ikään kuin niitti Suomen maaseudun arkuun on EY:n tuore vaatimus, että kaiken lisäksi Efta-maiden on osallistuttava sellaisen rahaston kartuttamiseen, jolla tuettaisiin nykyisen EY:n köyhimpien maiden kehitystä. On selvä, että kotimaisessa ajattelussa nämä varat otettaisiin Suomen sisäisestä aluepoliittisesta tuesta, mikäli Suomi tuollaisen rahaston rahoittamiseen Eta-sopimuksen kautta sitoutuisi.

Tajuttuaan, että taloudellisen toimeliaisuuden hiljentyminen johtaa automaattisesti välillisten verojen tuoton pienentymiseen, hallitus ryhtyi rukkaamaan budjettia uuteen uskoon eli karsimaan menoja. Me vihreät olemme kaikissa yhteyksissä tähdentäneet säästämisen merkitystä. Kun säästölinja on tarpeen myös tulevana vuosina, olisi nyt ollut erinomainen tilaisuus viitoittaa linjoja säästämislle useamman vuoden aikavälillä.

Sopivia säästämiskohteita nykytilanteessa ovat puolustusvoimien materiaalihankintoihin ja moottoriteiden rakentamiseen tarkoitettut määrärahat. On pidettävä edesvastuutomana, että raideliikenteeltä nipistetään vähäiä määrärahoja pois ja vielä tämän hallituksen aikana aiotaan tehdä päätös rakentaa 700 kilometriä moottoriteitä. (Ed. Rinne: Se jää haaveeksi!) — Toivottavasti, ed. Rinne, se jää haaveeksi.

Hallitus on halunnut puuttua myös kehitysyhteistyömäärärahoihin niitä supistavasti. Tätä emme voi missään nimessä hyväksyä.

Persianlahden kriisi on aiheuttanut odotusti sekä kohoamista että suurta vaihtelua raakaöljyn hinnoissa. Jokainen päivä, jona Yhdysvaltain ja sen kanssa liittoutuneet joukot ovat Arabian niemimaalla, syntyy sikäläisen raakaöljyn hyödyntämiselle lisää kustannuksia. Japani ja monet muut teollistuneet maat ovat reagoineet tähän tilanteeseen tuntuvalle energian säästöohjelmalla. Suomi, jolla ei ole lainkaan omia öljylähteitä, ei ole reagoinut millään tavoin. Ainoa teko tällä rintamalla on ollut, että ministeri on ilmoittanut säästöohjelman olemassaolosta. (Ed. Rinne: Sisällöstä ei ole mitään tietoa?) Semmoinen on kuulemma olemassa. Ylijohtaja Turunenkin niin ilmoitti. (Ed. Rinne: Onko se kassakaapissa?) — Se on kassakaapissa, aivan oikein, ed. Rinne.

Vaikka hallitusohjelman mukaan ydinvoiman lisärakentaminen ei kuulu millään tavoin sen ohjelmaan, on valtionyhtiö, Imatran Voima Oy yhdessä TVO:n ja Perusvoiman kanssa jatkanut viidennen ydinvoimalan suunnittelutyötä, ikään kuin asia kuuluisi hallitusohjelmaan. Ulkomailta on jopa pyydetty tarjoukset viidennestä ydinvoimalasta. IVO:n edustajien mukaan, tämä on suora sitaatti videolta: ”Uudella eduskunnalla teetetään päätös viidennestä ydinvoimalasta heti, kun se on kokoontunut.” Voiko enää enemmän pitää eduskuntaa pilkkanaan?

Tätä politiikkaa vasten on ymmärrettävää mutta ei hyväksyttävää, että kauppa- ja teollisuusministeriö ei ole käynnistänyt min-käänlaista energian säästökampanjaa. Tietyt poliittiset tahot halunnevat kuluttaa lisää energiaa hinnalla millä hyvänsä.

Arvoisa puhemies! Hallitus on ilmaissut tahtonaan olevan elvyttää taloudellista toimeliaisuutta mm. siten, että alennetaan määrääkäsesti yritysten maksamia kansaneläkemaksuja. Kun elvytysyysystä tarvitaan erityisesti kehitysalueilla, olisi yritysten maksamat kansaneläkemaksut pitänyt porrastaa nyt siten, että ne ovat alhaisimmat maan pohjois- ja itäosissa. Vihreät tekivät tästä ehdotuksen jo ennen viime vaaleja. Valitettavasti tätä aluepoliittista keinoa ei ole halettu käyttää hyväksi.

Varsin käsittämättömänä me vihreät pidämme sitä, että hallitus on mennyt pienen-

tämään läänien kehittämisrahaa 30 miljoonalla markalla ja valtiovarainvaliokunta on mennyt tämän nipistuksen hyväksymään. Meidän havaintojemme mukaan läänien kehittämISRahalla on saatu käytettyyn rahamäärään nähden todella paljon aikaan. Eduskuntahan voi vielä korjata tämänkin tapahtumassa olevan virheen. Käynnistetyillä toimenpiteillä voi olla muita toimintavaihtoehtoja poissulkeva vaikutus.

Me vihreät olemme kaikissa yhteyksissä vaatineet maahan rantalakia. Hallitus on puolestaan valinnut rantojen suojeleuhjelmien, johon kuuluvat rantamaiden kaupat ja lunastukset. Kun lunastuksiin on kerran ryhdytty, on hyvin hankala säätää yleinen rantalaki. Tämän vuoksi olisi vielä tälle eduskunnalle saatava pikaisesti säädettäväksi yleinen rantalaki.

Arvoisa puhemies! Me vihreät olemme antaneet monissa lainsäädäntöhankkeissa tukemme hallitukselle silloinkin, kun muu oppositio on ollut esityksiä vastaan. Meiltä on irronnut kiitos hallitukselle aina, kun siihen on ollut vähänkin aihetta, näin riippumatta siitä, onko se ollut poliittistaktisesti hyödyllistä vai ei. Olemme erittäin pahoillamme, ettei hallitus ole pystynyt tehokkaampiin toimiin ympäristönsuojelun ja kestäväen taloudellisen kehityksen hyväksi.

Yhtään kielteistä kehityskulkua ei luonnossamme eikä liioin taloudessamme ole kyetty katkaisemaan. Jälleen on käytännössä menetetty neljä vuotta. Tehtyjen virheiden korjaaminen on entistä vaikeampaa ja entistä kalliimpaa. Suomi tarvitsee enemmän kuin koskaan aiemmin ympäristörintamahallituksen, joka ryhtyy todellisiin toimiin luonnon ja myös rakennetun elinympäristömme pelastamiseksi heti maaliskaun jälkeen.

Ed. U. Leppänen: Rouva puhemies! Budjettiesitystä valiokuntaan lähetettäessä syksyllä hallituksen arviot Suomen talouden tilasta olivat kovin erilaiset kuin tällä hetkellä. Hallitus heräsi vasta, kun taloudellisen toiminnan hiipuminen alkoi vaikuttaa valtion kassatuloihin. Taloudellisen tilanteen huononemisen perustalta hallituksen tekemät korjaustoimenpiteet ovat kuitenkin varsin vähäiset.

Ensi vuonna taloudellinen tilanne maassamme heikkenee edelleen nopeasti. Tähän ovat omalta osaltaan vaikuttaneet Neuvos-

toliiton-kaupan maksujärjestelyissä tapahtuneet radikaalit muutokset. Erittäin korkea korkokanta ja Neuvostoliiton-kaupan supistuminen tulevat aiheuttamaan yllättävän nopean työttömyyden kasvun. Tähän budjettiesityksessä ei ole muutoin juuri varauduttu kuin työllisyyslain toimenpiteiden avulla. Liberaalina katson, että hallituksen ja vielä tämän eduskunnan on tehtävä nopeat korjaustoimenpiteet yritystoiminnan edellytysten parantamiseksi.

On kohtalokasta, jos tämä hallitus ei enää pysty muuhun kuin tekemättä mitään ajamaan Suomen talouden syvään lamaan ja ennätystyöttömyyteen. Nyt tarvitaan nopeita toimenpiteitä Neuvostoliiton-kaupan käynnistämiseksi uudelta pohjalta. Vanha keskitetty vuorineuvoslinja ei enää toimi. Samanaikaisesti tarvitaan rohkeita toimenpiteitä valuuttavirran saamiseksi Suomeen ilman huippukorkeata korkotasoa. On huolellisesti syvennyttävä uudensuun vientimahdollisuuksiin. Tällöin erityishuomio tulee kiinnittää palvelujen viennin kehittämiseen, mukaan lukien matkailun lisääminen Suomessa.

Tulevilla eduskuntavaleilla tulee olemaan hyvin keskeinen merkitys siinä, miten Suomi menestyy tällä vuosikymmenellä. Nimittäin kokemusten pohjalta näyttää selvältä, että sosiaalidemokraattien ja kokoomuksen hallituspohja ei kykene sellaiseen politiikkaan, joka tällä vuosikymmenellä vastaisi nopeasti muuttuvan maailman haasteisiin.

Valtiovarainministeri Louekoski: Rouva puhemies! Haluan ensiksi kiittää valtiovarainvaliokuntaa työstä, jonka se odotuksia nopeammassa aikataulussa sittenkin varsin suurten paineitten alaisena sai valmiiksi. Me voimme elää nyt toivossa, että eduskunta ennen joulua voi lyödä ensi vuoden budjetin ja siihen liittyvän lainsäädännön kiinni niin, että voimme yhdessä viettää rauhallisen joulun, rauhallisen joulun siltä osin, mikä koskee budjetin tekniikkaa ja budjettipäätöksiä, mutta jossain määrin levottoman niitten näköalojen takia, jotka meidän talouttamme vaivaavat.

Ed. U. Leppänen lyhyessä ja nasevassa puheenvuorossaan viimeisenä ryhmäpuhujana tosin kertoi hallituksen heränneen ankeaan talouspoliittiseen tilanteeseen vasta sitten, kun valtion kassa osoittaa hupenemisen merkkejä. Ed. U. Leppänen tietää yhtä hyvin

kuin me muutkin, että tämä ei ole ihan totta.

Hallitus on koko sen ajan, jonka itse olen valtiovarainministerin tehtävää hoitanut, kertonut suhdanteiden olevan nopeasti alenemassa. Tosin viime keväänä emme vielä arvanneet, kuinka nopeasti käänne tänä syksynä tapahtuisi. Tästä alenemisesta, tilanteen heikkenemisestä, on jatkuvasti hallituksen toimesta varoitettu. Tosin sen menestys ei kaikin osin ole ollut paras mahdollinen, niin kuin hyvät edustajatoverit tietävät.

Taloudellinen tilanne kaiken kaikkiaan on nopeasti heikentynyt ja näyttää ensi vuonna edelleen heikentyvän, lähinnä niistä syistä, jotka ryhmäpuheenvuoroissa esiin tuotiin. Siitä syystä olen ollut jossain määrin kriittinen niihin menojen kasvatuspaineisiin nähden, joita erityisesti oppositiorintama budjetikäsittelyn yhteydessä on ylläpitänyt. (Ed. Mattila: Mutta ei ole saanut läpi!) — Onneksi, ed. Mattila, kaikki ei ole mennyt läpi. — Kyllä se kuume on jossakin määrin vaivannut myös hallitusryhmiä niin, että läpikin on mennyt.

Tästä on kantanut huolta ennen muuta viime aikoina näkyvästi valtiovarainministeriön budjettipäälikkö Sailas, jonka haastattelu näytti tänään olevan julkisuudessa. En halua haastattelua muuten kommentoida kuin totean vain, että ed. Sasi on aivan oikeassa siinä, että budjettivalta kuuluu eduskunnalle ja budjettipäälikkö olisi voinut kenties käyttää hieman diplomaattisempia sanakäanteitä. Viesti oli kyllä hyvin selvä. Meidän on väistämättä nyt tunnustettava se, että tilanne on valtiontaloudenkin kannalta huononemassa ja huononee edelleen ensi vuonna. Se on otettava vakavasti. Siinä ei mitään muita keinoja ole. Jos budjettipäälikön puheenvuoro jotakin herätystä tässä suhteessa on saanut aikaan, niin hyvä on.

Puheista puheen ollen eduskunnan on myös uskottava se, että puheet täällä vaikuttavat talouspolitiikkaan. Tuntuu olevan joskus niin, että edustajat eivät itse huomaa, kuinka tarkoin markkinat seuraavat mm. täällä käytettyjä puheenvuoroja. Tähän vaikutusmahdollisuuteen on syytä luottaa. Tässä olen samaa mieltä kuin kokoomuksen ryhmäpuhujia ed. Sasi, puheitten ja tekojen on syytä olla samassa linjassa ja tällä foorumilla käytetyt puheenvuorot otetaan todella vakavasti. Jos täällä ehtimiseen puhutaan devalvaation tarpeesta, talouspolitiikan heit-

telehtimisestä, otteen kirpoamisesta, niin kyllä se menee perille. Se on eräs syy siihen, että meillä ei tunneta riittävästi luottamusta talouspolitiikan hoitoon. Jos tämä talo itse ei siihen luota, kuinka me edellytämme, että puheita kuuntelevat ja seuraavat vaikuttajatahot luottaisivat. Tässä suhteessa ehkä pieni itsetunnon kohotus, arvoisat edustajat, olisi paikallaan.

Kaikesta arvostelusta huolimatta voin todeta, en tosin kovin tyytyväisenä mutta kuitenkin, että valtiontalous edelleen on varsin hyvässä kunnossa. Useassa puheenvuorossa on puhuttu siitä, kuinka valtio nyt joutuu siirtymään siihen joukkoon suomalaista yhteiskuntaa, jossa nettovelkaantumisen lisääntyy. Tämä on totta. Mutta kun me vertaamme tämän hallituksen aikaista talouspolitiikkaa ja valtionvelan kehittymistä, me olemme puolikymmentä prosenttia alemmalla tasolla valtionvelan suhteen nyt kuin silloin kun tämä hallitus aloitti toimintansa. Se on kansantalouden kehittymisen kannalta merkittävä asia. Kun me aloitimme valtionvelkaa oli noin 15 prosenttia kansantuotteesta. Nyt sitä on 10 ja 11 prosentin välillä oleva määrä. Se on merkittävää, ei se absoluuttinen summa, jonka ed. Pekkarinen esimerkiksi esille toi. Kyllä sekin on tärkeä, mutta se ei kuitenkaan ole ratkaiseva vaan tämä suhde, se suunta, mihin ollaan menossa, samoin kuin talouspolitiikassa yleensäkin.

Tänä päivänä meillä tietyt tilannetta kuvaavat luvut, esimerkiksi inflaatioaste, investointiaste, työttömyysmäärä ja monet muut tunnusluvut, ovat ihan kohtuullisella tasolla edelleen, mutta se suunta, mihin Suomen kansantalous on menossa, on väärä. Tämä on huolestuttavaa. En yritä ollenkaan kehua tarpeettomasti asioitten hoitoa, mutta moitteillakin saa olla kohtuulliset rajansa.

Vielä haluan palata kuluneen syksyn tapahtumiin sanoisinko aikataulumielessä. Sen jälkeen kun tulo- ja menoarvioesitys annettiin eduskunnalle, monessa yhteydessä itse käytin puheenvuoroja siitä, että tämä on heinä—elokuun vaihteen tilanteeseen perustuva esitys ja sitä saatetaan joutua tarkistamaan menojen osalta alaspäin vielä ennen joulua. Näin on nyt tapahtunutkin. Näistä varoituksista huolimatta kuitenkin kirjavat tapahtumat syksyn aikana budjetin ympärillä ovat hyvässä muistissa eivätkä kaikilta osilta ole kovin positiivista kerrottavaa.

Oli hyvin tärkeätä myös syksyn talouspoliittisia ratkaisuja ajatellen pitää erossa budjetin korjaustarpeet ja tulopolitiikan jatkon hoito. Sinä aikana, kun tulopolitiittiset osapuolet neuvottelivat Kallion sopimuksen jatkosta, hallitus hyvin visusti seurasi tilannetta, mutta pysytteli neuvottelupöydästä sivussa. Hallitus ei ole Kallion sopimuksen osapuoli, mutta kylläkin eräänlainen takuumies. Tässä roolissa uskon hallituksen varsin hyvin onnistuneen. En halua tuota sopimusta pitää parhaana mahdollisena teorian kannalta, mutta käytännön kannalta se on hyvin kohuullinen, hyvin tähän tilanteeseen sopiva. Se nimittäin ei enää heikennä kilpailukykyämme, tuskin sitä parantaakaan, mutta ei ainaakaan heikennä. Tässä suhteessa tulopolitiikan osapuolten maltti ansaitsee oman kiitoksensa.

Tällä hetkellä meidän on kuitenkin syytä valita talouspolitiikan tekemisen suunta. Jälleen puhun suunnasta enemmän kuin yksittäisistä päätöksistä. Tässä suunnassa on hyvin merkittävää se valinta, mikä tapahtuu suljetun sektorin ja avoimen sektorin kehittämisedellytysten välillä. Avoin sektori on se, minkä menestymisen myötä kansantaloutemme voi hyvin ja voi kehittyä edelleen. Siitä syystä on tärkeätä, että jarrutamme huonimpien taloudellisten aikojen aikana suljetun sektorin paisumista pitämällä kuitenkin huoli peruspalvelutason säilyttämisestä ja satsaamalla sen panoksen, mitä on käytettävissä, avoimen sektorin hyväksi, sen hyväksi, millä luodaan uutta mahdollisuutta parempien aikojen aikaansaamiseksi.

Ne pienet leikkaukset, joita budjettiin vielä viime vaiheessa jouduttiin tekemään, olivat leikkauksia kasvusta eivät nykyisestä tasosta vaan suhteellisen reilusta kasvusta. Tässä suhteessa Suomen kansantalous on edelleen eurooppalaisiin maihin verrattuna poikkeuksellisessa asemassa. Monet muut, mm. läntinen naapurimme, joutuvat leikkaamaan nykyisestä tasostaan, ja se on aivan eri juttu. Se tekee paljon enemmän kipeää kuin se, että joistakin odotuksista joudutaan hieman nipistämään.

Suunnan valinta on nyt tärkeä. En sitä tämän enempää tässä painota. Uskon, että kuullut puheenvuorot ovat tulleet sydämeistä. Lähes jokaisessa tähän saakka käytetyssä puheenvuorossa on samaa säveltä esitettykin.

Arvoisa puhemies! Haluan lyhyesti kom-

mentoida opposition esiintymistä budjettiesityksen käsittelyn yhteydessä. Ensimmäinen vastalause alkaa lauseella "Suomen talous on suorastaan pelottavassa syöksykierteessä." Ed. Tenhiälä toisti tämän puhujakorokkeelta ja kertoi monia muitakin synkeitä näkymiä, joita Suomen taloudessa on odotettavissa, mm. hän varoitti teollisuuden hakeutumisesta maan rajojen ulkopuolelle. Mutta mitkä ovat Suomen keskustan lääkkeet? Minä nopeasti laskin yhteen vastalauseen menonlisysehdotukset. En nyt ole aivan varma, tulivatko tuossa nopeasti laskettuina ihan miljoonankaan tarkkuudella oikein, mutta sain 975,7 miljoonaa markkaa. (Keskustan ryhmästä: Pitää paikkansa!) — Mutta nämä ovat vain suorat lisäykset, edustaja. — Sen lisäksi edellytetään vastalauseessa, että valtio lisää reilusti luotonantovaltuuksia, jotka heijastuvat budjettiin suoraan niin, että suorat menonlisykset kyllä reilusti ylittävät miljardi markkaa.

Tarkistin vielä valtiovarainvaliokunnan sihteereiltä budjetin tulopuolen vastalauseitten vaikutukset tulopuoleen ja sain aivan hämmästyttäviä lukemia. Tuloverotukseen Suomen keskustan vastalauseet olisivat merkinneet yhteensä 6,3 miljardin vähennystä — 6,3 miljardin vähennystä. Kuulitte aivan oikein, minä toistin sen vielä. 4,1 miljardia pois valtion tuloverosta, 1,8 miljardia pois kunnallisverosta ja 0,4 pois Kansaneläkelaitokselta ja kirkolta. Olisi 6,3 miljardia vähemmän tuloja, liikevaihtoverosta 800 miljoonaa ja lähdeveron kumoamisella nettovaikutuksineen 300 miljoonaa. Tästä tulee laskelmieni mukaan sellainen aukko, että se on täydellisessä epäsuhteessa siihen, millä keskustapuolue kuvaili kansantalouden tilaa.

Minä laskin leikkiä varomattomasti budjetin lähete keskustelussa kertomalla, että budjetti on huono. Se on huono sen takia, että siinä on aivan liian paljon tuloja ja aivan liian vähän menoja. Kun minä lueskelin I vastalauseen, niin leikki on muuttunut todeksi. Jos sanotaan, että Suomen kansantalous on syöksykierteessä ja sitä parannetaan vähentämällä tuloja 7,5 miljardilla ja lisäämällä menoja miljardilla, niin ei tässä ole tolkkua, hyvät ystävät. II vastalauseen kohdalla en päässyt kuin kaksi sivua eteenpäin, kun oltiin jo pitkälti yli miljardin menolisyksen kohdalla. Minä lopetin siihen koko vastalauseen lukemisen.

Palaan viestiin, jota yritin tähän puheen-
vuorooni heti aluksi saada, että puheitten ja
tekojen olisi syytä ainakin kohtuullisessa
määrin olla samalla linjalla. Mutta ehkä
oppositio on kokenutkin tehtävänsä niin,
että kunhan jotakin huiskasee ilmaan, kyllä
se sitten siitä. Tällä tavalla ei siinä vakavassa
kansantalouden tilanteessa, missä me nyt
olemme, asioita voi hoitaa, ei edes opposi-
tion taholta.

Ed. Tenhiälä (vastauspuheenvuoro):
Rouva puhemies! Ensinnäkin haluaisin tode-
ta ministeri Louekoskelle, kun hän puhui
hienolla tavalla siitä, että talouspolitiikan
suuntaa on muutettava ja kansantalouden
suunta on tällä hetkellä menossa väärin, että
näin mekin olemme todenneet koko ajan:
tällainen tilanne on. Samanaikaisesti me
olemme esittäneet, että me olemme keskus-
tana valmiit käymään neuvotteluja talouspo-
liittisen suunnan järjeistämiseksi, ja järjeis-
tämiseen kuuluu yhteiskeskustelu. Mitä me
olemme budjettiesityksessä esittäneet, ne
ovat esityksiä, joissa me katsomme, että
budjetti on painotettu väärällä tavalla mää-
rätyiltä osiltaan. Olisimme olleet valmiit läh-
temään leikkauksiin määrättyissä kysymyksis-
sä, jos hallitus vain olisi lähtenyt kanssamme
neuvottelemaan tai tehnyt jonkin pohjaesi-
tyksen.

Toisaalta mitä tulee suoranaisiin määrära-
halisäyksiin, totesin budjettipuheenvuorossa-
ni, että ne ovat vähäisemmät kuin se säästö-
paketti, jonka me olemme olleet valmiit
hyväksymään tässä yhteydessä, mitä hallitus
on esittänyt. Me olemme olleet valmiit esi-
tämään säästöjä, olemaan niissä mukana ja
tulemme näin varmasti tekemään. Mutta
toivomme, että hallitus haluaisi myös omalta
osaltaan tehdä työtä opposition kanssa.

Ed. Astala (vastauspuheenvuoro): Ar-
voisa puhemies! Valtiovarainministeri totesi,
että käytetyt puheenvuorot ovat tulleet sydä-
mestä. Olisi todella riemullista, jos voisi
todeta, että valtiovarainministeri Louekos-
ken puheet tulevat sydäimestä ja hän puhuisi
joskus siitä, että tämän yhti hyvinvointiyh-
teiskunnan tulee pitää huolta myös niistä,
joilla on vaikeuksia, pitää huolta myös niistä
kansaneläkeläisistä, jotka joutuvat elämään
2 000 markan tulolla kuukausittain.

Olisi myös hyvin riemullista kuulla, jos
valtiovarainministeri kerrankin mainitsisi sii-
tä, että tässä maassa pitää puolustaa myös
uhanalaista luontoa. Arvoisa valtiovarainmi-
nisteri, ei riitä että puolustetaan vain avointa
sektoria, pitää kunnioittaa ja puolustaa myös
ihmisyyttä ja luontoa tässä maassa.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro):
Rouva puhemies! Ministeri Louekoski ei
maininnut lainkaan III vastalauseetta, en tie-
dä, oliko se sääliä, kohteliaisuutta vai varo-
vaisuutta. Mielestäni siellä on kyllä menojen
lisäyksiä ilmeisesti lähelle 2 miljardia mark-
kaa, mutta siellä on myös vähennyksiä, sekä
suoranaisia että välillisiä, joiden kautta li-
säyksiä voitaisiin kattaa.

Kun ministeri Louekoski esitteli otteita
kuukausien varrelta, hän mainitsi Sailaksen
haastattelusta. En ole sitä lukenut, mutta
kyllähän täällä ministeri Louekoski ehkä
syyllistyy pahempaan kuin Sailas. Hänhän
varoittelee suoraan meitä puhumasta, tai
maailmantalous järkkyy, jos me kansanedus-
tajat emme täällä Suomen parlamentissa
pidä suutamme kiinni.

Mitä tulee budjettivaltaan, niin totuus
pelkistetysti on se, että Suomessa budjettival-
taa käyttävät hallitus ja eduskunnan hallitus-
ryhmät. Näin on asia, siitä ei päästä mihin-
kään. Sitä voidaan tietysti teorisoida suun-
taan tai toiseen.

Mitä tulee varoituksiin kansantalouden
huononevasta tilasta, tai kuinka sen parem-
min sanoisi, niin oikeastaan ainoa, mitä minä
olen kuullut ministeri Louekosken puhuvan
tähän suuntaan ja varoituksen suuntaan, oli
silloin, kun sosialidemokraatit ryhtyivät pe-
semään kasvojaan nokisen budjettiriihen jäl-
jiltä, jolloin hän varoitteli kyllä kovastikin,
että meillä ei riitä rahoja kansaneläkeuudis-
tuksen osalta sen 4 prosentin lisäosan nost-
amiseen taannehtivasti. Tämä on ainoa, mitä
minä muistan.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro):
Arvoisa puhemies! Ministeri Louekoski sa-
moin kuin valiokunnan puheenjohtaja pu-
huivat paljon siitä, kuinka valtiontalouden
velka on sitä ja tätä, kuinka se muistini
mukaan vähän yli 50 miljardista markasta on
noussut tämän hallituksen aikaan nyt, kun
ensi vuoden lisäaukot täytetään, yli 60 mil-
jardiin markkaan. Myönnän, että sen bkt-

osuus on selvästi laskenut, mutta miljardit ovat, ministeri, suurin piirtein tässä.

Mutta, ministeri, eihän valtiovarainministeri voi arvioida talouspolitiikan onnistumista vain sillä, miten valtionvelan määrän kanssa on käynyt. Kyllä olennainen osa on myös kokonaistaloudenpidossa onnistumista se, miten koko kansantaloudessa ovat viime ajat menneet ja mikä on junan suunta, jolla tällä hetkellä eteenpäin kuljetaan.

Kansantalouden näkövinkkelistä tämä suunta on se, että koko kansantalouden velka ylittää 132 miljardiin markkaan. Se vauhti, millä mennään eteenpäin entistä syvemmälle, on 25—26 miljardin markan vauhtia. Sen vauhdin pysäyttäminen, edes likimain pysäyttäminen, on tavattoman tärkeä asia, joka vaikuttaa moneen kansantaloudessa. Mutta kun ministeri puhuu, että pitää valita suunta talouspolitiikalle, ei ole näköpiirissä sellaista suuntaa, sellaisia keinoja, joilla hallitus olisi tämän suunnan muuksi muuttamassa. Ei ole oikeastaan mikään muu kuin yksi ainoa keino tällä hetkellä näköpiirissä, jolla hallitus tämän epäkohdan taikka tämän kielteisen suunnan yrittää korjata, ja se on se, että lainakorot ovat korkealla ja sitä kautta vähennetään erityisesti yksityistä, mutta myös julkista kulutusta. Eli heikoimmassa asemassa olevien ihmisten päälle kaadetaan sitä lastia, mikä on syntynyt talouspolitiikan epäonnistumisen seurauksena.

Todella odottaisi joitakin merkkejä siitä suunnasta, jolla tämä kansantalouden, sanoisin nyt minäkin niin kuin ed. Tenhiälä on sanonut, syöksykierre oikaistaisiin.

Valtiovarainministeri Louekoski: Rouva puhemies! Kuuntelin ed. Tenhiälän ja ed. Pekkarisen puheenvuorot jälleen tarkasti ja kuulosti ihan hyvältä. Mutta mitä te olette ehdottaneet budjettiin? Te olette ehdottaneet tuloja leikattavaksi yli 7 miljardilla (Ed. Pekkarinen: Ei pidä paikkaansa!) — Kyllä, siitä on mustaa valkoisella, ed. Pekkarinen — ja menoja lisättäväksi yli miljardilla. Ei hallitus voi siihen suuntaan liikkua ja neuvotella tässä vakavassa tilanteessa maan asioitten hoidossa.

Se pieni yritys, mikä oli säästöpaketin yhteydessä opposition suuntaan, kaatui niihin ehtoihin jo alkuunsa, joita Suomen keskustan taholta puheenjohtaja E. Aho esitteli. Eihän ollut edes teoreettisesti mahdollista

lähteä keskustelemaan sellaisista kohteista.

Minä poimin tuosta menojen lisäyslistasta erityisesti maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan, jonne te olette ehdottaneet vastalauseessa yli 220 miljoonaa markkaa, kulutuskohteisiin ja hallinnonalalle, joka eniten vuotaa. Kuinka tämä on mahdollista? Näinkö meidän pitäisi korjata talouden vinoutumia?

Ed. Astala odotti, että olisin puhunut hoiva- ja huoltotyöstä, sen tuesta ja ympäristönsuojelusta. (Ed. Astala: Edes sanallakin!) — Niin, en tullut puhuneeksi, mutta puhutaan nyt.

Tämän hallituksen aikana aivan erityisesti on panostettu näihin asioihin. (Ed. Astala: Ei muuten ole!) Ensi vuoden tulo- ja menoarvioesityksessä, ed. Astala, ovat ympäristönsuojelumäärärahat kaksinkertaiset tämän vuoden määrärahoihin verrattuna. (Ed. Astala: Riittämättömät!) — Se voi olla totta, ed. Astala, riittämättömät, mutta runsaasti lisää. (Ed. Astala: Riittämättömät edelleen!)

Kaiken kaikkiaan tässä yhteydessä toivoisi, että annettaisiin myös arvo niille käytännön toimille, joita on tehty talouden vinoutuman korjaamiseksi. Tämä hallitus on yrittänyt kääntää kehityksen suuntaa ja tehnyt käytännön toimia, mm. liikevaihtoverouudistuksen, kone- ja laitehankintojen investointivähennyksen, sosiaaliturvamaksun alennuksen, yhteisöveron alennuksen, aluepoliittisten tuotantokohteitten entistä suuremman avustamisen kautta, samoin tuotekehittelyn, korkeakoulu- ja tutkimuspanostuksen, ammattikoulutuksen lisäämisen ja monien muiden sellaisten toimien kautta, joilla on joko suora tai jokseenkin välitön vaikutus tuotannolliseen toimintaan meidän avoimen sektorimme kilpailukyvyyn parantamiseksi.

Ed. Astala, tämä kaikki on tapahtunut samaan aikaan, kun sosiaali- ja terveydenhuoltoon, kulttuuripolitiikkaan ja muihin peruspalveluihin on panostettu aivan ennennäkemättömän paljon. Se on ollut mahdollista siitä syystä, että me olemme eläneet aika kauan korkeasuhdanneaikaa. Tämä on tapahtunut sinä aikana ja tietoisesti.

No, monet talousoppineet sanovat, että se on ollut virhe. Me olemme harjoittaneet suhteellisen väljää budjettipolitiikkaa. Jälki- viisaus saattaa olla tässä ihan paikallaan ja arviointi sikäli, että ehkä olisi pitänyt pidättäytyä. Mutta kun me kokoonnumme käsit-

telemään sitä, mistä, eikä synny yhteisymmärrystä. Ei synny hallituksen piirissä, ei synny eduskunnan hallitusryhmien piirissä, eikä taida syntyä yhdessäkään muussa eduskuntaryhmässä kuin ed. Leppäsen liberaaliryhmässä, olosuhteiden pakosta.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Louekoski sanoi, että keskustan esitykset tulopuolella ovat niin ja niin monta miljardia markkaa valtion tuloja vähentäviä. Ensinnäkin tähän on todettava ministerille, että jos hän olisi vaivautunut seuraamaan keskustan asteikkolakiehdotuksen, mikä täällä käsiteltiin, sehän merkitsi käytännössä sitä, että meidän mallissamme 190 000 markan vuositulon ylittävältä osalta meidän asteikkolakimme oli, ministeri Louekoski, paljon kireämpi kuin teidän asteikkolakinne. Enimmillään kevenys meidän mallissamme oli ei ihan pienituloisimpien kohdalla vaan keskituloisten kohdalla, aika monienkin keskituloisten kohdalla, noin 480 markkaa. Kaiken kaikkiansa meidän asteikkolakimme tulovaikutuksiltaan ei kovin paljon poikennut siitä, mikä oli hallituksen esitys. Se oli varta vasten tehty tähän tapaan, että se ei juurikaan siitä poikennut.

Mitä taas tulo- ja varallisuusverolakiin tulee, en tiedä, mistä ministeri on nämä miljardit ottanut. Voi olla, että kaksi vuotta sitten tai viime vuonna olleesta vastalauseesta, koska tuo lukema oli täsmälleen samanlainen, minkä hän nyt esitti kuin se, minkä ministeri Liikanen esitti. Täytyy ministeriä vain muistuttaa, että se vastalause ei olekaan ihan sama, siinä on aika monet kohdat muuttuneet. Kaiken lisäksi vastalause oli laadittu sillä tavalla, niin kuin aiemmissakin esittelyissä on kerrottu, että monet vähennykset ovat toisilleen vaihtoehtoisia. Ministeri on tietysti kaikki nämä ynnännyt yhteen ja tullut sitten joihinkin tuloksiin. Mutta kuten sanottu, nämä miljardimäärät — voidaan ne huomenna tapahtuvassa lakien kolmannessa käsittelyssä ottaa vielä uudestaan esille — eivät pidä paikkaansa.

Ed. Astala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiovarainministerille totean, että peruspalveluihin on kyllä panostettu, mutta ottaen huomioon erittäin lihavat taloudelliset vuodet riittämättömästi. Niin

sanottua perusturvauudistusta sen sijaan ei ole aloitettukaan. Kansaneläkeuudistuksen neljännen vaiheen olette halunneet romuttaa. Ette ole antaneet tasokorotuksia kaikkein pienimmillä tuloilla eläville kansaneläkeläisille. Ette ole korjanneet heidän eläkkeisiinsä kuuluvaa indeksiä. Mutta sen sijaan olette laskeneet Suomen kaikkein suurituloisimpien henkilöiden ns. marginaaliveroa tämän hallituksen aikana 51 prosentista 39 prosenttiin. Te olette tehneet arvovalinnan, ja se on ollut tällainen.

Ed. Mattila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ministeri Louekoski penäsi keskustan talouspoliittista linjaa tervehdyttämiseksi, on todettava tähän kysymykseen, että suurelta osin se pohjautuu 70-luvun loppuvuosien elvytyspolitiikan kokemuksen pohjalta saatuihin toimintakuvioiden. Sen mukaisesti löytyy keinoja, joihin hallituskin on lähtenyt nyt tervehdyttämistielle mukaan, esimerkiksi sosiaaliturvamaksujen tilapäinen alentaminen. Mutta nyt on kysymys vain tilapäisestä alentamisesta. Sillä ei ole pitkäaikaista vaikutusta. Toki täytyy tällainen menoerä myös paikata, ja silloin joudutaan siihen tilanteeseen, että on pakko kysyä, miten julkisen vallan menoja supistetaan. Sillä voitaisiin näitä menoja paikata. Ministeri Louekoski ei tähän puoleen puutunut. Minusta julkisen vallan menojen kuriin saattaminen on aivan välttämätöntä, ei yksistään kuntasektorin vaan myös todella valtion menojen kuriin saattaminen. Tämä on yksi avainasia.

Kilpailupolitiikan tehostamisella saadaan myös aikaan hinta- ja kustannustason hillintää, joskin hitaasti.

Ministeri viittasi siihen, että tutkimukseen tullaan panostamaan. Keskusta on tätä linjaa ajanut jo edellisten hallitusten aikana ja näkee sen aivan välttämättömäksi. Sillä parannetaan reaalista kilpailukykyä, mutta vain hitaasti.

Liikevaihtoverouudistus on kyllä oikean suuntainen, se on myönnettävä, mutta senkin vaikutus tulee ilmenemään pidemmällä aikavälillä.

Eli jos haetaan ratkaisuja tässä ja nyt tervehdyttämistilanteeseen, ne ovat kilpistymässä kahteen asiaan: menojen karsimiseen tai veropohjan laajentamiseen.

Ed. Soininvaara (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskustapuolueen asteikkoesitys, mikäli noudatettaisiin kuitenkin epäjohdonmukaisesti hallituksen tulo- ja varallisuusverolakia, merkitsisi 400 miljoonan markan vähennystä. Mutta niinhän sitä ei voi tietenkään laskea, koska kai keskustapuolueen ehdotus on katsottava kokonaisuudeksi, sillä minkä takia ehdotus, joka kirjoitetaan yhteen vastalauseeseen, ei olisi kokonaisuus. Minä en ainakaan ymmärrä, miksi se ei olisi kokonaisuus.

Edelleen, en voi hyväksyä ministeri Louekosken esittämää ajatusta, jonka kyllä ed. Sasi sanoi aivan ensimmäisenä, että valuuttakursseista ei saisi ollenkaan puhua. Eikö se osoita, että meidän valuuttakursseissamme on jotakin vikaa, jos pari puhetta eduskunnassa ikään kuin paljastaa sen salaisuuden muulle maailmalle, että ne ovat yliarvostettuja. Se kuitenkin merkitsee erittäin suurta laadullista heikkoutta meidän kansantaloudeksamme. Se merkitsee sellaisia ylimääräisiä tehokkuusvaatimuksia meidän talouselämällemme, jotka estävät hyvän sosiaalipolitiikan harjoittamisen ja jotka myös estävät hyvän ympäristöpolitiikan harjoittamisen, koska teollisuus nyt ilmoittaa, että on pakko saada edes halpaa energiaa, kun työvoimakustannukset esimerkiksi virallisten valuuttakursien mukaan laskettuna ovat niin kovasti korkeat. Minusta se on merkittävä yhteiskunnallinen kysymys, ja siitä on voitava täällä keskustella siitä huolimatta, että joku voi kyllä sen keskustelun kuulla.

Esimmäinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

2) Hallituksen esitys n:o 315 valtion tulo- ja menoarvion väliaikaisesta järjestämisestä

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon

3) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 22 (HE n:o 87)

4) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 23 (HE n:o 108)

5) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 24 (HE n:o 88)

6) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 25 (HE n:o 252)

7) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 26 (HE n:o 228)

8) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 27 (HE n:o 271)

9) Liikennevaliokunnan mietintö n:o 9 (HE n:o 285)

10) Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 16 (HE n:o 161)

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava varsinainen täysistunto on kyselytunnin päätyttyä. Kyselytunti alkaa välittömästi.

Täysistunto lopetetaan kello 17.03.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Erkki Ketola

